Nr 8 WARSZAWA, 15 KWIETNIA ROKU 1938. ROK XX

GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

T R E Ś Ć:

REDAKTOR: FRANCISZEK KAUFMAN.

WARUNKI PRENUMERATY:

rocznie z przesyłką zł 18.—
kwartalnie „ „ zł 4.50
Pojedyńczy numer zł 1.—

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8
zł	200	120	65	35

Konto czekowe P. K. O. 30192. Konto pocztowe Kartoteka nr 6 (do sumy 50 zł).

Redakcja i administr.: Trębacka 11. Tel. redakcji 606-17; tel. administracji 606-14.
Redakcja rękopisów nie zwraca.

DR JAN PISOWICZ

APROBATA SPRAW KARNO-ADMINISTRACYJNYCH

I. Zadania aprobaty

Kara administracyjna ma osobliwe oblicze. Nie jest ona malum passionis propter malum actionis *(Grotius)*, nie jest więc aktem zemsty społecznej w stosunku do sprawcy czynu. Kara administracyjna ma być środkiem wychowawczym[1]). Zadaniem jej jest wywołać zarówno u sprawcy jak i u zbiorowości ludzkiej poznanie i poczucie tej prawdy, że:

1⁰ przekraczanie przepisów prawnych przez jednostki wchodzące w skład państwa, t. j. w skład tej najwyższej dotychczas formy organizacji społecznej, jest niedopuszczalne i szkodliwe tak z punktu widzenia interesów indywidualnych jak i interesów zbiorowości społecznej;

2⁰ w stosunku do osób naruszających przepisy prawne władza państwowa posiada dostateczne środki wiodące do usunięcia przeszkód w rozwijaniu przez państwo swej działalności.

Jednak, ażeby cel kary administracyjnej mógł być osiągnięty, kara administracyjna musi być umiejętnie stosowana. Przede wszystkim musi być ona stosowana szybko, t. zn. niemal bezpośrednio po stwierdzeniu przez władze faktu naruszenia przepisów administracyjnych.

Poza tym kara administracyjna tak pod względem jej rodzaju jak i rozmiaru musi znajdować swe uzasadnienie w tych wszystkich oko-

---

[1]) Zob: a) okólnik nr 26 Min. Spr. Wewnetrznych z 6.V 1935 nr AP. 106—145 w sprawie polityki karno-administracyjnej (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. nr 15 poz. 82);

b) okólnik nr 38 wojewody kieleckiego z 23 XII 1936 r. nr OAA 1-219 w sprawie polityki karno-administracyjne

c) *Dr Jan Pisowicz*—Prawo o wykroczeniach. Część ogólna (w zarysie) „Gazeta Administracji" z 1936 r. nr 4 str. 112.

licznościach faktycznych, których powstanie usprawiedliwia ze stanowiska porządku prawnego — stosowanie tego środka wychowawczego.

Nieuwzględnianie tych momentów jest powodem, że kara administracyjna nie zawsze osiąga swój cel, co więcej, pomijanie tych momentów pociąga za sobą bądź demoralizację ludności, bądź słuszne rozgoryczenie ludności na działalność władz państwowych.

Utarł się pogląd, że sprawy karno-administracyjne należą do spraw lekkich, że więc sprawy te może załatwiać każdy urzędnik [1]). Pogląd ten jest nieuzasadniony. Należyte bowiem funkcjonowanie referatu karnego zależy w bardzo dużej mierze od stopnia wyrobienia życiowego i stopnia poczucia prawnego referenta karnego.

Jeżeli zatem w polityce karno-administracyjnej są pewne niedomagania, niedociągnięcia, jeżeli kara administracyjna przez jej wadliwe stosowanie staje się niekiedy nie środkiem wychowawczym, lecz czynnikiem demoralizującym ludność względnie czynnikiem podkopującym zaufanie ludności do władz, dzieje się to dlatego, że na osobę i na pracę referenta karnego zwraca się niekiedy za mało uwagi.

Najlepsza sposobność obserwacji osoby i pracy referenta nadarza się przy aprobacie załatwień zaprojektowanych przez referenta.

Aprobata bowiem powinna być egzaminem referenta, przy czym jednym z przedmiotów tego egzaminu jest zbadanie, czy referent należycie opanował stan faktyczny danej sprawy oraz czy w stosunku do danego stanu faktycznego referent zastosował właściwy przepis prawny. Dokładna i szczegółowa aprobata projektów załatwień musi być stosowana przede wszystkim w stosunku do tych urzędników, których metoda pracy, stopień dokładności i sumienności w pracy, stopień posiadanej przez referenta umiejętności należytej oceny stanu faktycznego i prawnego, wreszcie stopień wyrobienia życiowego — nie zostały przez aprobanta szczegółowo poznane. Aprobant powinien wyrobić w każdym referencie to poczucie, że każda sprawa, którą się załatwia, jest ważna, że każdą sprawę należy gruntownie zbadać tak pod względem faktycznym jak i prawnym, wreszcie, że samo stwierdzenie przez aprobanta faktu pobieżnego załatwienia sprawy jest dla referenta naprawdę ambitnego dostateczną karą moralną.

Krótko mówiąc, aprobant powinien wyrobić sobie referenta.

Jak ma wyglądać aprobata załatwień spraw karno-administracyjnych, będzie wkrótce przedstawione.

---

[1]) Podkreślić należy, że poglądu tego nie podziela ustawodawstwo polskie, zob. § 10 rozp. Min. Spr. Wewn. z 30.VI 1930 r. (Dz. U. R. P. nr 55 poz. 464).

Zdaję sobie sprawę z tego, że mnogość i rozmaitość spraw załatwianych przez starostwo nie pozwala aprobantowi na dokonanie szczegółowego i dokładnego zbadania każdego projektu załatwienia sprawy karnej. Chodzi jednak o to, by przy aprobacie co najmniej jedną sprawę codziennie należycie i gruntownie zbadać. Nie wątpię, że tak pojęta i tak przeprowadzona aprobata, choćby była każdego dnia ograniczona do jednej sprawy, osiągnie swój cel. Wskaże ona bowiem referentowi wytyczne, według których ma on postępować w swej pracy, nie pozwoli na to, by przy wydawaniu aktów administracyjnych istniał rozdźwięk między zasadą legalności a zasadą celowości, wreszcie usunie wiele powodów do żalów obywateli na działalność władz urzędów i urzędników.

Będzie ona zatem jednym z tych czynników, które wpływają na usprawnienie administracji.

II. Przebieg aprobaty

Przedmiotem aprobaty jest sprawa prośby Władysława K. o darowanie kary administracyjnej w drodze łaski. Referentem tej sprawy jest mgr J., sekretarz administracyjny w Urzędzie Wojewódzkim K., aprobantem zaś dr P., referendarz w Urzędzie Wojewódzkim K. W dalszym ciągu litera A. oznacza aprobanta, litera R.—referenta. Przebieg aprobaty tej sprawy jest następujący:

A. 1. Jaki jest stan faktyczny sprawy?

R. Starosta Powiatowy C., postanowieniem z dnia 21.III 1934 r. L. b. 7/34 zarządził dokonanie rewizji mieszkania i zabudowań gospodarskich należących do Władysława K., mieszkańca wsi Zagórze, w celu wykrycia broni i amunicji, posiadanej bezprawnie przez K.

W związku z tym zarządzeniem st. przod. T. i poster. G. z Posterunku P. P. w B., udali się do mieszkania K. i, oznajmiwszy mu o celu zamierzonej rewizji, wezwali go do wydania broni i amunicji. K. wezwaniu uczynił zadość, wydał bowiem fuzję swojej roboty i 12 łusek do nabojów. W protokóle rewizji, sporządzonym przez tych funkcjonariuszów P. P. nie podano jednak daty dokonania rewizji.

Wobec takich wyników rewizji Posterunek P. P. w B. sporządził na K. doniesienie o bezprawne posiadanie broni palnej myśliwskiej i amunicji i doniesienie to przesłał w dniu 4.IV 1934 r. do Starostwa Powiatowego w C. Starostwo, po przesłuchaniu obwinionego, który do popełnienia zarzucanego mu czynu przyznał się, orzeczeniem z 7.VI 1934 r. nr K. 2/1197/34 skazało K. za wykroczenie z art. 18 łącznie z art. 48 prawa o broni i amunicji (Dz. U. R. P. nr 94 poz. 807 z 1934,

na grzywnę w kwocie 30 zł z zamianą w razie nieściągalności na areszt zastępczy przez 1 tydzień i jednocześnie orzekło przepadek zajętej broni i łusek. Wobec uprawomocnienia się orzeczenia wszczęto dnia 24.III 1934 r. egzekucję kary. W postępowaniu egzekucyjnym sprawa leżała blisko 2 lata bez biegu. W listopadzie 1936 r. wniósł K. prośbę o darowanie mu kary w drodze łaski względnie o rozłożenie zapłaty grzywny na raty. W związku z tą prośbą Starostwo Powiatowe C. wstrzymało wykonanie kary. Urząd Wojewódzki, przedstawiając Ministerstwu prośbę K., w piśmie swym z 30.XI 1936 r. nr OAA 1/210/36 postawił wniosek o pozostawienie prośby K. co do darowania kary w drodze łaski bez biegu, w sprawie zaś prośby o rozłożenie grzywny na raty—wypowiedział się za jej uwzględnieniem; nadmieniając zarazem, że załatwienie tej drugiej prośby należy zgodnie z art. 54 ust. 3 rozporządzenia o postęp. karno-administracyjnym do zakresu działania tej władzy, która karę wymierzyła.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w piśmie swym z dnia 10.I 1937 r. nr AP. 108914 przychyliło się do wniosku Urzędu Wojewódzkiego i zarządziło powiadomić K. o sposobie załatwienia sprawy.

A. 2. Czy w danej sprawie ma zastosowanie ustawa o amnestii z 1936 r.?

R. Nie, gdyż ustawa ta nie odnosi się m. in. do przestępstw z art. 47 i art. 48 prawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych.

A. 3. Czy sprawa nie uległa przedawnieniu?

R. Nie. Zgodnie z przepisami art. 11—13 pr. o wykr., mających zastosowanie także do wykroczeń, przewidzianych ustawami (art. 16 pr. o wykr.) postępowanie karne zostało wszczęte przed upływem roku od chwili popełnienia wykroczenia, orzeczenie skazujące wydane zostało przed upływem 3 lat od popełnienia wykroczenia, wreszcie od chwili uprawomocnienia się tego orzeczenia t. j. od 21.IV 1934 r. do chwili obecnej nie upłynęło lat 3.

A. 4. Czy i na jakiej podstawie prawnej starostwo powiatowe władne było zarządzić dokonanie rewizji?

R. Artykuł 45 prawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych z 1932 r. postanawia, że powiatowa władza adm. ogólnej, o ile ma uzasadnione podejrzenie, że dana osoba posiada lub przechowuje bezprawnie broń, amunicję i materiały wybuchowe, może w celu wykrycia tych przedmiotów zarządzić dokonanie rewizji mieszkania i zabudowań należących do takiej osoby. Zarządzenie to może dotyczyć także tych mieszkań i zabudowań, w których osoba podejrzana przebywa.

A. 5. Czy uprawnienie władz administracyjnych do zarządzenia rewizji znajduje swe uzasadnienie w Konstytucji?

R. Tak. W danej sprawie wykroczenie popełnione zostało w r. 1934, przeto przy odpowiedzi na to pytanie trzeba mieć na uwadze przepisy Konstytucji z 1921 r. Artykuł 10 tej Konstytucji głosił, że mieszkanie obywatela jest nietykalne. Naruszenie tego prawa przez wejście do mieszkania, rewizję domową i zajęcie papierów lub ruchomości, p o z a k o n i e c z n o ś c i ą w y k o n a n i a z a r z ą d z e ń a d m i n i s t r a c y j n y c h, o p a r t y c h n a w y r a ź n y m u p o w a ż n i e n i u u s t a w o w y m, może nastąpić tylko na polecenie władz sądowych w sposób i wypadkach ustawą przewidzianych.

Wyraźne upoważnienie ustawowe do wydawania przez władze administracyjne zarządzenia przeprowadzenia rewizji w celu wykrycia broni i amunicji mieści się w art. 45 prawa o broni i amunicji z 1932 r.

A. 6. Czy i w jaki sposób zagadnienie zarządzenia rewizji zostało uregulowane w Konstytucji kwietniowej?

R. Konstytucja kwietniowa w art. 68 poręcza wolność osobistą, nietykalność mieszkania i tajemnicę korespondencji, zaznacza jednak, że ograniczenie tych praw może nastąpić w drodze ustawy.

A. 7. Czy doniesienie Posterunku P. P. w B. sporządzone zostało na właściwym formularzu?

R. Nie.

A. 8. Gdzie jest podany właściwy wzór doniesienia karnego?

R. W instrukcji Min. Spr. Wewnętrznych do prawa o wykr. oraz do postęp. karnego admin. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 17 poz. 255 z 1933).

A. 9. Czy obwinionego należy przed przesłuchaniem uprzedzić o odpowiedzialności za fałszywe zeznania?

R. Nie, gdyż takie uprzedzanie obwinionego jest prawnie niedopuszczalne. Art. 61 ust. 1 rozp. o postęp. administracyjnym o uprzedzaniu o odpowiedzialności za fałszywe zeznania ma zastosowanie tylko do świadków i biegłych.

A. 10. Dlaczego w danej sprawie starostwo wymierzyło karę w zwyczajnym postępowaniu karnym, a nie w postępowaniu nakazowym, a przecież tok postępowania nakazowego jest szybszy od toku postępowania zwyczajnego?

R. Starostwo nie mogło wymierzyć kary w drodze nakazu karnego z tego względu, że w myśl art. 51 rozp. o postęp. karno-admin. nakazów karnych nie można stosować, jeśli w myśl obowiązujących prze-

pisów władza winna niezależnie od kary zasadniczej orzec o przepadku lub odszkodowaniu. W danej sprawie starostwo musiało zgodnie z art. 48 prawa o broni i amunicji orzec przepadek broni K. Zauważyć należy, że przepis art. 3 ustawy z 19.VIII 1929 (Dz. U. 16/135) dozwalający na orzekanie o przepadku w postępowaniu nakazowym, nie obowiązuje w woj. centralnych.

A. 11. Dlaczego starostwo w danej sprawie nie wymierzyło kary w trybie postępowania karnego przyśpieszonego?

R. W myśl art. 52 rozp. o postęp. karno-administracyjnym wymiar kary w trybie przyśpieszonego postępowania karno-administracyjnego może mieć miejsce tylko wówczas, gdy przyśpieszone postępowanie zostanie wprowadzone rozporządzeniem Ministrów Spr. Wawnętrznych i Sprawiedliwości. Rozporządzenia takiego nie było w czasie przeprowadzania postępowania karnego przeciwko K., ogłoszone zaś w Dzienniku Ustaw z 1936 r. Nr 23 rozp. Min. Spr. Wewnętrznych i Sprawiedliwości z 26.III 1936 nie odnosi się do wykroczeń popełnionych przed 1.IV 1936 (por. okólnik Nr 20 Min. Spraw Wewn. z 3.III 1936 r.).

A. 12. Czy i jakie usterki zawiera orzeczenie skazujące, wydane przez starostwo.

R. W orzeczeniu tym brak oznaczenia kosztów postępowania.

A. 13. Gdzie znajdują się przepisy o kosztach postępowania karno-administracyjnego?

R. Postanowienia o kosztach postęp. karno-administracyjnego zawarte są w art. 29 i 30 rozp. o postęp. karno-administr. Poza tym z uwagi na przepis art. 3 ust. 2 rozp. o postęp. karno-administracyjnym należy mieć na względzie również postanowienia działu XV rozp. o postęp. admin. i postanowienia działu VIII rozp. o postęp. przymusowym w administracji.

Nadmieniam, że Min. Spr. Wewnętrznych okólnikiem Nr 81 z 6.VI 1934 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 15 poz. 152) zarządziło, by w nakazach karnych i orzeczeniach skazujących podawane były także ewentualne koszty, jakie wynikną w razie wykonania kary aresztu zastępczego.

A. 14. Jaka władza zarządza egzekucję kar administracyjnych?

R. Zarządzenie egzekucji kar administracyjnych należy zasadniczo do powiatowych władz adm. ogólnej (art. 3 ust. 2 i art. 54 rozp. o postęp. karno-administracyjnym oraz art. 8 rozp. o postęp. przymusowym w adm.

Projekt załatwienia sprawy winien się przedstawiać następująco:

URZĄD WOJEWÓDZKI K.
WYDZIAŁ OGÓLNY
Nr ORA 1/21/37

K. dnia . . . . . 19. . . r.

K. Władysław — prośba o darowanie kary względnie rozłożenie grzywny na raty

Na Nr K-2/1197/34
z dn. 23.XI 1936 r.

Do
Starostwa Powiatowego
w C. . . . .

Urząd Wojewódzki zwraca akta sprawy i prosi o powiadomienie Władysława K., że prośba jego o darowanie kary administracyjnej, wymierzonej prawomocnym orzeczeniem Starostwa z 7.VI 1934 r. K. 2/1197/34 została decyzją Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 10.I 1937 r. Nr AP. 108/14 pozostawiona bez biegu.

Jeśli chodzi o prośbę K. w sprawie rozłożenia grzywny na raty, zechce Starostwo prośbę tę załatwić we własnym zakresie działania, a to w myśl art. 54 ust. 3 rozp. o postęp. karno-administracyjnym.

Przy sposobności Urząd Wojewódzki zauważa następujące uchybienia w postępowaniu karno-administracyjnym przeprowadzonym w danej sprawie:

1) w protokóle rewizji brak daty dokonania rewizji;

2) doniesienie posterunku P. P. zostało sporządzone na niewłaściwym formularzu. Wzór doniesienia podany jest w instrukcji ministerialnej do pr. o wykroczeniach, oraz do postępowania karno-administracyjnego z 1933 (Dz. U. Min. Spr. Wewn. Nr 17, poz. 255);

3) w orzeczeniu skazującym brak oznaczenia ewentualnych kosztów postępowania (zob. okólnik Nr 81 Min. Spr. Wewn. z 6.VI 1934 r. Dz. U. Min. Spr. Wewn. Nr 15, poz. 152);

4) w postępowaniu celem egzekucji kary sprawa leżała blisko 2 lata bez biegu;

5) w sprawozdaniu Starostwa z dnia 23 XI 1936 r. Nr K-2/1197/34 błędnie nazwano prawo żądania skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego sprzeciwem od orzeczenia karnego (zob. art. 640 k. p. k.).

Uchybień tych należy w przyszłości unikać.

(—) . . . .

WINCENTY DOŁŻYCKI

WYSZKOLENIE URZĘDNIKÓW ADMINISTRACYJNYCH

Na temat wyszkolenia urzędników administracji państwowej napisano już do tej pory tyle prac, że pisać jeszcze o wyszkoleniu jest rzeczą nieco żenującą. Tym niemniej uważam za obowiązek dorzucić do ogólnego dorobku jeszcze parę uwag, opartych na obserwacji potrzeb administracji państwowej — że tak powiem — od „wewnątrz".

Prac napisano dużo. Niekiedy bardzo głębokich. Niestety, literatura ta nie przyczyniła się zbytnio do rozwoju praktyki wyszkoleniowej. Mam wrażenie, że przyczyną był fakt, że większość autorów stawiała akcji wyszkoleniowej albo zbyt duże, a zatem kosztowne, albo zbyt teoretyczne i daleko odbiegające od potrzeb realnych wymagania.

Akcji wyszkolenia urzędników administracji państwowej należy — moim zdaniem — postawić 3 zadania:

1) należytego przygotowania kandydatów do służby administracyjnej w szkołach wyższych lub w specjalnych szkołach administracyjnych;

2) przepuszczania czynnych urzędników przed każdym mianowaniem na wyższe stanowiska przez filtr specjalnych kursów;

3) codziennego szkolenia urzędników w urzędzie.

1. Jeżeli chodzi o przygotowanie kandydatów przez szkoły wyższe, to pod słowem „należyte" rozumiem uwzględnienie w programach tych szkół o ile możności w jak najszerszej mierze przedmiotów, przygotowujących ich do zadań, oczekujących w służbie administracyjnej. Tych przedmiotów jest przy obecnym ukształtowaniu się zadań administracji państwowej poza zasięgiem programów szkolnych dość dużo. Mam na myśli głównie wydziały prawne uniwersytetów, jako najbardziej predystynowane do szkolenia kadr urzędników administracji państwowej. Przypominają się artykuły *prof. Cz. Znamierowskiego* w „Gazecie Polskiej" z dnia 26.VIII 1936 p. t. „Młodzież prawnicza" i *J. Ordyńca* w „Gazecie Polskiej" z dnia 19.III 1937 p. t. „Zagadnienie reformy studiów prawniczych". Wydaje się nadto koniecznym wprowadzenie

na wydziałach prawnych w większym rozmiarze ćwiczeń praktycznych z zakresu zadań urzędnika w administracji państwowej, na wzór programów w politechnikach lub wyższych szkołach handlowych w zakresie przyszłej specjalności wychowanków.

W ogóle zaś należałoby się zastanowić, czy ze względu na różnorodny charakter pracy dzisiejszego urzędnika adm. państw., szczególnie urzędnika adm. ogólnej, który to np. musi być i prawnikiem, i ekonomistą, i „bezpiecznikiem", i „mobistą" (znawstwo z dziedziny wojskowej) i bankowem (udział w pracach K. K. O.), i znawcą buchalterii, i znawcą gospodarki materiałowej (udział w pracach samorządowych) i t. d., i to w każdej z tych dziedzin, posiadających swoją odrębną teorię w wysokim stopniu, nie należałoby stworzyć specjalnych wyższej i średnich szkół administracyjnych. Tych ostatnich dlatego, że czerpanie materiału ludzkiego na średnich i niższych urzędników administracyjnych bezpośrednio ze szkół ogólnokształcących jest niepraktyczne ze względu na konieczność długiego i kosztownego szkolenia, które i tak nie daje tego, co potrzeba. Wyższa szkoła administracyjna mogłaby być pomyślana, jako studium dla czynnych już urzędników admin.; na wzór wyższych szkół wojennych czy akademii wojskowych.

Tu należałoby także wspomnieć o rocznej praktyce administracyjnej urzędników państwowych. Ma ona niby być praktycznym uzupełnieniem studiów teoretycznych. Opierając się na wieloletnich własnych spostrzeżeniach, jak i na głosach licznych praktykantów i instruktorów, uważam, że instytucja ta nie spełnia właściwego zadania. Po pierwsze szkolenie praktykantów powierza się czynnym urzędnikom, którzy mają i tak aż nazbyt dużo odpowiedzialnej własnej pracy. W tych warunkach urzędnicy ci nie są poprostu w stanie zająć się należycie praktykantami. Ci stają się dla nich przez to tylko zawadą w pracy. Przy tym nie każdy urzędnik ma zdolności pedagogiczne i cierpliwość. Kończy się więc przeważnie na tym, że taki doraźny instruktor obdarza praktykanta, nie orientującego się zupełnie w drogach i ścieżkach techniki administracyjnej, plikiem ustaw, instrukcji i rozporządzeń i każe mu to wszystko... przeczytać, co zresztą robił już — jak należy przypuszczać — na uniwersytecie, obiecując potem to co niejasne omówić. Kończy się przeważnie na tej obiecance i praktykant idzie dalej nie wiele więcej wiedząc, jak przedtem. W tych warunkach ten system praktyki „przelotów" okazuje się ponadto zbyt kosztowny.

Następnie „instruktorami" są b. często urzędnicy II lub nawet III kategorii; siłą faktu; jako urzędujący referenci. Z tego względu nie uważam też obecnego systemu praktyki za zdrowy i skuteczny.

Sądzę, że zastąpić go powinno odpowiednie przygotowanie w szkole, a „praktykant" winien rozpoczynać zawód w I instancji jako zwyczajny pomocnik referenta; do odwołania.

2. Jeżeli chodzi o przeszkolenie czynnych urzędników przed każdym mianowaniem na wyższe stanowiska, to mamy pod tym względem dobre przykłady w wojsku. Ze stanowiska praktyki administracyjnej byłoby bardzo pożądane, ażeby urzędnicy, którzy przechodzą na stanowiska o szerszym i bardziej zróżniczkowanym zakresie działania oraz wymagające stosowania innych, a już wypróbowanych metod pracy przechodzili przeszkolenie na specjalnych kursach pod kierunkiem specjalistów, otrzymując tam nadto jednolite nastawienie. Kursy te powinny zastąpić kosztowne próby, znane popularnie pod nazwą „poparzenia się".

Zadaniem kursów powinno być ogólne odświeżenie wiadomości urzędnika, zatartych w codziennej, jednostronnej praktyce, uaktualnienie ich ze względu na postępy w międzyczasie nauki oraz specjalne przerobienie przedmiotów i metod, z którymi urzędnik będzie musiał być na nowym stanowisku szczególnie zaznajomiony.

Kursy powinny trwać od paru tygodni do kilku miesięcy. Powinni je przechodzić wszyscy urzędnicy przed mianowaniem na stanowiska specjalne (np. referentów bezp. mob.), wszyscy urzędnicy przed mianowaniem na stanowiska kierownicze lub zastępcze, wszyscy kierownicy przed mianowaniem na wyższe stanowiska od piastowanych i t. p.

Ten drugi sposób szkolenia urzędników administracji państwowej przyczyniłby się niesłychanie do zwiększenia sprężystości, fachowości i jednolitości w działaniu administracji.

Osobiście uważam go za niezbędne ogniwo.

3. Za trzeci nieodzowny czynnik w wyszkoleniu urzędników administracji państwowej uważam codzienne ćwiczenia urzędników w urzędzie. Zadaniem ćwiczeń powinno być podtrzymywanie sprawności urzędników przez

a) stałe wspólne śledzenie treści prawodawstwa i zarządzeń;

b) stałe informowanie urzędników o sytuacji w terenie;

c) uzgadnianie ich działalności z ogólnymi zarządzeniami i potrzebami chwili.

Szkolenie to powinno się odbywać we wszystkich instancjach i we wszystkich urzędach. Przykład sposobu codziennego szkolenia znajdu-

jemy w starostwach. Normuje je § 37 rozp. o org. starostw (Dz. U. Nr 55 z 1930).

* * *

Nie mogę powstrzymać się przy sposobności od uwag na temat jak to wygląda w praktyce? Od lat obserwuję, jak w różnych starostwach różni pp. starostowie organizują te t. zw. konferencje wyszkoleniowe. W jednym starostwie zwoływano wszystkich pracowników starostwa i wydziału pow., nie wyłączając niższych funkcjonariuszów i odczytywano im ostatni Dziennik Ustaw lub Dziennik Rozporządzeń. W innym starostwie zbierali się pod przewodnictwem wicestarosty referenci starostwa, sekretarz wydziału pow. i powiatowy komendant policji państwowej. Na konferencjach odczytywano 5 rozporządzeń (o postępowaniu administracyjnym i t. d.), po czym wicestarosta stawiał obecnym pytania, na które ci dawali odpowiedzi. Jeszcze w innym starostwie starosta zorganizował cykl popularnych wykładów z zakresu owych 5 rozporządzeń. W jednym z powiatów zorganizowano wspólne konferencje urzędników wszystkich resortów, na których omawiano prawodawstwo wszystkich resortów.

Trzeba przyznać, że wszystkie te sposoby szkolenia urzędników starostw były niewystarczające.

Czytając dokładnie § 37 rozp. o org. starostw, znajdujemy tam następujące wytyczne odnośnie programu codziennego szkolenia urzędników starostw.

. . . „Celem skoordynowania działalności całego starostwa, zwłaszcza referentów spraw administracyjnych z referentami spraw fachowych, . . . odbywają się najmniej raz w miesiącu konferencje referentów . . . , mające na celu omawianie spraw wspólnych. Konferencje mają charakter opiniodawczy i doradczy. Zadaniem tych konferencji jest między innymi również informowanie się o ważniejszych przepisach i zarządzeniach jako też rozważanie powstałych na tym tle wątpliwości" . . .

A więc:

a) koordynowanie działalności referentów i omawianie spraw wspólnych,

b) informowanie się o ważniejszych przepisach i zarządzeniach,

c) przedmiotem konferencji wyszkoleniowych mogą być nadto, jak wynika ze słów „między innymi", także inne sprawy.

a. Koordynowanie działalności i omawianie spraw wspólnych. Na czym ono polega? Otóż każda sytuacja na jednym odcinku życia administracyjnego wymaga zawsze odpowiedniego zachowania się obsady **wszystkich** innych odcinków. Wtedy dopiero może być mowa o skoordynowanym i jednolitym działaniu. Wybuch epidemii tyfusu

winien zainteresować w starostwie nie tylko lekarza powiat., ale szereg innych urzędników, jak referenta bezp., referenta karno-admin. i t. p. Niepokoje wśród miejscowej ludności winny zainteresować nie tylko referenta bezp., ale cały zespół. Świadomość konieczności takiego, czy innego ustosunkowania się do różnych zjawisk życia i ludzi winna być w ogóle udziałem całego starostwa, a nie odnośnego tylko referenta. Tylko świadom ogólnej sytuacji i zadań poszczególnych swych członków zespół działać może jednolicie, sprężyście i celowo.

Ale zespół musi być o tym poinformowany. Stąd:

1) stałe informowanie całego zespołu o sytuacji na wszystkich odcinkach w terenie.

2) udzielanie mu na tym tle ogólnych wytycznych postępowania — są zasadniczym wymogiem koordynacji działalności; są zasadniczym warunkiem wyszkolenia. W tym celu w programach konferencji powinny mieć stałe miejsce sprawozdania starosty, lub poszczególnych referentów o sytuacji w terenie i udzielanie na tym tle przez starostę wytycznych postępowania. Ponieważ konferencje mają mieć obok charakteru wyszkoleniowego także charakter opiniodawczy i doradczy, może wzgl. powinna być nad sprawozdaniami otwierana dyskusja. Niejeden bowiem z urzędników może dorzucić ważne szczegóły. Należy dać również urzędnikom możność stawiania wniosków i udzielania rad. Poza ewent. realną wartością dyskusji jest to także sposób szkolenia urzędników przez wyrabianie w nich poczucia wspólności interesu i wyrabianie ogólne.

W tej części konferencji winny być omawiane też różne sprawy z bieżącego urzędowania, w których załatwieniu jest zainteresowanych kilku referentów.

b. Jeżeli chodzi o informowanie się o ważniejszych przepisach i zarządzeniach, to z § 37 rozp. o org. star. można wysnuć wnioski o treści i sposobie także i tej części konferencji wyszkoleniowych. A więc przede wszystkim ma to być informowanie się o ważniejszych przepisach i zarządzeniach bieżących (nawet o zarządzeniach t. j. okólnikach i t. p.). A zatem nie czytanie Dziennika Ustaw, ani ograniczanie się tylko do „5 rozporządzeń".

Dalej ma to być „informowanie się". A więc nie referowanie wszystkiego przez jednego urzędnika, ale wzajemne informowanie się wszystkich referentów wzgl. urzędników w granicach ich właściwości. Skłoni to także wszystkich urzędników do bieżącego studiowania przepisów i zarządzeń. Informacje powinny być krótkie, lecz treściwe i powinny podawać istotę i znaczenie zmian.

Reasumując: informowanie się o ważniejszych przepisach i zarządzeniach powinno polegać na stałych, krótkich raportach referentów o treści i znaczeniu bieżących zmian w przepisach i zarządzeniach z zakresu ich referatów.

Tutaj wprowadziłbym też zwyczaj referowania ważniejszych aktualiów z prawa cywilnego i karnego przez specjalnie zaproszonego specjalistę sędziego lub adwokata.

Nad raportami powinna być otwierana dyskusja a to dla umożliwienia stawiania pytań i wyjaśniania wątpliwości.

c. Oprócz przepisów i zarządzeń, o których wystarczy — jak wyżej — poinformować urzędników jednorazowo, są przepisy i zarządzenia, które są trudne do opanowania na podstawie jednorazowego przeczytania, czy zreferowania, a przy tym jako normujące tryb urzędowania wszystkich urzędników są aktualne stale (i stale urzędnikom wychodzą z pamięci). Do takich zaliczyłbym przepisy organizacyjne, o postępowaniu i t. p. Z tych przedmiotów powinny być organizowane w starostwach stale, co rok powtarzające się wykłady i seminaria, obowiązkowe dla wszystkich urzędników, także „fachowych", którzy w tym zakresie mają na ogół dość słabe wiadomości. Podobnie należałoby zorganizować wykłady o konstytucji, prawie cywilnym, karnym, o. p. l. i t. p. Bardzo wielu urzędników nie zna wreszcie zupełnie terenu, na którym pracuje. Nie zna, bo nie ma go sposobności poznać. Dokładna znajomość terenu powinna być obowiązkiem wszystkich urzędników. W tym celu należałoby koniecznie zorganizować we wszystkich starostwach również wykłady z geografii powiatu ze szczególnym uwzględnieniem geografii politycznej i gospodarczej. Uważam to również za bardzo ważny punkt codziennego szkolenia. Można by też wprowadzić ćwiczenia z języków obcych, używanych przez większe grupy ludności w powiecie (niemiecki, ruski), a to dla łatwiejszego poznania tej ludności.

* * *

Tak sobie wyobrażam codzienne szkolenie także w innych urzędach administracji ogólnej i w ogóle administracji państwowej.

Zespół zaś wymienionych trzech sposobów szkolenia administracji państwowej dałby — moim zdaniem — upragniony typ wykwalifikowanego urzędnika.

FRANCISZEK RYTTER

POLITYKA KARNO-ADMINISTRACYJNA A EGZEKUCJA GRZYWIEN ADMINISTRACYJNYCH PRZEZ URZĘDY SKARBOWE

Zasadą polityki karno-administracyjnej, w pierwszym rzędzie jest szybki wymiar kary, a co następnie idzie — szybkie wykonanie kary. Sposób ten daje gwarancję ukrócenia mnożących się przekroczeń i zapewnienia ładu, porządku oraz bezpieczeństwa publicznego w Państwie.

Sprawa szybkiego wymiaru kary i jej zrealizowania do dnia 1 lipca 1937 r., t. j. do dnia wejścia w życie rozporządzenia o przekazaniu egzekucji grzywien adm. władzom skarbowym, przedstawiała się dość dobrze, pomimo przeciążenia pracą referatów karno-administracyjnych, skutkiem stałego wprowadzania w życie nowych przepisów prawa materialnego, stosowanego w postępowaniu karno-administracyjnym. Przekazanie właściwości władz administracyjnych z dniem 1 maja 1937 r. przekroczeń szkodnictwa leśnego i polnego przyczyniło się do zwiększenia spraw karnych przynajmniej o 33%.

Nałożoną grzywnę karno-administracyjną, a egzekwowaną następnie przed 1 lipca 1937 r. w postępowaniu przymusowym w administracji, można było przy normalnym toku urzędowania wykonać najdalej w ciągu jednego miesiąca od chwili uprawomocnienia się nakazu względnie orzeczenia lub też w tymże czasie można było przystąpić do wykonania kary aresztu zastępczego, w razie stwierdzonej niezamożności ukaranego.

Czynności władzy administracyjnej przy egzekwowaniu grzywien w postępowaniu przymusowym w administracji polegały na:

1) przesłaniu ukaranemu nakazu — orzeczenia karnego za pośrednictwem poczty — za zwrotnym poświadczeniem odbioru — i

2) przesłaniu ukaranemu z chwilą uprawomocnienia się nakazu — orzeczenia za pośrednictwem zarządu gminy — miasta, wezwania do uiszczenia grzywny, zgodnie z art. 54 rozp. o postępowaniu karno-adm. Pismo do zarządu gminy — miasta, przy którym przesłane było wezwa-

nie dla doręczenia ukaranemu, było jednocześnie wnioskiem egzekucyjnym. W razie nie uiszczenia w podanym terminie grzywny, zarząd gminy — miasta, przystępował do egzekucji grzywny względnie wykonania kary zastępczej — aresztu.

Przy obecnym systemie egzekucyjnym i normalnym urzędowaniu t. j. załatwianiu w terminie wszystkich początkowych prac postępowania egzekucyjnego przez władze karzące — jako wierzyciela, przekazaniu następnie wniosku egzekucyjnego urzędowi skarbowemu, który przystępuje do dalszych czynności urzędowych, nałożona grzywna może być wyegzekwowana nie wcześniej, jak w ciągu $^1/_2$ roku, wykonanie kary zaś zastępczej—aresztu nastąpi oczywiście o wiele później.

Czynności egzekucyjne przy obecnym systemie t. j. przy egzekwowaniu grzywien administracyjnych przez urzędy skarbowe polegają na:

1) przesłaniu ukaranemu orzeczenia — nakazu karnego przez pocztę — za zwrotnym poświadczeniem odbioru;

2) przesłaniu ukaranemu z chwilą uprawomocnienia się nakazu — orzeczenia, również przez pocztę za zwrotnym poświadczeniem odbioru (uprzednio za pośrednictwem zarządu gminy — miasta) wezwania do uiszczenia grzywny zgodnie z art. 54 rozp. o post. karno-admin.;

3) przesłaniu pisma zarządowi gminy — miasta w wypadku, gdy ukarany nie nadesłał dowodów wpłaty grzywny, pomimo wezwania, celem sprawdzenia czy ukarany grzywnę uiścił i ewent. nadesłania tych dowodów;

4) przesłaniu ukaranemu (w wypadku nie uiszczenia grzywny) przez pocztę—za zwrotnym poświadczeniem odbioru upomnienia, zgodnie z § 13 rozp. Rady Min. o post. egzekucyjnym władz skarbowych z 25.VI 1932 r. w brzmieniu nadanym rozp. z dn. 15.V 1937 r.;

5) przesłaniu urzędowi skarbowemu wniosku i zarządzenia egzekucyjnego;

6) następują obecnie czynności urzędu skarbowego — jako władzy egzekucyjnej;

7) zwróceniu przez urząd skarbowy tytułu wykonawczego wierzycielowi po wyegzekwowaniu grzywny lub też bez załatwienia, w razie bezskutecznej egzekucji;

8) przesłaniu przez władze administracyjne, po otrzymaniu z urzędu skarbowego nie wykonanego wniosku egzekucyjnego, zarządowi gminy— miasta polecenia wykonania kary zastępczej — aresztu.

Jak wykazała praktyka, egzekucja grzywien administracyjnych w 80% jest nierealna, gdyż sprawcy to przeważnie ludzie biedni, względnie mało zamożni. Zarządzona w stosunku do tej kategorii osób egzekucja

naraża na niepotrzebną pracę urzędy skarbowe i wierzyciela, który z góry wie o tym, że egzekucja da wynik negatywny.

Istniejący obecnie przepis nie pozwala jednak sprawy w inny sposób załatwić, właściwym bowiem urzędem do orzekania zdolności płatniczej jest urząd skarbowy. Stosowanie kar bezwzględnego aresztu w razie nikłego przekroczenia nie jest wskazane, przepisy szczególne zaś nie zawsze przewidują karę bezwzględnego aresztu.

Przekroczenia z ustawy o szkodnictwie polnym i leśnym, przekazane właściwości zarządom gmin i miast, kar bezwzględnego aresztu nie przewidują.

Ponieważ, zgodnie z § 58 rozp. p. 2 rozp. o postęp. egzek. władz skarbowych, wierzyciel ponosi wydatki egzekucyjne, jeżeli od zobowiązanego nie mogą być ściągnięte, zachodzi pytanie, z jakich funduszów koszta te należy pokrywać. Dochód z grzywien nakładanych przez zarządy gminne — miejskie za przekroczenie przepisów szkodnictwa polnego i leśnego przeznaczony jest na rzecz gminy — miasta. Przypuszczać więc należy, że zarządy te jako wierzyciel pokrywać będą koszta egzekucyjne z funduszów samorządowych. Ponieważ zdolność płatnicza szkodników jest bardzo minimalna, koszta egzekucyjne przekroczą zatem kilkakrotnie dochód osiągnięty z wpłaconych na ten cel grzywien.

Jak wynika z powyższego porównania egzekucja grzywien administracyjnych przez urzędy skarbowe przyczyniła się do:

1) zwiększenia pracy w referatach karno-administr. starostw w przybliżeniu czterokrotnie, nie osiągnąwszy jednak lepszych rezultatów i wyników szybszego wykonania nałożonej kary—lecz przeciwnie;

2) nagromadzenia i gromadzenia w dalszym ciągu spraw karno-administracyjnych w starostwach. Pomimo czterokrotnego powiększenia pracy, spowodowanej nową manipulacją egzekucyjną i wzrostem wpływu doniesień karnych o 33%, personel referatów karnych nie został odpowiednio powiększony;

3) zmniejszenia dochodów Skarbu Państwa, osiąganych z grzywien administracyjnych, gdyż skutkiem przewlekłego załatwiania spraw, grzywny będą umorzone skutkiem przedawnienia wzgl. ewentualnej amnestii;

4) dezorientowania i rozgoryczenia ludności, ukarany bowiem, otrzymując kilka pism w analogicznej sprawie, z braku uświadomienia nie orientuje się dostatecznie i przypuszcza, że otrzymując wezwanie do uiszczenia grzywny — został ponownie ukarany, wnosząc od otrzymanego wezwania sprzeciw wzgl. odwołanie; otrzymawszy następnie

upomnienie — uważa, że nałożony został na niego podatek. Zdarzają się bardzo częste wypadki przybycia w takich sprawach interesantów do starostwa z odległych nieraz stron, którym dopiero na miejscu sprawę się wyjaśnia. Poza tym przewlekłe wykonywanie nałożonych kar wzgl. niewykonanie ich demoralizuje ludność i uczy ją bezkarności.

Wobec powyższego, oraz mając na uwadze zasady polityki karno-administracyjnej i obecne dążenia czynników rządowych do usprawnienia i uproszczenia administracji, — konieczne jest wprowadzenie sposobu egzekwowania grzywien administracyjnych w postępowaniu przymusowym w administracji.

Przesyłanie ukaranemu z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia-nakazu, oddzielnego wezwania w myśl art. 54 rozp. o postępowaniu karn. adm. jest niecelowe i bez potrzeby obarcza pracą urzędy i dezorientuje ukaranego.

Klauzulę, zamieszczoną w tym wezwaniu, odpowiednio zmienioną, możnaby umieścić w nakazie względnie orzeczeniu karnym i zastąpić słowami: „z chwilą uprawomocnienia się nakazu-orzeczenia, ukarany winien w ciągu 7 dni wpłacić grzywnę i t. d.".

Żądanie od ukaranego dostarczenia starostwu dowodu wpłaty grzywny jest niczym nieuzasadnione i niepotrzebnie absorbuje ukaranego i urząd. Ukarany obowiązany jest wpłacić grzywnę do Skarbu Państwa, a rzeczą odnośnych urzędów jest dowód wpłaty uzyskać. Koniecznym jest zatem wprowadzenie cztero-kuponowych przekazów na P. K. O. — jak to już dzieje się przy wpłatach na Państwowy Fundusz Drogowy. Przy tym systemie starostwa otrzymałyby z P. K. O. jeden odcinek przekazu dla władzy wymiarowej, który jest właściwie dowodem wpłaty grzywny.

KAROL OKSZA-ORZECHOWSKI

ZMIANA NAZWISKA RODOWEGO W ŚWIETLE USTAWODAWSTW NIEKTÓRYCH KRAJÓW

W dawnej, biurokratycznej, przedwojennej Rosji spopularyzował się dowcip, że człowiek składa się z duszy, ciała i paszportu. Jakkolwiek rola paszportu, jako dokumentu, stwierdzającego tożsamość jednostek — w Rosji, państwie par excellence policyjnym, miała i zapewne dziś jeszcze ma specyficzne znaczenie, nieznane w żadnym innym kraju, to jednak przyznać należy, że wszędzie, na całym świecie identyfikacja obywatela — odróżnienie go za pomocą specjalnych dokumentów od innych mu podobnych — jest kwestią pierwszorzędnej wagi.

Jedną z cech, odróżniających w sposób dostateczny jednych od drugich jest przede wszystkim własne imię i nazwisko. W zaraniu dziejów człowiek nie odczuwał w tym stopniu, co dzisiaj, potrzeby posiadania własnego nazwiska. Jednak już u ludów na najniższym stopniu cywilizacji posługiwano się przezwiskami, które sobie wzajemnie ludzie nadawali — celem odróżnienia jednych od drugich.

W miarę rozwoju cywilizacji i ożywienia stosunków wszyscy ludzie poczęli przyjmować imiona, których stale używali. Z biegiem czasu obok imienia własnego poczęto używać również imienia ojca, a to celem ściślejszego wyodrębnienia jednostki spośród innych jej podobnych, np. Jan, syn Pawła, Tomasz, syn Antoniego i t. d. System ten utrzymał się niemal do ostatnich czasów na Wschodzie (np. w Turcji).

Jednak w ścisłym tego słowa znaczeniu nazwisko jako cecha poszczególnych rodów, zjawia się dopiero w społeczeństwie kulturalnym, socjalnie zorganizowanym.

Prawo rzymskie, które do dziś nie straciło charakteru pierwowzoru w zakresie ustalenia norm, regulujących stosunki prywatno-prawne pomiędzy poszczególnymi obywatelami, nie mogło pominąć milczeniem tak ważnej dziedziny, jaką jest prawo obywatela do nazwiska. Ustawodawstwo rzymskie stworzyło bardzo szczegółowe i skomplikowane przepisy w zakresie posługiwania się nazwiskiem i jego ochrony. Wieki

średnie przy całym kulcie dla rodziny i ekskluzywizmie, przy ścisłym podziale na stany — nie wytworzyły jednak większej stałości norm, obowiązujących przy posługiwaniu się tym czy innym nazwiskiem, niźli część cywilizowana świata starożytnego.

Zmiana nazwisk była dość powszechna. Przyjmowano je od nazwy ziemi (posiadłości) i nieraz zmieniano, przenosząc się na inny grunt. Dopiero w późniejszym średniowieczu i na początku czasów nowszych poczęła się ustalać zasada posługiwania się zawsze tym samym nazwiskiem, jako cechą, odróżniającą dane rodziny.

Normy jednak prawne, regulujące sprawę zmiany nazwisk i ochrony nazwiska, powstały dopiero w okresie wielkiej rewolucji we Francji [1]). Zawarte one zostały w prawie francuskim z 11 germinal XI r. Rzeczypospolitej (1.IV 1803 r.).

Prawo to miało na względzie: 1) określenie sposobu, w jaki obywatel może wystąpić o zmianę swego nazwiska rodowego na inne (art. 4 i 5 w. w. ustawy francuskiej) i 2) ustalenie norm ochronnych dla uprawnionych na wypadek, gdyby ktoś chciał przyjąć ich nazwisko [2]).

Prawo to, jakkolwiek nie będąc wolne od braków, w założeniu swoim jest na wskroś nowoczesne i dlatego było wzorem dla kilku innych późniejszych ustaw tego rodzaju (jak np. ustawy rumuńskiej o zmianie nazwisk z 1895),

Luką ustawy francuskiej był brak ścisłej definicji pojęcia prawa do nazwiska, które stanowi sui generis dobro obywatela. Lukę tę wypełnił szereg orzeczeń trybunału francuskiego, bardzo szczegółowo określających prawo do nazwiska. Orzeczenia te zebrał *mgr praw Witold Warkałło.* Jedno z takich orzeczeń trybunału departamentu Seine z 1.XII 1926 nr DH. 1927/27, bardzo charakterystyczne w swoim uzasadnieniu, brzmi jak następuje: „Jakkolwiek nazwisko nie przedstawia obecnie nic więcej ponad pewne zogniskowanie uczuć, zgrupowanie tradycyj mniej lub więcej odległych i zbiór pewnych wartości jednostkowych, tym niemniej pozostaje ostatnią własnością zbiorową, a wszystkim członkom rodziny, noszącym to samo nazwisko, przysługuje w pierwszym rzędzie zasadnicze prawo jego obrony".

Tę samą zasadę głosi wyrok sądu francuskiego (zbiór orzeczeń *Sirey'a* z 1902 r. nr 2.15), który brzmi: „Nazwisko rodowe stanowi sui

---

[1]) *Konstanty Mironesco:* Le nom des personnes dans le droit comparé. Paris. Edition Domat Monchrestien 1933 r. 126 str.

[2]) Traité élementaire du Contentieux Administratif par *Jean Appléton.* Paris. Librairie Dalloz. 1927 r.

generis własność, z której wynika dla członków rodziny prawo wniesienia sprzeciwu przeciw temu, by to nazwisko było przybrane przez inną rodzinę, bez obowiązku wykazywania innego interesu, jak tylko samą obronę przed przywłaszczeniem sobie noszonego przez nich nazwiska" oraz wyrok sądu francuskiego (zbiór orzeczeń *Sirey'a* z 1933 nr 2.218), który brzmi: „Nazwisko rodowe stanowi dla tego, kto je nosi — własność, dającą mu prawo do przeciwstawienia się użyciu nazwiska przez kogoś innego bez jego zezwolenia".

Wbrew powyższej tezie znakomity komentator kodeksu Napoleona *prof. Marceli Planiol* wypowiedział oryginalną opinię następującą: „Nazwisko jest instytucją cywilno-policyjną i jest formą przymusową dla określenia danej osoby". („Le nom c'est une institution de police civile, il est la forme obligatoire de la désignation des personnes"). *Planiol* wywodzi, że nazwisko nie jest prawem własności; w ogóle nie jest prawem, jest raczej obowiązkiem. Prawo własności wymaga, by nikt inny nie mógł z jego przedmiotu korzystać. Początek błędnego poglądu (na nazwisko, jako przedmiot prawa własności) tkwi w nazwiskach feodalnych, od posiadłości [1]).

Poza Polską, która sprawę zmiany nazwisk uregulowała w odrębnym ustawodawstwie (istnieją 2 ustawy: 1) z 24 X 1919 o zmianie nazwisk (Dz. U. poz. 478) i 2) ustawa z 22.III 1929 o zmianie nazwisk ośmieszających, hańbiących i nie licujących z godnością człowieka (Dz. U. poz. 16, z 1930); mają ustawy w tej dziedzinie Rumunia, Belgia i Niemcy. Szereg zaś państw europejskich przeważnie nie posiada odrębnych ustaw, natomiast reguluje tę kwestię tylko w odnośnych artykułach kodeksów cywilnych. Wyjątek stanowi Anglia, kraj swobód absolutnych i zupełnego nieskrępowania obywatela, która kwestią nazwiska prawie, że się nie zajmuje *(Mironesco)*.

Ustawodawstwa niektórych państw zachodnio-europejskich wyraźnie przyznają prawu ochronę do nazwiska i dopuszczają skargę przeciwko używającemu nieprawnie cudze nazwisko i przewidują odszkodowanie. Na dowód powyższego cytują: a) przepisy § 43 kod. cyw. austr. z 1811, b) art. 29, kod. cyw. szwajcarskiego i c) § 12 kod. cyw. niem. z 1896:

a) § 43. kod. cyw. austr. (nowela III par. 1, która weszła w życie dn. 1.I 1917) brzmi w przekładzie urzędowym: „Jeżeli komuś zaprzeczono prawa do używania swego nazwiska lub jeżeli mu wyrządzono uszczerbek przez nieprawne używanie jego nazwiska (pseudonimu)—

[1]) *M. Planiol* 11 wyd. z 1928 r. tom 1 nr 397 i in. Cours de droit civil.

może on skarżyć o zaniechanie, a w razie winy o wynagrodzenie szkody";

b) art. 29 kod. cyw. szwajc. brzmi: „Jeżeli zaprzecza się komuś prawa do używania swego nazwiska, to może on skarżyć o ustalenie swojego prawa. Jeżeli ktoś zostanie poszkodowany przez to, że kto inny sobie przywłaszcza jego nazwisko, — może on skarżyć o zaniechanie tego przywłaszczenia, jak również w razie winy—o odszkodowanie, oraz, o ile rodzaj poszkodowania to uzasadnia — o zapłacenie pewnej kwoty pieniężnej tytułem zadośćuczynienia;

c) § 12 kod. cyw. niemiec. (ks. I. rozdział: osoby) w przekładzie urzędowym brzmi: „Jeżeli kto zaprzeczy uprawnionemu używaniu nazwiska, albo jeżeli interes uprawnionego doznaje naruszenia przez to, iż inna osoba bez upoważnienia używa takiego samego nazwiska — może uprawniony żądać od owej osoby usunięcia tego naruszenia. O ile zachodzi obawa dalszych naruszeń—może skarżyć o zaniechanie".

W Prusiech (przed wydaniem kodeksu cywilnego niemieckiego z 1896) istniały dwa przepisy ustawowe, dotyczące zmiany nazwisk: a) rozkaz gabinetowy z 15.IV 1822 (Gezetzsammlung str. 108), stanowiący, że zmiana nazwiska rodowego wymaga zgody panującego i b) rozkaz z 12.VII 1867 (Gezetzsammlung str. 1310), przenoszący kompetencje panującego w tym zakresie na rejencje. Oba te przepisy odnosiły się do nazwiska rodowego. Pismo okólne Min. Spr. Wewn. (Min. Blatt für d. ges. innere Verwaltung z 1867 str. 246) zawiera instrukcję dla władz administracyjnych, dotyczącą postępowania w przedmiocie zmiany nazwisk rodowych. W myśl przepisów ówczesnego kodeksu karnego samowolna zmiana nazwiska w Niemczech była czynem karalnym.

W dalszym rozwinięciu ustawodawstwa niemieckiego w tej dziedzinie — rząd pruski wydał w 3.XI 1919 rozporządzenie w przedmiocie zmiany nazwisk, zawierające 8 paragrafów (Preussische Gezetzsammlung Nr 49 str. 177 Nr 11818), które obowiązuje u nas nadal w górnośląskiej części woj. śląskiego [1]). Rozporządzenie to uchyliło przepisy w tej mierze dawniej obowiązujące — w szczególności w. w. rozkaz z 12.VII 1867, przy czym zezwolenie na zmianę nazwiska według tego rozporządzenia należy obecnie do kompetencji min. sprawiedliwości, który swoje kompetencje może przekazać sądom powiatowym. W związku z w. w. rozp. z 3.XI 1919 pruski min. spr. wewnętrznych wydał rozporządzenie

[1]) Vide art. *dr Juliusza Żymirskiego* p. t. „Zmiana nazwiska w górnośląskiej części woj. śląskiego" (Gaz. Admin. i Pol. Państw. nr 14 str 509 z 1929 r.).

w dn. 12.II 1920 (Min. Blatt für d. ges. innere Verwaltug str. 74), które głosi, że wobec tego, iż obecnie władzą właściwą do udzielania zezwoleń na zmianę nazwiska jest Min. Sprawiedliwości, względnie sądy powiatowe—w przyszłości tylko to ostatnie, względnie sądy, a nie władze administracyjne będą właściwe do udzielania tych zezwoleń.

Warto wspomnieć o ustawie rumuńskiej o zmianie nazwisk z 18.III 1895, która jest rozwinięciem ustawy francuskiej z 1803. Ustawa ta została zmieniona ustawą z 7.IV 1936, ogłoszoną w nr 83 Monitora Urzędowego z 8.IV 1936 r. Przepisy jej obejmują 35 artykułów, zawartych w 4 rozdziałach. Nie od rzeczy będzie omówić ją nieco szerzej, biorąc pod uwagę, że jest ona — o ile mi wiadomo — najświeższą ustawą, wydaną w tej dziedzinie w Europie.

Analizując ważniejsze postanowienia ustawy rumuńskiej należy zaznaczyć przede wszystkim wypadki nabywania i zmiany nazwisk. Wypadki te dzielą się na: 1) zmianę nazwisk rumuńskich, ośmieszających i hańbiących, 2) zmianę nazwisk o brzmieniu obcym, ośmieszających i hańbiących na nazwiska inne, również o brzmieniu obcym, 3) zmianę nazwisk obcych na nazwiska rumuńskie i 4) zmianę nazwisk dla celów asymilacyjnych.

Co się tyczy pp. 1 i 2 — nie wymagają one wyjaśnień. P. 3 dotyczy osób, których matka lub żona są rdzennego pochodzenia rumuńskiego i które same, wzgl. rodzice ich lub bracia — inwalidzi wojenni — brali udział w kampanii 1913 lub 1916—1919 w służbie armii rumuńskiej.

Na szczególną uwagę zasługuje przepis (p. 4.), dotyczący zmiany nazwiska obcego na nazwisko rdzennie rumuńskie ze względów asymilacyjnych. (art. 10 p. „d" w. w. ustawy). Zmiana ta uwarunkowana jest 10-letnim stałym pobytem w Rumunii od chwili nabycia obywatelstwa rumuńskiego. Zbliżony jest do tego przepisu art. 20 tej ustawy, który daje możność restytucji dawnych nazwisk rumuńskich, zniekształconych lub zmienionych pod wpływem zaborców. Podania osób w sprawach restytucji dawnego nazwiska zwolnione są od wszelkich opłat stemplowych, ogłoszenie zaś w Monitorze Urzędowym sporządza się na koszt Skarbu Państwa. W dalszym ciągu ustawa zawiera postanowienie, zezwalające Rumunom, mieszkańcom wsi, nie posiadającym nazwiska rodowego, zgodnie z przepisami tej ustawy — na utworzenie sobie nazwiska z imienia ojca, dołączając jedną z końcówek, należących do tradycji kraju.

Zmiana nazwiska następuje na mocy dekretu królewskiego na wniosek Min. Sprawiedliwości, przy czym w wypadku zmiany nazwiska

w celach asymilacyjnych — na wniosek Rady Ministrów. Osoba, której odmówiono udzielenia zezwolenia na zmianę nazwiska — ma prawo po 10 latach od dnia odmowy ponownie prosić o zmianę swego nazwiska rodowego. Termin ten nie obowiązuje w przypadkach, kiedy odmówiono zmiany nazwiska na skutek uzasadnionych sprzeciwów osób trzecich. Dla wniesienia sprzeciwów ustanowiony został termin 6-miesięczny od daty 1 ogłoszenia w Monitorze Urzędowym.

Za nieprawne noszenie nazwiska przewiduje się kara grzywny od 5 do 50.000 lei oraz kara więzienia do jednego roku w razie recydywy.

Nie można też pominąć milczeniem ostatniej tureckiej ustawy z tej dziedziny. Jest ona charakterystyczna przez to, że jest właściwie ustawą nie o zmianie, lecz o nadaniu nazwisk obywatelom tureckim, którzy dotąd ich nie posiadali, posługując się tylko imionami (v. mój artykuł w N-rze 21 str. 674 Gazety Administracji z 1936 r.).

Jeżeli chodzi o ogólny przegląd omawianej kwestii, to należy zaznaczyć, że na ogół większość państw europejskich nie ustaliła definitywnie przepisów odnośnie zmiany nazwiska. Jest to dziedzina, która dotąd leży odłogiem, brak jej jest systematycznego opracowania i literatury.

Jakkolwiek nazwisko stanowi przede wszystkim dobro osób je noszących, to jednak i państwo jest zainteresowane w tym, aby prawo noszenia takich, czy innych nazwisk było chronione specjalnymi przepisami.

Chodzi tu o względy przede wszystkim porządku publicznego i bezpieczeństwa. Brak stałych norm i możność dowolnej zmiany nazwiska stworzyłaby niezmierne utrudnienia dla państwa, gdy chodzi np. o ściganie przestępców lub ściąganie podatków, powoływanie do służby wojskowej i innych świadczeń, do których obowiązani są obywatele względem państwa.

Jeżeli chodzi o stosunki międzynarodowe, to i na tym terenie ochrona nazwiska w drodze międzynarodowej konwencji byłaby nader pożądana z tych samych względów, co i w obrębie poszczególnych organizmów państwowych, a więc ochrona prawa do nazwiska ze względu na stosunki prywatno-prawne między obywatelami różnych krajów, np. handlowe oraz publiczno-prawne w przedmiocie zwalczania przestępstw przez ułatwienie stwierdzenia tożsamości osób podlegających ekstradycji, np. handlarzy żywym towarem, pospolitych przestępców, uciążliwych cudzoziemców i t. p. kategoryj osób.

Mgr. ANTONI ROBACZEWSKI

BUDŻETY MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH W OKRESIE 12. LECIA, T. J. OD R. 1927/28 DO R. 1938/39

(Ciag dalszy)

VII

Budżet na r. 1931/32

Preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na r. 1931/32 wynosił w wydatkach ogólną sumę 252.400.000 zł, w poszczególnych działach następujące kwoty:

1	Zarząd Centralny	9.068.886
2	Województwa i Starostwa . .	38 555.851
3	Służba Zdrowia	14.216.733
4	Policja Państwowa	125.207.749
5	Korpus Ochrony Pogranicza . .	58.424.206
6	Główny Urząd Statystyczny . .	2.724.750
7	Urząd dla spraw mniejszości na Śląsku	57.113
	Razem . .	252.400.000

Preliminowana na r. 1931/32 suma jest mniejsza o 500.872 zł od ustalonej w ustawie skarbowej na r. 1930/31.

Referentem budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Sejmie był *wicemarszałek Sejmu dr Karol Polakiewicz* (B. B. W. R.), referując budżet ten w Sejmie już po raz trzeci.

W bardzo gruntownym i szczegółowym referacie (druk sejmowy nr 100 część 7) omówił *dr K. Polakiewicz* poszczególne działy budżetu, oprócz budżetu Służby Zdrowia, którą opracował poseł *dr Tadeusz Dyboski.*

W uwagach ogólnych poddał poseł-sprawozdawca rozważeniu dochody i wydatki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, po czym tak pisze:

W ciągu ostatnich lat daje się obserwować już pewna stabilizacja ogólnej sumy wydatków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, którą określić możemy na 250 milionów, pomimo to, że życie samo, ustawy i wszędzie na świecie obserwowana tendencja do rozrostu administracji musiały na autorów przedłożenia wywierać silny napór.

Konsekwentne przeprowadzenie zasady racjonalności budżetu przez celowość wydatków i zasadę oszczędności kładę na karb jednolitości kierownictwa tym resortom przez Ministra Składkowskiego i wielkich wysiłków i inwencji podległych urzędników.

Za racjonalny uznajemy ten budżet, którego wydatki są jak najbardziej celowe i w którym tendencja oszczędnościowa i świadoma odpowiedzialność za gospodarkę groszem publicznym przebija niejako z każdej pozycji i paragrafu. Ogólna ocena preliminarza budżetowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych pod względem celowości wydatków jest utrudniona wobec różnolitości zadań realizowanych w 7 działach preliminarza. Zadaniem i celem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych jest dobra administracja krajem, prowadzenie polityki wewnętrznej (bezpieczeństwo publiczne i polityka narodowościowa) i wreszcie naczelny nadzór nad samorządem. W Polsce prócz tego zakresu działania dodano Ministrowi Spraw Wewnętrznych sprawy aprowidowania ludności, agendy Ministerstwa Zdrowia, Urząd Statystyczny, ochronę pogranicza i szereg spraw związanych z obroną Państwa. Wymogi życia gospodarczego, nowe ustawy i ogólna administracja krajem zwiększały i zwiększają, zwłaszcza w województwach i starostwach, prace. W okresie tworzenia się państwowości silnie rozbudowująca się administracja tylko wtedy będzie dodatnim czynnikiem w rozwoju społeczeństwa, jeżeli jasno będzie zdawać sobie sprawę z tego, że nie jest celem sama w sobie.

Urzędnik administracyjny i policjant winien być obywatelem, który siły swe i wiedzę poświęca Państwu i społeczeństwu, jest przyjacielem doradcą i stróżem życia, zdrowia i mienia współobywateli, płatnym z pieniędzy publicznych.

Celowość wydatków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych uzasadniają zadania ogólnej administracji utrzymania bezpieczeństwa i ochrony granic. W wydatkach tych znakomitą część stanowią wydatki personalne, bo wynoszą 167 milionów, co stanowi 67% budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Wyjaśnić należy, że i pozostałe wydatki składają się bądź z pozycyj ściśle związanych z wydatkami osobowymi, jak ubezpieczenia socjalne, umundurowanie, uzbrojenie, wyszkolenie, druki, materiały pisarskie, telefony, bądź z wydatków wynikających z ustawowych obowiązków, jak np. dotacje i subwencje dla starostw krajowych, zasiłki dla związków komunalnych na koszty wychowania przymusowego, zasiłki wojskowe, zwalczanie chorób zakaźnych, opieki nad lecznictwem, prace przygotowawcze do powszechnego spisu ludności, udział Polski w Międzynarodowym Biurze Higieny Publicznej w Paryżu.

Wobec przewagi wydatków osobowych wysuwają się przy ocenie ich celowości na plan pierwszy zagadnienia jakości i ilości funkcjonariuszów, etatów, celowej organizacji pracy i usprawnienia urzędowania, kodyfikacji praw i przepisów administracyjnych i wreszcie unifikacji.

W organizacji centrali Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i urzędów II i III instancji nie zaszły poważniejsze zmiany, które by spowodowały znaczniejsze różnice w zakresie gospodarczych czynności Ministerstwa lub w układzie budżetu.

Administracja Państwa musi dostosowywać się do zadań stawianych jej przez życie, ilość jej funkcji raczej wykazuje tendencje do powiększania się, co powodowałoby równoległe zwiększenie budżetu. Dlatego Sejm i Rząd przy corocznym ustalaniu budżetu musi zakreślać ramy dla finansowego i gospodarczego działania aparatu państwowego. Ramami tymi są istotne potrzeby dobrej administracji i możności finansowe Państwa Oszczędności doraźnych w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych bez szkody czynić nie można, a jedynie stały wspólny wysiłek, mający na celu dostosowanie metod pracy i organizacji administracji publicznej do życia i nowych zadań bez zwiększenia wydatków, stanowić winien zasadę. Sejm w stosunku do resortu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych nie potrzebuje występować w roli czynnika wykazującego dalej idące tendencje oszczędnościowe, ale dając ramy dla gospodarki, wykreślić na przyszłośc zasady, którymi Ministerstwo — dla podniesienia racjonalności — kierować się powinno.

Zmniejszenie kosztów utrzymania administracji można osiągnąć przez planową, ostrożną dekoncentrację. Konstytucja i dekret Prezydenta z 19 stycznia 1928 r. opierają organizację administracji na zasadach dekoncentracji przy zachowaniu centralnego systemu rządzenia. To też zasada dekoncentracji, w której rozstrzygają urzędnicy, podlegli centrali w imieniu Ministra i Rządu, i zasada decentralizacji, gdzie samorządy uczestniczą we własnym imieniu w administracji — daje możności oszczędnościowe. Przeprowadzenie bardziej racjonalnego podziału kompetencji między poszczególne instancje administracyjne przez przelanie części z instancyj wyższych na niższe, po dwuletnim już działaniu dekretu ze stycznia 1928 r. i dokładnych studiach i praktyce da w przyszłości zmniejszenie wydatków.

Szczegółową uwagę trzeba poświęcić metodom pracy. Rozrost nadmierny czynności administracji publicznej powoduje nie tylko niebezpieczeństwo dla rozwoju inicjatywy prywatnej, ograniczonej i tak brakiem kapitału, ale i ujemne skutki w działaniu machiny administracyjnej — w postaci biurokratyzmu, np. funkcja, która w pewnym momencie była potrzebna, jest automatycznie wykonywana nadal, pomimo że warunki zmieniły się, czyniąc funkcję zbędną — bo istnieje etat, albo wskutek braku koordynacji pracy pewne funkcje wykonywane są przez dwa organa równoległe, co podwaja niemal koszty (np. w Warszawie prowadzi się dwutorowo przez Magistrat i Komisariat Rządu pewne działy administracji).

Zaprowadzenie uproszczeń w manipulacji biurowej na całym obszarze Państwa i zastosowanie bardziej racjonalnych metod pracy urzędów administracyjnych da oszczędności w wysiłku ludzkim i materiale. Opracowana przez Komisję do usprawnienia administracji ramowa instrukcja kancelaryjna, wnioski w sprawie rachunkowości i gospodarki materiałowej będą niebawem wprowadzone. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w celu usprawnienia sposobu urzędowania, prowadzenia korespondencji, opracowywania spraw, nadzoru i aprobaty przełożonych, obowiązków urzędników, porządku i koordynacji pracy — wydało regulamin Ministerstwa.

Poseł-referent w porozumieniu z Rządem zaproponował zwiększenie wydatków na powszechny spis ludności do 4 milionów zł, t. j. o 3 miliony zł. Minister Spraw Wewnętrznych i Rząd zdecydował się w porozumieniu z referentem budżetowym na przeprowadzenie dalszych redukcji budżetowych w wysokości 2.300.000 zł, wobec jednak pewnych zmian wprowadzonych przez Komisję budżetową Sejmu do tych pro-

pozycyj budżet wyszedł z Komisji z ogólną sumą wydatków 253.435.000 zł, t. j. zwiększony o 1.035.000 zł, co ilustruje poniższe zestawienie:

1	Zarząd Centralny	9.168.886
2	Województwa i Starostwa .	39.305.851
3	Służba Zdrowia	15.033.995
4	Policja Państwowa	124.127.199
5	Korpus Ochrony Pogranicza . .	59.017.206
6	Główny Urząd Statystyczny . .	6.724.750
7	Urząd dla spraw mniejszości na Śląsku	57.113
	Razem . .	253.435.000

Sejm na posiedzeniu 9.II 1931 r. przyjął budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych bez zmian. W ustawie skarbowej zaprojektowanej na ten okres przez Rząd nie znalazł się w art. 7 ustęp zabraniający przenoszenia kredytów na fundusze dyspozycyjne (patrz str. 382), natomiast znalazł się w tym artykule ustęp zabraniający przenoszenia kredytów na paragrafy obejmujące uposażenia celem zapobieżenia zwiększania się wydatków osobowych, co nie było w poprzednich ustawach skarbowych dość wyraźnie podkreślone.

W Senacie referował budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych senator *dr Stanisław Dąmbski* (B. B. W. R.). W sprawozdaniu swoim (druk senacki nr 10 część 7), opartym na gruntownej znajomości spraw administracyjnych, senator sprawozdawca po wstępnej analizie cyfrowej budżetu, tak pisze:

Pod znakiem oszczędności odbyły się obrady Sejmu nad budżetem. Myślę, że w obradach Senatu trzymać się także będziemy tej zasady. Położenie ekonomiczne, w jakim się znajdujemy, nakazuje istotnie każdemu czynnikowi publicznego czy prywatnego gospodarstwa stosowanie zasady jak najściślejszej oszczędności. Możemy nad tą koniecznością ubolewać, bo nasza gospodarka publiczna i prywatna potrzebuje wielu inwestycji, jednak musimy się do niej zastosować. Każdy egoizm zbiorowy czy indywidualny byłby tu zgubny. Jak każda egoistyczna działalność powodować by musiała tylko tarcia i szkody. Współzależność jest cechą naturalną zbiorowego życia. Trudne chwile w życiu zbiorowym przetrwać można bez szkody tylko w słusznym ocenianiu wzajemnych możliwości. Na tle budżetów naszego Państwa i innych naszych związków publiczno prawnych byłby też teraz w najwyższym stopniu szkodliwy egoizm skarbowy.

Nieraz słyszy się zarzut, że w parlamentach obrady nad budżetem schodzą na teren dyskusji o znamionach debaty politycznej, a zatraca się moment rzeczowego studium, zawartych w preliminarzu kwot wydatków i dochodów. Zarzut ten jest słuszny, o ile się go określi, jako niezachowanie wymogu uniknięcia jednostronności w traktowaniu danej sprawy. Mniemam, że obrady budżetowe powinny się starać unikać takiej jednostronności. Mają dać wyraz poglądowi, jakie cele chcą za

pomocą środków finansowych budżetu osiągnąć, a środki finansowe dostosować do możliwie dobrego wykonania zadania

W określeniu celu, któremu mają służyć kredyty części 7 budżetu państwowego, będę się starał być jak najzwięźlejszy.

Budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ma w swym przeznaczeniu cele może z wszystkich części budżetu najistotniej panstwowe. Większość kredytów w tej części budżetu ma służyć na pokrycie kosztów, połączonych z działalnością ogólnej administracji państwowej.

Zadania administracji publicznej ogólnej spełnia Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, województwa i starostwa. Odkąd mam zaszczyt należeć do składu Senatu, miałem sposobność, referując poszczególne części budżetu zetknąć się z organizacją kilku działów naszej administracji publicznej. W dziale administracji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i jemu podległych województw i starostw spostrzegłem najdalej posunięte ustalenie i ujednostajnienie organizacji wewnętrznej Podstawą organizacji jest zasada wykonywania władzy przez pełno odpowiedzialną jednostkę. Minister (wojewoda, starosta) działa pod osobistą odpowiedzialnością samodzielnie, jednostkowo Ministersterstwo (urząd wojewódzki, starostwo) są ich organami pomocniczymi. Działalności tych organów, podzielonych na departamenty, wydziały, względnie referaty, nadaje naczelnik urzędu jednolity kierunek, przy czym jest ustalony zakres odpowiedzialności urzędników referujących.[1])

Po omówieniu poszczególnych działów budżetu senator-sprawozdawca tak kończy swoje sprawozdanie:

Globalna suma wydatków części 7 budżetu przedstawia się zatem po myśli uchwały Sejmu w wysokości 253.435.000 zł. W porównaniu do preliminarza rządowego budżet wydatków części 7 z uchwał Sejmu wyszedł zwiększony o 1.035 000 zł

Uważam ten wynik za niepożądany. Przy tendencji zupełnie uzasadnionej potrzebą czasu, by budżet państwowy możliwie zmniejszyć, nie jest dobrze, jeżeli którakolwiek część budżetu doznaje zwiększenia. Dlatego jakkolwiek zwiększenie w części 7 budżetu jest powodowane wydatkiem nadzwyczajnym i bardzo potrzebnym, bo wydatkiem na koszty spisu ludności, poddałem wspólnie z p. p. referentami Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wszystkie pozycje części 7 budżetu dalszemu badaniu celem znalezienia możliwych oszczędności[1]) Ta próba dała jednak wyniki bardzo nikłe. Wyrażają się one, w możliwości zmniejszenia kredytów o kwotę 120.000 zł.

Senat na posiedzeniu 6.III 1931 r. przyjął budżet zaproponowany przez Komisję Skarbowo-budżetową bez zmian.

W ustawie skarbowej budżet Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ustalono na sumę ogólną 253.315.000 zł.

---

[1]) Podkreślenia moje.

Wykonanie budżetu za r. 1931/32 zamknęło się sumą 212.857 002 zł, t. j. o 40.457.998 zł mniejszą od ustalonej w ustawie skarbowej; procentowo wykonanie było mniejsze o 16%.

BUDŻET NA ROK 1931/32 Tablica 10.

Dz.	NAZWA	Preliminuje się	Propozycja Komisji Budżetowej i uchwała Sejmu	Projekt Komisji Skarbowo Budżetowej Uchwała Senatu Ustawa skarbowa	Wykonanie	— mniej wykonanie budżetu w porównaniu z ustawą skarbową	Procentowo
1	Zarząd Centralny	9.068.886	9.168 886	9.168.886	8.440 460	— 728.426	1,9
2	Województwa i Starostwa .	38.555 851	39.305 851	39.235.851	30.784.893	— 8 450.958	20,9
3	Służba Zdrowia .	14.216.733	15.033.995	15.013.995	13.871.080	— 1.142.915	2,8
4	Policja Państwowa	125.207.749	124 127.199	124.127.199	114.519.856	— 9.607.343	23,7
5	Korpus Ochrony Pogranicza .	58.424.206	59.017.206	58.987.206	41.160.605	— 17.826.601	44,1
6	Główny Urząd Statystyczny . .	2.724.750	6.724.750	6 724.750	4.036.242	— 2.688.508	6,6
7	Urząd dla spraw mniejszości na Śląsku . .	57.113	57.113	57.113	43.866	— 13.247	0,0
	Razem .	252.400.000	253.435.000	253.315.000	212.857.002	— 40 457.998	

Jak z tablicy 10 wynika największa redukcja budżetu dokonana została w dz. 5 Korpus Ochrony Pogranicza, wynosi około 17.826.601 zł, procentowo 44,1%; na drugim miejscu stoją dz. 4 Policja Państwowa i dz. 2 Województwa i Starostwa, procentowo 23,7 i 20,9%.

Na tak znaczne zmniejszenie wydatków wpłynęły następujące ogólne okoliczności:

a) ogólne obniżenie uposażeń służbowych na skutek cofnięcia dodatków: 15% z dn. 1.V 1931 r. i 20% stołecznego z dn. 1.VII tegoż r. (rozporządzenie Rady Ministrów z 10.IV 1931 r. (Dz. U. poz. 232 i uchwała Rady Ministów z 19.VI 1931 r.);

b) wstrzymanie od 30.VI 1931 r. ustawą z 14.X 1931 r. (Dz. U. poz. 749) automatycznego przechodzenia do wyższych szczebli;

c) redukcja personelu w ilości 3.149 osób, co procentowo wynosi 8,7%. Największa redukcja cyfrowo 2.744 osób, procentowo zaś 19,5% wyniosła w dz. 4 Policja Państwowa i w dz. 6 Główny Urząd Statystyczny;

d) redukcja wydatków rzeczowych wskutek zastosowanej kompresji budżetu. Na zmniejszenie wydatków rzeczowych w pewnej mierze wpłynęło obniżenie składek ubezpieczeniowych i kosztów podróży w związku z redukcją uposażenia i wysokości diet, zniżka czynszów za lokale urzędów oraz zniżka cen na materiały pisarskie, opałowe, furażowe i t. d.

Tak znaczna kompresja budżetu nie mogła oczywiście nie spowodować zadłużeń. Z kredytów okresu 1931/32 roku uregulowano rachunki z okresu poprzedniego na sumę 3.924.865 zł, pozostało natomiast do uregulowania z kredytów okresu następnego należności na sumę 18.470.016 zł.

Najwyższa Izba Kontroli w sprawozdaniu za ten okres budżetowy wykazała szereg nieprawidłowości i uchybień, nieuniknionych zresztą w gospodarce tak dużego aparatu administracyjnego. Na wstępie swego sprawozdania Najwyższa Izba Kontroli zaznaczyła wyraźnie, że „uważając oczywiście prawidłową gospodarkę i właściwe zastosowanie przepisów prawnych za rzecz obowiązującą i normalną, Kontrola Państwowa z natury rzeczy podkreśla przede wszystkim stwierdzone przez nią fakty ujemne".

(C. d. n.).

UWAGI I WNIOSKI URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH

A. DO ROZPORZĄDZENIA Z DNIA 13 SIERPNIA 1931 (DZ. U. R. P. Nr 76 POZ. 611) DOT. URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH.

Ciąg dalszy

Do § 23.

III — W ustępie pierwszym zostawić jedynie pierwsze zdanie, resztę tego ustępu jako nieaktualne skreślić.

VI — Ten § winien mieć następujące brzmienie:

„Na czele wydziałów stoją naczelnicy wydziałów.

Gdy naczelnik nie może pełnić obowiązków służbowych, zastępuje go jeden z referendarskich urzędników danego wydziału, wyznaczony przez wojewodę za uprzednią zgodą właściwego ministra, w braku zaś takiego zarządzenia najstarszy służbowo kierownik oddziału, względnie najstarszy urzędnik referendarski. Wojewoda może wyjątkowo w tych wypadkach ograniczyć zakres działania zastępcy do spraw porządkowo-służbowych, przekazując prawo aprobaty i podpisywania korespondencji kierownikom oddziałów, każdemu z jego zakresu działania.

W wydziale ogólnym w sprawach budżetowo-gosp. zastępuje naczelnika wydziału kierownik oddziału budżetowo-gosp.

Skoro do wyznaczenia przez wojewodę kierownika oddziału niezbędna jest uprzednia zgoda ministra, to tym bardziej powinno to obowiązywać odnośnie zastępcy naczelnika wydziału, a to ze względu na hierarchiczną wyższość tej ostatniej funkcji.

Co do spraw budżet.-gosp. vide Min. Spraw Wewn. z 13.V 37 r. Nr BG. 18-11 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 13, poz. 97).

VII — Należy skreślić, jako nieaktualną, część drugą ustępu pierwszego od słów: „O ile . . . do końca".

VIII — Skreślić ustęp 1.

Wobec połączenia wydziału ogólnego z wydziałem administracyjnym wicewojewoda nie kieruje wydz. ogólnym bezpośrednio.

X — Przepisy ustępu 1-go od słów „i wicewojewody" na skutek zmian w organizacji urzędu woj. obecnie już nie obowiązują.

XI — § 23 i następnym należy nadać kolejną numerację jako § 33 i następny.

W dotychczasowym § 23 należy ponadto skreślić zdanie 2 ust. 1, do zdania zaś 1 tego ustępu dodać słowa: „mianowani przez właściwych Ministrów".

Sprawę zastępstwa naczelników wydziałów, unormowaną dotychczas zdaniem 1 ust. 2 § 23 należałoby unormować w sposób następujący:

„Naczelnika wydziału winien zastępować jego zastępca. Jeżeli zastępca taki nie został wyznaczony lub też nie może pełnić zastępstwa, winien naczelnika wydziału zastępować kierownik oddziału (w wydziałach bezoddziałowych urzędnik) wyznaczony przez wojewodę, w braku zaś takiego zarządzenia kierownik oddziału względnie urzędnik referendarski najstarszy służbowo".

XII — Skreśla się zdanie drugie ustępu pierwszego.

XV — W ustępie 1 skreślić w każdym razie słowa: „jako też do dyrekcji i dyrektora robót publicznych".

W ustępie pierwszym—skreślić całkowicie drugie zdanie.

Do § 24.

VI — § ten powinien brzmieć:

„Naczelnik wydziału sprawuje ogólne kierownictwo powierzonego mu działu zgodnie z przepisami prawa, interesem publicznym oraz wskazaniami wojewody.

W szczególności naczelnik wydziału jest odpowiedzialny (punkty 1—9 jak dotąd).

W wydziale ogólnym powyższe prawa i obowiązki w odniesieniu do referatu osobowego należą do wicewojewody.

X — Określenie zwierzchnika i przełożonego (kto nim jest i jaki zakres kompetencji) wymaga uporządkowania terminologii.

Z rozporządzenia niniejszego wynika, że:

Naczelnik jest zwierzchnikiem służbowym personelu (§ 24), wojewoda jest zwierzchnikiem wszystkich urzędników oraz funkcjonariuszów niższych (§ 17). Urzędnicy zatrudnieni w oddziałach pozostają w bezpośredniej zależności służbowej od kierowników oddziałów i t. d.

Urzędnik, który otrzyma zlecenie z pominięciem bezpośredniej kolejności służbowej, winien zakomunikować o tym swemu bezpośredniemu przełożonemu (komu?) (§ 33).

4. W § 34 mowa znów o przełożonym.

Rozporządzenie Prezyd. z 19 stycznia 1928 r. w art. 29, pkt. 2 stwierdza, że wojewoda jest służbowym zwierzchnikiem odnośnych władz, oraz przełożonym funkc. tych władz, urzędów i organów (art. 67 przewiduje analogiczne kompetencje starosty w stosunku do podwładnych władz, urzędów i organów oraz ich funkcjonariuszów).

Ustawa o państw. służbie cywilnej zna inne terminy:

Art. 15 mówi o przełożonej władzy służbowej; art. 16 i 65 b mówi o władzy służbowej, a art. 27 wspomina o wyższej; art. 20 zna dwie osoby powołane do nadzoru służbowego (bezpośredniego i pośredniego); art. 65 b i 66 zna przełożonych powołanych do bezpośredniego i pośredniego nadzoru służbowego; art. 22 wspomina o przełożonych; art. 23 i 74 mówi o władzy przełożonej i bezpośrednio wyższej; art. 25 zna bezpośrednio władzę przełożoną i daje definicję drogi służbowej; art. 58 wspomina o stosunku służbowym.

W tym stanie rzeczy należałoby definitywnie ustalić pojęcie zwierzchnictwa i przełożeństwa.

XIII — § 24. Nadać następujące brzmienie: naczelnik wydziału jest odpowiedzialny:

1) za należyte zorganizowanie pracy w wydziale,

2) za nadzór nad należytym spełnianiem przez podległy mu personel obowiązków służbowych,

3) za zgodność aprobowanych przez niego załatwień z przepisami prawnymi, interesem publicznym i wskazaniami wojewody,

4) za podejmowanie inicjatywy w przedmiocie wydawania potrzebnych zarządzeń, wynikających czy to z przepisów prawnych, czy stosunków faktycznych, związanych z zakresem czynności wydziału.

XV — Odpowiedzialność z punktu 4 tego paragrafu musi być przelana na referentów, w stosunku do naczelników wydziałów fachowych wydaje się ona szczególnie nieuzasadniona.

Do § 25.

VI — W punkcie 7 tego paragrafu ma być: „na zlecenie wicewojewody" zamiast „na zlecenie wojewody".

W końcu § 25 dodać:

„W wydziale ogólnym w odniesieniu do spraw osobowych wszystkie powyższe czynności zostają zastrzeżone bezpośrednio wicewojewodzie, który ponadto wszelkie w ogóle projekty załatwień tegoż wydziału, przeznaczone do aprobaty i podpisu wojewody winien uprzednio przedaprobować".

Jako konsekwencja zarządzenia M. S. Wewn. z 21.XI 1934 r. Nr GL. 3-a-15/2 i postanowień § 11 p. 1 rozp. o zastępstwie wojewodów.

VII — W punkcie 7 zamiast wyrazu: „wojewody" powinno być: „wicewojewody".

XI — W § 25 pkt. 7 należy słowa: „wojewody stałe" zastąpić słowami „wicewojewody" stałe lub doraźne.

W § 25 pkt. 9 należy słowa „z inspektorem starostw" (samorządu) zastąpić słowami z „oddziałem inspekcyjnym".

XII — W punkcie 5 zamiast słowa „ekspedycji" użyć „wysyłce".

W punkcie 7 skreślić słowa „na zlecenie wojewody".

XIII — Pkt. 1—9 nadać następujące brzmienie:

1) sprawuje ogólne kierownictwo wydziału,

2) czuwa nad należytym załatwianiem spraw w myśl obowiązujących przepisów i zleceń wojewody,

3) podejmuje inicjatywę, zmierzającą do usunięcia zauważonych braków i usterek w urzędowaniu",

4) prowadzi szkolenie podległego mu personelu.

Obecnie wyliczone obowiązki naczelnika wydziału nie wyczerpują ich kompetencji. Dlatego też wydaje się wskazanym wymienienie najistotniejszych elementów kompetencji. Naczelnicy wydziałów bowiem wykonywają wzgl. mogą wykonywać szereg czynności, które wypływają z ich stanowisk i nie dadzą się ściśle a priori zdefiniować.

XV — W punkcie 6 słowa „periodyczne" zastąpić słowami: „w miarę potrzeby".

Do § 26.

VI — Skreślić ostatni ustęp.

XIV — Kierownik oddziału kieruje pracą powierzonego mu oddziału i jest odpowiedzialny:

1) za zorganizowanie oddziału i usprawnienie jego techniki przy uwzględnieniu zasad celowości i wydajności pracy,

2) za koordynację działalności referentów w obrębie oddziału,

3) za przeszkolenie urzędników, zwłaszcza obeznanie ich z obowiązującymi przepisami,

4) za stronę prawną załatwień, zgodność ich ze wskazaniami przełożonych oraz celowość w ramach przepisów prawa i dyrektyw przełożonych,

5) za podjęcie inicjatywy co do wydania niezbędnych zarządzeń, wynikających czy to z przepisów prawnych, czy stosunków faktycznych, związanych z zakresem czynności oddziału. Niezależnie od powyższych funkcyj kierownik oddziału winien pełnić czynności referenta w oddziale.

ad punkt 1, 2.

Położono nacisk na stosowanie zasad i wydajności pracy, eliminując natomiast pojęcie „należytego urzędowania".

ad punkt 3.

Jednocześnie staje się koniecznym zwrócenie uwagi na moment szkolenia personelu w komórce takiej, jaką jest oddział. Dotychczasowe przepisy mówiły tylko ogólnie o „obeznaniu urzędników z obowiązującymi przepisami".

ad ustęp 2.

Jest wątpliwym, czy w każdym oddziale kierownik oddziału może pełnić czynności referenta. Kierownikowi oddziału mogą być przez przełożonych w każdym razie zastrzezone pewne grupy spraw do stałego załatwiania niezależnie od ogólnego kierownictwa, przeto też może być uzasadniona forma fakultatywności w pełnieniu obowiązków referenta.

Do § 27.

VI — W zdaniu ostatnim ustępu 2 ma być: „upoważnieni przez wicewojewodę" zamiast — „upoważnieni przez wojewodę".

VII — Ustęp 1 otrzymuje brzmienie: „wojewoda określa zakres samodzielnej aprobaty kierownika oddziału".

Zmiana polega praktycznie na uchyleniu ograniczenia uniemożliwiającego wojewodzie bez zgody ministra wyznaczenie kierownika oddziału. Jest to jedyne ograniczenie nie odnoszące się w świetle rozp. z 13 sierpnia 1931 r. do żadnego innego stanowiska kierowniczego, przeto powinno ulec uchyleniu.

W ustępie drugim wyraz „wojewoda" zmienić na „wicewojewoda".

Zmiana zgodna z rozp. z 9 maja 1935 r. w spr. zastępstwa wojewodów.

W sposób analogiczny jak do ustępu drugiego § 27 należy wprowadzić zmianę do § 28.

IX — a) ust. 1 winien brzmieć: „wojewoda określa zakres samodzielnej aprobaty kierownika oddziału".

b) dodać ustęp 3 o brzmieniu:

„Nieobecnego kierownika oddziału zastępuje jeden z urzędników oddziału jako stały zastępca wyznaczony przez wojewodę, a w braku takiego zarządzenia, najstarszy służbowo urzędnik referendarski tego oddziału".

Kierownik oddziału przewidziany jest w tabeli stanowisk i jest mianowany przez Ministra.

Praktyka wykazała konieczność stałego zastępcy także kierowników oddziału, mianowicie gdy chodzi o większe oddziały, jak np. w wydziale Roln. i R. R., w którym kierownicy oddziałów często służbowo wyjeżdżają.

X — Ustęp pierwszy winien ulec zmianie z uwagi na to, że powierzenie kierownictwa oddziałem wymaga osobnego mianowania obecnie zastrzeżonego Ministerstwu.

XI — Po ust. 1 § 27 wprowadza się ustęp 2 w brzmieniu następującym:

„Gdy kierownik oddziału nie może pełnić obowiązków służbowych, zastępuje go jeden z urzędników wydziału wyznaczony przez naczelnika wydziału, w braku zaś takiego zarządzenia najstarszy służbowo urzędnik danego oddziału. Zakres samodzielnej aprobaty każdego z kierowników oddziałów określa wicewojewoda".

Dotychczasowy ustęp 2 tego paragrafu zostałby wobec tego ustępem 3.

W § 27 ust. 2 (według dotychczasowego tekstu) należy słowo „wojewodę" zastąpić słowem „wicewojewodę".

XII — W ustępie drugim po słowach „kierownikom oddziałów" wstawić „i inspektorom".

XIII — Ust. 1 nadać następujące brzmienie: „Mianowanie kierowników oddziałów należy do Ministerstwa. Zgody Mstwa wymaga również wyznaczenie kierownika danego oddziału w charakterze pełniącego obowiązki.

Zakres samodzielnej aprobaty kierownika oddziału określa wojewoda".

Zgodnie z zasadami okólnika M. S. Wewn. Nr 74 z 1934 r. Nr Pers. 101-19.

W § 27 ust. 2 i § 28 słowo „wojewoda", zastąpić słowem „wicewojewoda".

XIV — W ustępie 1 skreślić „za uprzednią zgodą właściwego ministra", a to zgodnie z przyjętą zasadą, która wyrażona została w poprzednich proponowanych §§ odnośnie organizacji urzędu wojewódzkiego.

XV — Ustęp pierwszy winien ulec zmianie, gdyż kierowników oddziałów mianują ministerstwa i stanowisko to obecnie figuruje w tabeli stanowisk (poprzednio oznaczało tylko faktyczną funkcję).

XVI — Ustęp 1-szy winien otrzymać brzmienie: „kierowników oddziałów mianuje właściwy minister na wniosek wojewody".

Do § 29.

VII — Dodać nowy punkt 8: „za załatwianie spraw zgodnie z przepisami prawnymi i zarządzeniami władz przełożonych".

Dość wyczerpujące przepisy § 29 nie normują zupełnie odpowiedzialności referentów za załatwienie sprawy zgodnie z przepisami.

XII — Pkty 3 i 4 złączyć w jeden o brzmieniu: „za należyte ujęcie i załatwienie sprawy pod względem formalnym, rzeczowym i prawnym"; nadto w tym paragrafie należałoby wstawić nowy punkt o brzmieniu „za dochowanie i zabezpieczenie tajemnicy służbowej".

Do § 30.

VII — W § 30 skreślić ustęp 3.

Wojewoda, jako przełożony wszystkich urzędników urzędu woj., a więc i fachowych, jest siłą faktu uprawniony do wydawania im wiążących wskazówek.

Do § 31.

XIII — Zamiast słów „nie mogą" wstawić słowa „nie powinni", oraz skreślić wyraz „z reguły", dodając nowe zdanie o brzmieniu:

„Wyjątki od tej zasady dopuszczalne są na podstawie specjalnego zarządzenia wojewody".

Chodzi tu o nieograniczanie kompetencji wojewody w sprawach organizacji pracy, tym bardziej, że § 31 rozp. o organizacji starostw kompetencje w analogicznym zakresie przekazuje staroście.

Do § 32.

III — Ostatnie zdanie skreślić od słów: „w tym samym zakresie" jako nieaktualne.

V — Na początku tego § zamieścić postanowienie:

„W tych urzędach woj., w których nie ma wydziału budżetowo-gosp. kierownik oddziału . . ." (dalej, jak tekst rozp. do wyrazów „urzędnicy oddziału budżetowo-rachunkowego", po których należy umieścić kropkę; słowa zaś od „oraz" do końca tegoż § skreślić).

VI — Ten paragraf przenieść przed § 27, z tym, że należy w nim opuścić wyrazy o odpowiedzialności kierowników i urzędników referatu budżetowo-gosp. załatwiającego sprawy Dyrekcji Robót publicznych.

Odpowiedzialność kierownika oddziału budżetowo-gosp. łączy się przedmiotowo z postanowieniami o kierownikach oddziałów w ogóle (§ 26).

VII — Skreślić drugą część tego paragrafu od słów: „w tym samym zakresie" . . . do końca.

IX — W zdaniu drugim skreślić „oraz kierownik i urzędnicy referatu budżetowo-rachunkowego, załatwiającego sprawy Dyrekcji Rob. Publ.".

XI — § 32 winien otrzymać brzmienie następujące:

„Kierownik oddziału budżetowo-gospodarczego i kierownik oddziału finansowo-rolnego ponosi ponadto (§ 26) odpowiedzialność za:

1) pokrywanie wydatków z właściwych, otwartych na dany cel kredytów względnie właściwych sum niebudżetowych,

2) zgodność wykonywanych dyspozycyj z przepisami rachunkowo-kasowymi,

3) celowość i konieczność wydatków dokonywanych przez nich w granicach upoważnień udzielonych im przez wojewodę,

4) uchybienia oddziałów w załatwieniach opartych wyłącznie na zawodowej wiedzy i za prowadzenie ksiąg i rachunkowości zgodnie z obowiązującymi przepisami rachunkowo-kasowymi.

W tym samym zakresie ponoszą odpowiedzialność urzędnicy wspomnianych oddziałów".

XII — Skreślić drugie zdanie ustępu pierwszego.

XIII — Skreślić całe zdanie końcowe, zaczynające się od słów „oraz kierownik".

XIV — Skreślić od wyrazów „na kierownik" do końca.

XV — W zdaniu drugim tegoż § skreślić słowa, poczynając od „...oraz kierownik i urzędnicy . . ." do końca.

Do § 33.

VI — Należy dodać ustęp 4-ty o brzmieniu:

„Powyższe postanowienia nie dotyczą personelu załatwiającego sprawy osobowe w wydziale ogólnym, gdyż personel ten, podlegając osobowo naczelnikowi wydziału ogólnego — pozostaje w tych sprawach w bezpośredniej zależności służbowej od wicewojewody".

Do § 34.

XII — Dodaje się pkt 3-ci w brzmieniu:

„W wypadkach niecierpiących zwłoki, gdy strona ma wszelkie warunki ustawowe do uzyskania u władzy pozytywnego załatwienia sprawy. a jedynie na przeszkodzie stoi brak wymogów natury formalnej — obowiązkiem każdego urzędnika referującego jest, gdy okoliczności sprawy dają zasadniczą podstawę do mniemania, że strona bez szkody dla interesu publicznego dopełni warunków formalnych w późniejszym czasie przedstawi sprawę przełożonemu z własnym wnioskiem.

Przełożony wówczas wyraża swe stanowisko na piśmie w formie adnotacji na akcie".

Wprowadzenie tego przepisu pozwoli na bardziej życiowe i szybsze załatwienie spraw oraz może przyczynić się w pewnej mierze do zmniejszenia obiegu papierów.

Do § 35.

VII — Należałoby wprowadzić nowy punkt o następującym brzmieniu: „za sprawne funkcjonowanie kancelarii w poszczególnych wydziałach i oddziałach".

W punkcie 2 zamiast wyrazów: informowanie wicewojewody powinno być: „informowanie bezpośredniego przełożonego".

Kierownik kancelarii nie podlega bezpośrednio wicewojewodzie, a obowiązujący dotąd przepis jest pozostałością dawnej odrębności kierownika kancelarii.

W punkcie 4 zamiast: „za zarządzenia, mające na celu obronę tajności i poufności spraw" powinno być: „za przestrzeganie zarządzeń, mających na celu ochronę tajności i poufności spraw".

Kierownik kancelarii nie wydaje zarządzeń o ochronie tajności i poufności, lecz raczej obowiązuje go przestrzeganie odnośnych zarządzeń, ustanowionych czy to w przepisach ministerialnych, czy też wojewódzkich.

XII — W punkcie 2 skreślić słowa: „oraz informowanie wicewojewody o brakach dostrzeżonych w tym względzie w poszczególnych wydziałach i oddziałach".

W praktyce kierownik kancelarii zawsze swoje spostrzeżenia przedstawia kierownikowi oddziału org., a w dalszym postępowaniu naczelnikowi wydziału ogólnego.

XIII, XV — W ust. 2, w miejsce wyrazu „wicewojewody" wstawić: „kierownika oddziału organizacyjnego".

Do § 36.

XI — W § 36 ust. 1 należy po słowie „periodyczne" dodać słowa „lub doraźne" zaś ust. 2 nadać brzmienie następujące: „poza naczelnikami wydziałów w konferencjach bierze udział inspektor starostw. Wojewoda względnie wicewojewoda może do udziału w konferencjach wzywać także innych urzędników urzędu wojewódzkiego".

XII — W ustępie drugim zamiast „na wezwanie wojewody" wstawić „na wezwanie wicewojewody" oraz zamiast „inspektor samorządu" — „inspektor związków samorządowych".

XIII — W ust. 2 wyraz „wojewoda" zastąpić wyrazem: „wicewojewoda" i w konsekwencji tego — skreślić cały ustęp ostatni.

XIV — Celem skoordynowania działalności całego urzędu wojewódzkiego oraz władz i urzędów wojewodzie podległych, odbywają się w terminach wyznaczonych przez wojewodę konferencje naczelników wydziałów pod przewodnictwem wojewody względnie wicewojewody, mające na celu omawianie spraw wspólnych dla wszystkich wydziałów. Konferencje mają charakter opiniodawczy i doradczy.

Poza naczelnikami wydziałów i szefem gabinetu wojewody w konferencjach biorą udział i inni urzędnicy, wezwani przez wojewodę. Konferencje mają charakter opiniodawczy i doradczy.

Opracowanie porządku dziennego konferencyj, czuwanie nad protokółowaniem obrad oraz dopilnowanie wykonania decyzyj powziętych przez wojewodę w wyniku konferencyj — należą do szefa gabinetu wojewody.

XV — 1) W ustępie pierwszym skreślić słowa „periodyczne" i zastąpić słowami „w miarę potrzeby".

2) W tymże ustępie po słowach „naczelników wydziałów“ dodać: „i inspektorów wojewódzkich, starostw i związków samorządowych“, zgodne z instrukcją o inspekcji woj. (Zb. Zarz. M. S. Wewn., str. 361, § 4, ustęp przedostatni) i wymogami życia.

Do § 37.

IV — Część IV. Przepisy końcowe (dotychczasowe §§ 37 do 45).

Szczegółowy podział czynności wraz z zakresem aprobaty, regulamin urzędu woj. oraz przepisy kancelaryjne wraz z wykazem rzeczowym akt dla celów kancel. winny być wydane przez władze centralne, jako jednolite dla wszystkich urzędów wojewódzkich.

Zmiany w przepisach organizacyjnych urzędu woj. dokonywane mogą być tylko przez władze centralne.

XI — Zmienić tytuł: „III przepisy końcowe“ na „III statut organizacyjny“.

§ 37 nadać brzmienie następujące:

„W granicach przepisów niniejszego rozporządzenia obowiązuje dla każdego urzędu wojewódzkiego ustalony przez wojewodę statut organizacyjny urzędu wojewódzkiego“.

XVI — § ten należy znowelizować następująco:

„W granicach przepisów niniejszego rozporządzenia M. S. Wewn. ustali wzorowy statut organizacyjny dla urzędów woj. oraz szczegółowy podział czynności.

Wojewoda ogłosi statut org. i szczeg. podział czynności w Dzienniku Wojewódzkim“.

Do § 38.

III, **XII** — Należy skreślić nawiasem objęte słowa: „Referat budżetowo-rach. dla spraw robót publ.“.

VII — § ten powinien mieć następujące brzmienie: „Statut organizacyjny urzędu woj. obejmuje podział urzędu na wydziały, oddziały i inspektoraty, przy czym zakres działania każdego z nich winien być w sposób ogólny określony“.

Zakwestionowany paragraf nie wyszczególnia istniejących w urzędzie inspektoratów a poza tym ulega skreśleniu wzmianka w nawiasie o referacie budżetowo-rach. — nieistniejącej Dyrekcji Rob. Publ.

XI — W § 38 skreślić słowa umieszczone po słowie „oddziały aż do końca“ a dodać słowa „oraz ustalenie zakresu aprobaty t. j. spraw zastrzeżonych do ostatecznej decyzji wojewody, wicewojewody, naczelników wydziałów, kierowników oddziałów i samodzielnych referentów.

Zakres działania każdego wydziału i oddziału winien być w sposób ogólny określony“.

XIV — Statut organizacyjny urzędu woj. obejmuje podział tego urzędu zgodnie z zasadami § 4, przy czym zakres działania każdej komórki organizacyjnej winien być w sposób ogólny określony.

Do § 39.

V — Skreślenie w ust. 1 wyrazu „pierwszego".

VII — Skreślić wyrazy: „pierwszego" i „obecnie".

XI — W § 39 ulegają skreśleniu ust. 1 i 2 zaś ust. 3 otrzymuje brzmienie następujące: „o utworzeniu nowego wydziału w urzędzie wojewódzkim lub o skasowaniu wydziału istniejącego, jako też o przekazaniu jego agend innej komórce organizacyjnej decyduje Minister Spraw Wewnętrznych, o ile zaś idzie o wydziały fachowe, właściwy Minister w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych". Ustęp ten należy przenieść do § 4 jako ustęp ostatni.

XII — Otrzymuje brzmienie następujące: „podstawą statutu org. jest podział na wydziały istniejące obecnie w poszczególnych urzędach woj.

XIII — Zamiast § 39 i 40 wprowadzić przepis o brzmieniu następującym: „o utworzeniu nowego, względnie skasowaniu wydziału lub oddziału w urzędzie woj. decyduje Minister Spr. Wewn. w porozumieniu z właściwym ministrem".

Zgodnie z faktycznie obowiązującą procedurą (art. 36 rozp. Prez. z 19 stycznia 1928.

Do § 41.

III — Należy skreślić nawiasem objęte słowa: „Referat budżetowo-rach. dla spraw robót publ.".

VII — W ustępie pierwszym po wyrazach: „na oddziały" dodać: „i inspektoraty".

W § 41 punkt a) po wyrazach: „względnie oddziału" dodać: „i inspektoratu", a w punkcie b) tego paragrafu po wyrazach: „kierowników oddziałów" dodać: „i inspektorów" z wykreśleniem zwrotu: „kierownika referatu budżetowo-rach. dla spraw robót publ.".

Inspektoraty na równi z oddziałami są odrębnymi komórkami organizacyjnymi.

XI — § 41 otrzymuje brzmienie następujące:

„Szczegółowy podział czynności ustala wicewojewoda. Szczegółowy podział czynności obejmuje szczegółowe wyliczenie wszystkich kategorii spraw należących do zakresu działania każdego wydziału względnie oddziału".

Po § 41 umieścić nowy paragraf w następującym brzmieniu:

„Wszelkie zmiany statutu organizacyjnego i szczegółowego podziału czynności ogłaszane będą w Dzienniku Wojewódzkim".

XII — W ust. 2 pkt b) po słowie „kierowników oddziałów" wstawia się słowa „i inspektorów". W tym samym punkcie skreśla się „kierownika referatu budżetowo-rachunkowego dla spraw robót publicznych".

XIV — Szczegółowy podział czynności obejmuje wyliczenie wszystkich kategorii spraw (§ 6), należących do zakresu działania gabinetu wojewody, każdego wydziału względnie oddziału.

Zakres aprobaty obejmuje wyliczenie spraw zastrzeżonych do ostatecznej decyzji wojewody, wicewojewody, naczelników wydziałów i kierowników oddziałów.

XV — Proponuje się zmianę redakcji tego § w tym kierunku, aby ustalenie zakresu aprobaty nie było integralną częścią szczegółowego podziału czynności, lecz stanowiło osobny akt.

Za tym przemawia ta okoliczność, że zakres aprobaty poszczególnych urzędników z natury rzeczy ulega częstym zmianom i przeto ma charakter płynny, — natomiast podział czynności przez dłuższy czas nie ulega zmianom. Wyodrębnienie tych dwóch aktów jest wskazane również dlatego, że, o ile t. zw. podział czynności jest ustaleniem pewnego wewnętrznego porządku, o tyle zakres aprobaty jest zbiorem przepisów normatywnych, z których wynikają prawa, obowiązki i odpowiedzialność aprobantów.

Do § 42.

IV — Zasada wyrażona w § 42 rozp. (uprawnienie wojewodów do wydawania instrukcji w ramach rozp. organizacyjnych) powinna być nadal utrzymana.

Do § 43.

IV — Interpretacja zasad omawianego rozp. należeć winna do władz centralnych, zaś kwestie wątpliwe powstałe w związku ze szczegółowym podziałem czynności, regulaminem i przepisami kancelaryjnymi — rozstrzygać winien wicewojewoda.

VI — Zamiast: „ostatecznie wojewoda", ma być: „ostatecznie wicewojewoda".

VII — Końcowy wyraz: „wojewoda" zastąpić wyrazem: „wicewojewoda".

Uprawnienie z § 43 przekazane zostało w myśl rozp. z 9 maja 1935 r. wicewojewodzie.

XV — Wyraz „wojewoda" należy zastąpić przez „wicewojewoda".

C. d. n.

J. K.

ZAKRES DZIAŁANIA WŁADZ ADMINISTRACJI OGÓLNEJ ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM T. ZW. RESORTÓW NIEZESPOLONYCH

(Ciąg dalszy)

Powyższy wyciąg z przepisów rozporządzenia o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej ujawnia szereg momentów istotnych dla omawianego przez nas zagadnienia.

Widzimy przede wszystkim, że obowiązek przygotowania obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej został nałożony na wszystkie resorty. Rozporządzenie wyszczególniło w § 5 wyczerpująco, jakie dziedziny każdy z ministrów powinien do wspomnianej obrony przygotować, a w § 6 ust. 1 stwierdziło, iż na podstawie zarządzeń i instrukcyj wydanych przez właściwych ministrów obronę przygotowują właściwe władze II instancji. Uznano tym samym, że sprawy przygotowania obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Państwa, stanowiące niewątpliwie część organiczną spraw wojskowych, należą do zakresu działania wszystkich gałęzi administracji państwowej.

Po wtóre, w myśl § 3 kierownictwo i zwierzchni nadzór nad przygotowaniem w czasie pokoju omawianej obrony zostało powierzone powołanemu ad hoc Inspektorowi Obrony Powietrznej Państwa, sprawującemu swe czynności z ramienia Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych i współpracującemu z Ministrem Spraw Wojskowych. Powołano więc specjalny organ, któremu przyznano w sprawach przygotowania obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej stanowisko w pewnej mierze nadrzędne w stosunku do zainteresowanych resortów (§§ 4 i 5), które obowiązane są działać w myśl wytycznych Inspektora Obrony Powietrznej.

Po trzecie, § 6 ust. 1 w drugiej swej części zastrzegł, że wojewodowie działają w tych sprawach w ramach swoich uprawnień wynikających z przepisów o organizacji i zakresie działania władz administracji

ogólnej. Rozporządzenie podkreśliło w ten sposób, że ogólne kompetencje wojewodów wynikające z rozp. Prezydenta Rzplitej z 19.I 1928 r. niczym nie zostają naruszone. Wynika z tego m. i., że w zakresie przygotowania obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej wojewodzie w myśl art. 24 cyt. rozp. Prezydenta z 19.I 1928 przysługuje prawo koordynowania działalności całej administracji cywilnej.

W końcu trzeba nadmienić, że według § 6 ust. 2 kierownictwo i nadzór w dziedzinie realizacji przygotowań obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej sprawują dowódcy okręgów korpusów lub inne władze wojskowe, wyznaczone specjalnie przez Ministra Spraw Wojskowych. To prawo kierownictwa i nadzoru zostało przyznane władzom wojskowym niezależnie względnie obok ogólnego uprawnienia wojewodów, o którym wspominaliśmy wyżej. Wynika z tego współdziałanie tych obu władz z tem, że głos decydujący w tej dziedzinie przyznano władzom wojskowym.

3. *Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 23.XII 1927 r. o granicach Państwa w brzmieniu załącznika do obwieszczenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 22.I 1937 r. (Dz. U. poz. 83),* o którym już była mowa wyżej w rozdziałach IV i VI, uzależniło: 1) określanie szerokości strefy nadgranicznej oraz 2) wydawanie zezwoleń specjalnych na wznoszenie nowych budowli wodnych nad wodami granicznymi — od porozumienia się wojewódzkich władz administracji ogólnej z władzami wojskowymi. Chodzi tu o współdziałanie z władzami wojskowymi urzędów wojewódzkich, działających w tych sprawach w zakresie administracji spraw wewnętrznych.

4. *Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych i Opieki Społecznej z 10.II 1937 r. wydane co do § 5 w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Ref. Rolnych, Przemysłu i Handlu oraz Wyznań Rel. i Oświecenia Publ., a co do §§ 11—22 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, w sprawie wykonania dekretu Prezydenta Rzplitej z 22.IX 1936 r. o służbie pracy młodzieży (Dz. U. poz. 99)* zawiera m. in. przepisy następujące:

§ 13. (1) Minister Spraw Wojskowych ustala:

a) liczbę osób obojga płci, jaka może być przyjęta do junackich hufców pracy,

b) warunki szczególne . . .

c) organizacje młodzieżowe o charakterze wychowawczym, których członkowie będą mieli pierwszeństwo przed innymi kandydatami.

(2) Dane, ustalone w myśl ust. (1), Minister Spraw Wojskowych poda, przez dowódców okręgów korpusów, do wiadomości powiatowych władz

administracji ogólnej za pośrednictwem wojewódzkich władz administracji ogólnej, ze wskazaniem czasu i miejsc, w których ma być przeprowadzony zaciąg ochotniczy.

§ 14. (1) Powiatowe władze administracji ogólnej podają do wiadomości publicznej dane, zakomunikowane im przez dowódców okręgów korpusów . . .

(2) Powiatowe władze administracji ogólnej przesyłają właściwym dowódcom okręgów korpusów listy zgłoszonych kandydatów, w terminie wskazanym przez tych dowódców.

§ 15. Zaciąg ochotniczy przeprowadza Komenda Główna Junackich Hufców Pracy przy współudziale dowódców okręgów korpusów i władz administracyjnych.

§ 16. (1) Posiadanie przez kandydatów i kandydatki do junackich hufców pracy wymaganych kwalifikacji stwierdzają komisje zaciągowe, w skład których wchodzą:

a) przedstawiciel dowódcy okręgu korpusu — jako przewodniczący komisji;

b) przedstawiciel powiatowej władzy administracji ogólnej;

c) lekarz wojskowy wyznaczony przez dowódcę okręgu korpusu. albo wyznaczony przez władze administracyjne na wniosek dowódcy okręgu korpusu lekarz powiatowy . . .

d) przedstawiciel wojewódzkiego biura Funduszu Pracy . . .

. . . . .

(3) Komisje zaciągowe urzędują w lokalach, dostarczonych przez powiatowe władze administracji ogólnej . . .

§ 17. Warunki fizyczne, jakim odpowiadać mają kandydaci na junaków (junaczki), szczegółowy tryb postępowania komisji zaciągowych oraz uproszczony tryb ustalania kwalifikacyj kandydatów określa instrukcja zaciągowa, wydana przez Ministra Spraw Wojskowych

Przytoczone przepisy przyznają władzom wojskowym decydujący wpływ na całokształt sprawy junackich hufców pracy, instrukcje bowiem w tych sprawach wydaje Minister Spraw Wojskowych, zaciąg ochotniczy przeprowadzają władze wojskowe, komisje zaciągowe urzędują pod przewodnictwem przedstawiciela dowódcy okręgu korpusu i t. p.

Władzom administracji ogólnej przyznane zostały funkcje techniczne, mianowicie podawanie do wiadomości publicznej danych dotyczących warunków zaciągu (§ 14). Poza tym nałożono na władze administracji ogólnej obowiązek współdziałania w tych sprawach z władzami wojskowymi (§§ 15 i 16).

Na tym tle wyłania się pytanie, z ramienia jakiego resortu funkcje te są spełniane przez władze administracji ogólnej. Podkreślenie w nagłówku rozporządzenia, że co do §§ 11—22 wydane zostało one w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, wskazywało by na to, że

mamy tu do czynienia z administracją spraw wewnętrznych.

5. *Ustawa z 22.II 1937 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. poz. 108)* zawiera m. in. przepis następujący:

Art. 12. (1) Jeśli siły i środki władz administracji ogólnej i ich organów nie są wystarczające dla zapewnienia na obszarze objętym stanem wyjątkowym wykonania wydanych rozporządzeń i zarządzeń . . . mogą one używać do pomocy organów wykonawczych wszystkich innych władz państwowych, znajdujących się na obszarze ich działania. Korzystanie z pomocy siły zbrojnej regulują przepisy o asystencji wojskowej.

(2) Rada Ministrów może na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych upoważnić go do przekazywania w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych na czas ograniczony pewnych funkcji i uprawnień władz administracyjnych cywilnych władzom wojskowym, jak również do uzależnienia władz administracyjnych cywilnych od dowództwa wojskowego w zakresie potrzebnym do osiągnięcia jednolitości działania celem zapewnienia bezpieczeństwa Państwa i porządku publicznego.

Sprawa asystencji wojskowej znalazła swe unormowanie w rozporządzeniu Rady Ministrów z 18.IV 1919 r. o sposobie użycia wojska dla zabezpieczenia porządku publicznego (Dz. U. poz. 276) w brzmieniu rozporządzenia z 26.III 1934 r. (Dz. U. poz. 244). Według art. 2 i 3 tego rozporządzenia wzywać pomocy wojska mogą przedstawiciele władzy publicznej upoważnieni do tego z mocy prawa, a udzielenie takiej pomocy następuje z rozkazu dowódcy okręgu korpusu lub — w przypadkach nagłych nie cierpiących żadnej zwłoki — z rozkazu dowódcy najbliższego garnizonu. Na miejscu wypadków działa dowódca wojskowy zupełnie samodzielnie, a wojsko pozostaje na miejscu do tej chwili, gdy dowództwo uzna zadanie wojskowe za spełnione (art. 22).

Mimo nałożonego na władze wojskowe obowiązku niesienia w razie potrzeby pomocy władzom administracji ogólnej, pomoc taka nie następuje automatycznie, doprowadzając w konkretnym wypadku do współdziałania tych dwóch władz w ramach obowiązujących przepisów oraz specjalnych instrukcyj służbowych.

Możliwość zupełnie innego stosunku władz wojskowych do władz administracji ogólnej przewiduje przytoczony wyżej przepis art. 12 ust. (2) ustawy o stanie wyjątkowym. Dopuszcza on mianowicie możliwość bądź uzależnienia cywilnych władz administracyjnych od dowództwa wojskowego, bądź przejecia pewnych funkcyj i uprawnień administracji cywilnej przez administrację wojskową.

6. *Rozporządzenie Rady Ministrów z 8.III 1937 r. o wprowadzeniu ograniczeń w rejonie umocnionym Hel (Dz. U. poz. 133),* którego

wykonanie poruczone zostało Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z interesowanymi ministrami, uzależniło cały szereg czynności obywateli od uprzedniego **zezwolenia władz wojskowych**. Tak np. na wznoszenie nowych budowli, wzięcie w najem lub dzierżawę nieruchomości, zamieszkanie i pobyt w rejonie umocnionym, dokonywanie zdjęć fotograficznych i t. p. wymagane jest specjalne zezwolenie władzy wojskowej, niezależnie od uczynienia zadość normalnym przepisom prawnym. Od zezwolenia władzy wojskowej zostało uzależnione również m. in. zakładanie nowych ulic lub dróg, urządzanie, usuwanie lub wprowadzanie zmian do sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i oświetleniowej, zalesienie i zadrzewienie terenu i t. p.

Ograniczenia przeto zostały wprowadzone nie tylko w stosunku do obywateli, ale również w stosunku do samorządu terytorialnego, do którego zadań należy budowa dróg i utrzymywanie urządzeń użyteczności publicznej. W rezultacie i **władze administracji ogólnej** jako władze nadzorcze nad samorządem terytorialnym zostały **ograniczone w swoich uprawnieniach w powyższych dziedzinach na rzecz władz wojskowych**.

7. *Rozporządzenie Ministrów Spraw Wojskowych i Komunikacji z 17.VII 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu oraz Przemysłu i Handlu w sprawie wykonania dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z 3.XII 1935 r. o premiowaniu pojazdów mechanicznych (Dz. U. poz. 454)* głosi m. in.:

§ 3. (1) Premie będą wypłacane posiadaczom pojazdów mechanicznych, wykazującym się zaświadczeniem **władzy wojskowej**, że pojazd odpowiada szczególnym warunkom, określonym w drodze obwieszczenia przez **Ministra Spraw Wojskowych** . . .

§ 4. Zaświadczenia wydaje **Ministerstwo Spraw Wojskowych** na podstawie protokółu oględzin pojazdu, dokonanych przez właściwe **Dowództwo Okręgu Korpusu**.

§ 6. Premie wypłacać będzie **Ministerstwo Spraw Wojskowych**.

§ 10. Kupony na premie wydaje posiadaczowi **urząd wojewódzki**, w którym pojazd mechaniczny jest zarejestrowany.

Jak widzimy, zagadnienie premiowania pojazdów mechanicznych pozostawione zostało wybitnie w płaszczyźnie **administracji wojskowej**, gdyż w sprawach tych decyduje wyłącznie Ministerstwo Spraw Wojskowych przy pomocy dowództwa okręgu korpusu.

Mimo to wydawanie kuponów na premie zleciło rozporządzenie w § 10 urzędom wojewódzkim. Wyłania się przeto pytanie z ramienia jakiego resortu działają w tych przypadkach wojewódzkie władze administracji ogólnej?

Jeśli się przyjmie za punkt wyjścia rejestrację pojazdów mechanicznych i uważa wydawanie kuponów za czynność związaną z tą rejestracją, wówczas trzeba wszystkie te funkcje traktować jako sprawowane w zakresie a d m i n i s t r a c j i k o m u n i k a c j i. Przy takiej jednak interpretacji instancją nadzorczą, instrukcyjną i zażaleniową w sprawach wydawania kuponów na premie było by Ministerstwo Komunikacji, a nie Ministerstwo Spraw Wojskowych, co zdaje się odpowiadać intencji rozporządzenia.

Jeśli natomiast stanąć na stanowisku, że w tych sprawach w ostatniej instancji decyduje Ministerstwo Spraw Wojskowych, wówczas konsekwentnie trzeba zgodzić się na koncepcję b e z p o ś r e d n i e g o z e s p o l e n i a tej kategorii spraw w w o j e w ó d z k i c h w ł a d z a c h a d m i n i s t r a c j i o g ó l n e j (pkt 8 art. 27 rozp. Prezyd. z 19 I 1928).

C. d. n.

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Istota przekroczenia władzy przez urzędnika (art. 286 § 2 k. k.).

Przekroczenie władzy przez urzędnika, to wyjście poza ilość lub jakość uprawnień, jakie mu przysługują w powierzonym zakresie działania. Przekroczenie to może nastąpić nie tylko, gdy urzędnik w zasadzie jest uprawniony do danej czynności, ale tylko pod pewnymi warunkami (np. policjant zatrzymał osobę przy braku warunków art. 167 k. p. k.). Drugi wypadek, to przekroczenie nie tylko materialnych lecz i formalnych uprawnień urzędnika, to spełnienie czynności, która nie leży w zakresie upoważnień danych mu przez ustawę lub zlecenia szczególne zwierzchności. Przekroczenie władzy jest tu wynikiem faktycznej mocy urzeczywistnionej dzięki wyłącznie ogółowi uprawnień, jakimi jest obdarzony z ustawy dany urzędnik (np. przytrzymanie podejrzanego przez policjanta ponad 48 godzin (19.VIII 37 nr 3 K 641/37).

Wykładanie nauki religii bez posiadania zezwolenia władzy (art. 27 pr. o wykr.).

Wykładanie nauki religii polega na systematycznym nauczaniu w zakresie przewidzianym dla prywatnych lub publicznych szkół powszechnych. Odczytywanie dzieciom tekstów biblii, wykładanie jej treści i zadawanie im pytań nie stanowi wykładania religii bez zezwolenia władzy (5.VII 37 Nr 3 K. 379/37).

Zapowiedzenie i złożenie kasacji przez władzę administracyjną (art. 505 k. p. k.).

Według art. 505 k. p. k. władza administracyjna nie może sama złożyć wywodu kasacji, lecz musi się w tym względzie zwrócić do prokuratora; w związku z tym, aczkolwiek zapowiedzenie kasacji może złożyć sama strona, a więc i władza administracyjna, jednak skoro do złożenia wywodu kasacji w tym wypadku jest uprawniony wyłącznie prokurator, jemu należy doręczyć odpis wyroku (4.VIII 37 nr 3 K. 643/37).

Użycie środków wybuchowych przy łowieniu ryb (ustawa o rybołówstwie z 7.III 1932, Dz. U. poz. 357 i art. 270 k. k.).

Przedmiotem przestępstwa z art. 270 k. k. może być tylko ten, kto nie posiada prawa rybołówstwa na danym terenie, wykonanie zaś prawa rybołówstwa z przekroczeniem przepisów ochronnych, np. łowienie ryb za pomocą środków wybuchowych ulega karze w odrębnym trybie, przewidzianym w rozdziale IV ustawy z 7.III 1932 (Dz. U. poz. 357, 23.VIII nr 3 K. 690/37).

St. Czerwiński

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

Uchylenie decyzji o nadaniu obywatelstwa—art. 101 ust. 1 lit. e) i 104 post. adm.

Decyzja urzędu wojewódzkiego, którą na podstawie art. 9 ustawy z 20.I 1920, Dz. U. poz. 44, nadano obywatelstwo polskie, nie może być na podstawie ust. 3 art. 16 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 7.VI 1920, Dz U. poz 320, w łączności z art. 104 rozp. Prezydenta Rzplitej z 22.III 1928, Dz. U. poz 341 uchylona przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z tego powodu, że sprawa powyższego nadania nie zasługiwała na szczególne uwzględnienie (Teza).

Decyzję uchylającą Ministerstwo oparło na art. 101 ust. 1 lit. e) post. adm., kierując się tym, a) że co do skarżącego nie były spełnione warunki określone w art. 8 cytowanej ustawy o obywatelstwie, skutkiem czego urząd wojewódzki nadał mu obywatelstwo na podstawie art. 9, uznając jego nienaganne pod każdym względem zachowanie się i zaufanie, jakim cieszył się u lokalnych władz administracyjnych, za okoliczności zasługujące na szczególne uwzględnienie i b) że ta kwalifikacja jest mylna, gdyż nienaganne zachowanie się i zaufanie u władz lokalnych wypływały tylko z obowiązków, jakie w myśl art. 95 w łączności z art. 89, 90, 92 i 93 konstytucji marcowej 1921 r. ciążyły na skarżącym.

Uchylając tę decyzję Ministerstwa N. T. A. powołanie się jego na postanowienie ust. 1 lit. e) art. 101 post. adm. uznał za nietrafne. Uchylenie bowiem na podstawie tego przepisu jest w tym tylko razie dopuszczalne, gdy dana decyzja zawiera wadę, powodującą nieważność z mocy wyraźnego przepisu prawa. Nie wystarcza tu zatem sama tylko niezgodność decyzji z prawem, lecz wymagany jest wyraźny przepis, że dana decyzja jest nieważna (np. ust. 1 art. 6 ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim Dz. U. poz. 31/1935), takiego zaś przepisu nie zawiera ani ustawa z 20.I 1920, ani rozporządzenie z 7.VI 1920.

Natomiast ust. 3 art. 16 tego rozporządzenia mógłby, ze względu na art. 104 post. adm., służyć w zasadzie za podstawę do uchylenia decyzji o nadaniu obywatelstwa. Według tych bowiem przepisów unieważnienie decyzji nadającej obywatelstwo ma z urzędu nastąpić, jeżeli władza naruszyła lub mylnie zastosowała ustawę z 20.I 1920 r., bądź rozporządzenie z 7.VI 1920 r.

W art. 8 wymienionej ustawy określono warunki wymagane do nadania obywatelstwa. W art. zaś 9 tejże ustawy postanowiono, że w wypadkach wyjątkowych, zasługujących na szczególne uwzględnienie, obywatelstwo może być nadane osobom, nie odpowiadającym poszczególnym warunkom z art. 8. W żadnym jednak razie obywatelstwo nie

może być — jak głosi art. 9 — nadane osobom, ukaranym przez sądy polskie za przestępstwa, pociągające za sobą ograniczenie praw, dopóki to ograniczenie trwa, tudzież osobom, znajdującym się w stanie upadłości. Poza tym ocena, czy dany wypadek zasługuje na szczególne uwzględnienie, pozostawiona jest swobodnemu uznaniu władzy. Rzecz jasna, że jeżeli kompetentna władza uznała wypadek za zasługujący na szczególne uwzględnienie i danej osobie nadała obywatelstwo, to uznanie to nie może być zmienione w trybie wspomnianego wyżej art. 16. Odmienne zapatrywanie sprzeciwiałoby się zasadom bezpieczeństwa prawnego i dlatego mogłoby być uznane za odpowiadające woli prawodawcy tylko w razie odpowiedniego wyraźnego przepisu. Takiego przepisu nie można się jednak dopatrzyć w postanowieniach prawnych, na których właśnie oparto zaskarżone orzeczenie.

Na podstawie art. 16, o którym mowa, w łączności z art. 104 post. adm. Ministerstwo byłoby wobec tego uprawnione do uchylenia decyzji nadającej obywatelstwo, gdyby z akt, którymi urząd wojewódzki rozporządzał przy wydaniu tej decyzji, wynikła jedna z przytoczonych wyżej przeszkód do nadania obywatelstwa, przewidzianych w art. 9. Gdy zaś to nie miało miejsca, uchylająca decyzja nie znajduje uzasadnienia w prawie. (Wyrok z 9.IV 1937 l. rej. 1064/35).

W. Czapiński

KRONIKA

ADMINISTRACJA

Podniesienie wyglądu osiedli. W sprawie tej p. minister spr. wewn. okólnikiem nr 13 z 29.III r. b. zarządził co następuje:

1. Właściciele nieruchomości, którzy ub. roku nie doprowadzili lic frontowych budynków do przyzwoitego wyglądu i nie uporządkowali stanu ogrodzeń, odgraniczających poszczególne nieruchomości od dróg publicznych, winni bezzwłocznie czynności te uskutecznić, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Opieszałych w wykonywaniu wydanych w tym kierunku zarządzeń pociągać należy do odpowiedzialności karno-adm. Kolor pomalowania zarówno lic frontowych, jak i ogrodzeń ma harmonizować z krajobrazem oraz z kolorem sąsiednich budynków i ogrodzeń. Należy unikać malowania lic frontowych budynków i ich ogrodzeń na kolor jaskrawy.

2. Od właścicieli nieruchomości, którzy w roku ubiegłym zastosowali się do zarządzeń władz i budynki swe oraz ogrodzenia do należytego stanu doprowadzili, należy w roku bieżącym żądać dokonania tylko takich czynności, które okażą się potrzebne dla usunięcia braków w należytym wyglądzie tych przedmiotów.

3. Podwórza winny być uporządkowane, wybrukowane w części służącej do komunikacji i opatrzone w ścieki do odprowadzania wody deszczowej, przy czym zwrócić należy szczególną uwagę na to, aby ustępy były utrzymywane czysto a śmietniki szczelnie zamykane i uporządkowane.

4. Nawierzchnie podwórzy w nieruchomościach położonych przy ulicach o nawierzchni gładkiej w większych miastach, zwłaszcza te części podwórzy, które służą do komunikacji, mają być doprowadzone do porządku przez zastosowanie nawierzchni gładkiej (asfalt, beton i t. p.).

5. Z uwagi na szpecenie budynków mieszkalnych licznymi antenami odbiorczymi, należy w oparciu o prawo budowlane wywrzeć nacisk na właścicieli budynków mieszkalnych i posiadaczy anten odbiorczych, aby w budynkach, gdzie znajduje się więcej niż 10 aparatów odbiorczych radiowych, anteny jednopromieniowe zastąpiono anteną wielopromieniową to jest anteną o odpowiednim stojaku, której część górna składa się z dwóch lub więcej przewodów wielopromieniowych.

6. Należy dołożyć starań w celu zakładania i utrzymywania zieleńców, skwerów i alei przydrożnych, ukwiecania balkonów i okien, ustawiania ławek, należytego utrzymywania i wyrównania żywopłotów, sa-

dzenia drzew przy drogach i alejach i w ogóle w celu utrzymywania wszystkich tych urządzeń, otoczenia domów, ulic i placów w należytej czystości i porządku.

W sprawie służby aprowizacyjnej. W związku ze znacznym rozszerzeniem zakresu działania władz administracji ogólnej w sprawach aprowizacyjnych wprowadzonym dekretem Prez. Rzplitej z 22.II b. r. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 89) oraz w związku z poruczeniem tych spraw Min. Rol. i Ref. Rol. p. minister spr. wewn. pismem okólnym z 28.III b. r. Nr Apr. 70/1-1 zarządził, do czasu reorganizacji tego działu służby, co następuje:

1) Przy zarządach miejskich miast liczących ponad 100.000 mieszkańców mają być zorganizowane specjalne referaty (oddziały) aprowizacyjne. Zakres działania tych referatów określi odrębne zarządzenie.

2) Dotychczasowe uprawnienia prez. miast w zakresie służby aprowizacyjnej pozostają niezmienione.

3) Dotychczasowy zakres działania władz administracji ogólnej w sprawach aprowizacyjnych pozostaje na razie bez zmian.

Urzędnicy, załatwiający dotychczas sprawy aprowizacyjne — załatwiają te sprawy nadal w dotychczasowych komórkach organizacyjnych.

4) Celem odciążenia władz administracji ogólnej — p. minister zmienił na kwartalne sprawozdania miesięczne o cenach do Ministersterstwa Spraw Wewnętrznych. W sprawozdaniach tych winny być podawane ceny płacone przeciętnie w ostatniej dekadzie kwartału sprawozdawczego. O wszelkich ponad 10%-wych wahaniach cen artykułów niereglamentowanych, a objętych sprawozdaniem kwartalnym, należy bezzwłocznie zawiadamiać właściwą władzę przełożoną. Obowiązek meldowania o ruchu cen artykułów reglamentowanych pozostaje bez zmiany.

Zmiana granic województw zachodnich. W sprawie tej Minstwo Op. Społ. w piśmie z 26.III b. r. Nr Urz. 42/8-8 skierowanym do Wyższego Urzędu Ubezpieczeń w Toruniu i w Poznaniu wyjaśniło, iż na obszarze powiatów lipnowskiego, nieszawskiego, rypińskiego, włocławskiego, kaliskiego, kolskiego, konińskiego i tureckiego obowiązywać będą od dnia 1.IV 1938 r. w zakresie rozstrzygania sporów ubezpieczeniowych przepisy ordynacji ubezpieczeniowej z 19.VIII 1911 r. (Dz. U. Rz. str. 509) w miejsce dotychczas stosowanych przepisów rozp. Prez. Rzplitej z 22.III 1928 r. o postęp. admin. (Dz. U. R. P. nr 36, poz. 341), wzgl. przepisów kodeksu post. cyw. (Dz. U. R. P. nr 83, poz. 651 ex 1930 r.).

Na obszarze zaś powiatu działdowskiego przepisy ordynacji nadal pozostaną w mocy mimo przyłączenia go do województwa warszawskiego.

Postępowanie, oparte na ordynacji ubezp. różni się od postęp. admin. i postęp. cywilnego między innymi sposobem obliczania terminów. W myśl art. 40 rozp. o postęp. admin. — „termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem nadano pismo w polskim

urzędzie poczt. lub tel.". Również w myśl art. 181 § 4 K. P. C. „oddanie pisma w polskim urzędzie poczt. jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu". W myśl § 129 w związku z § 131 ordynacji — pismo procesowe powinno przed upływem terminu wpłynąć do organu orzekającego względnie innej władzy, która ją temu organowi przesyła; nadanie zaś pisma na pocztę może jedynie spowodować przywrócenie terminu, o ile nadanie to miało miejsce co najmniej na trzy dni przed upływem terminu.

Powyższa zmiana sposobu obliczania terminów spowodować może przy rozstrzyganiu sporów ubezpieczeniowych z obszarów, przyłączonych obecnie do województw poznańskiego i pomorskiego — utratę terminów bez winy osób interesowanych.

W związku z powyższym Minstwo Opieki Społ. zarządziło, aby Wyższe Urzędy Ubezp. w Poznaniu i Toruniu decyzję swe opatrywały pouczeniem o ewentualnych dalszych środkach prawnych wraz ze wskazówką, w jaki sposób należy obliczać terminy do ich wnoszenia.

Właściwość władz w związku ze zmianami obszarów województw zachodnich. Dn. 1.IV r. b. weszła w życie ustawa z 12.VI 1937 r. o zmianie granic województw: poznańskiego, pomorskiego, warszawskiego, i łódzkiego (Dz. U. R. P. Nr 46 poz. 350). Z dniem tym ustała właściwość jednych urzędów wojew. a powstaje właściwość innych, jeśli chodzi o obszary powiatów, których dotyczą odnośne zmiany terytorialne.

W związku z powyższym Minstwo pismem okólnym z 23.III b. r. Nr AA-2a-3 zwróciło uwagę władz podległych, że ponieważ obowiązane są z urzędu przestrzegać swej właściwości (art. 2 ust. 2 post. admin.) i liczyć się z właściwością innych władz, przeto 1.IV r. b. sprawy niezałatwione w odnośnych urzędach wojewódzkich, a dotyczące powiatów zmieniających przynależność wojewódzką, powinny być posegregowane według poszczególnych materii i odstąpione nowowłaściwym urzędom wojewódzkim, o ile ze szczególnych przepisów przejściowych, które mogą być wydane dla poszczególnych działów administracji, nie wyniknie co innego. Władze bezpośrednio w wymienionych zmianach niezainteresowane powinny przestrzegać, aby po wskazanym terminie nie przesyłać już żadnych spraw, dotyczących odnośnego obszaru do niewłaściwych terytorialnie władz wojewódzkich. Jeśli by w okresie przejściowym, na skutek odnośnych zmian, — zdarzyły się wypadki niewłaściwego pouczenia stron o trybie kierowania przysługujących im środków prawnych, to na skutek takiego błędnego pouczenia prawa procesowe stron nie mogą doznać uszczerbku (art. 77 postep. admin.). Skutkiem tego podaniom w terminie skierowanym błędnie, a zgodnie z pouczeniem, musi być nadany dalszy bieg odpowiadający nowej właściwości.

Kumulacja aplikacji sądowej z innymi stanowiskami w służbie państwowej. W sprawie tej pismem okólnym z 7.IV b. r. nr Pers. 105/11 M. S. Wewn. podało władzom podległym do wiadomości i stosowania pismo okólne Prez. Rady Min. z 21.III 1938 r. nr 48-60/20.

W piśmie tym Prez. Rady Min. przesyła Ministerstwom do wiadomości odpis okólnika ministra sprawiedl. nr 1379/BP/37 z 25.XI 1937 r. w sprawie zajmowania przez aplikantów innych stanowisk w służbie państwowej.

Z treści tego okólnika wynika, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, objęcie stanowiska aplikanta musi być poprzedzone zwolnieniem z poprzedniej służby.

W związku z powyższym należy uznać za niedopuszczalne udzielanie zezwoleń na odbywanie aplikacji sądowej, równocześnie z zajmowaniem urzędu państwowego.

Wprawdzie pod pojęcie „zajmowanie urzędu państwowego", jak to wyjaśnia okólnik ministra sprawiedl., nie podpada praca w charakterze urzędnika kontraktowego, która ma charakter prywatno-prawny, z uwagi jednak na to, że stanowisko aplikanta musi być zawsze traktowane jako zajęcie główne, pozostałe zaś zajęcie — jako uboczne, udzielanie pracownikom kontraktowym zezwolenia na odbywanie aplikacji sądowej należy uznać zasadniczo za nie wskazane.

Sposób wyszkolenia prawników administracji rządowej w dziedzinie prawa sądowego będzie uregulowany w specjalnych przepisach, które zostaną wydane przez ministra sprawiedliwości.

Uposażenie urzędników państwowych, w przypadkach powierzenia im czynności wykluczających możność równoczesnego pełnienia zwykłych czynności służbowych. W sprawie tej Minstwo Spr. Wewn. pismem okólnym z 6.IV b. r. nr Pers. 706/86 podało władzom podległym do wiadomości i stosowania pismo okólne Min. Skarbu z 28.III b. r . L. D. III 308.

W piśmie tym Minstwo Skarbu zaznacza, iż zdarzają się przypadki powierzenia przez władzę urzędnikowi państwowemu w instytucjach, podległych nadzorowi władzy, czynności na czas nieograniczony, wykluczających możność równoczesnego pełnienia czynności służbowych, złączonych z jego stanowiskiem służbowym, np. czynności tymczasowego prezydenta miasta. W tych przypadkach nie doznaje zmiany stosunek służbowy urzędnika, a w konsekwencji nie ma prawnego uzasadnienia do odebrania przysługującego mu uposażenia, mimo faktycznego niepełnienia czynności służbowych, połączonych z jego stanowiskiem służbowym i mimo równoczesnego pobierania wynagrodzenia z tytułu czynności powierzonych z funduszów instytucji nadzorowanej.

W celu uniknięcia w takich przypadkach wypłacania urzędnikowi, nie wykonującemu normalnych czynności służbowych, uposażenia służbowego, należy powierzenie omawianych wyżej czynności w instytucjach nadzorowanych uzależnić od uprzedniego udzielenia mu bezpłatnego urlopu. Służba pełniona w czasie bezpłatnego urlopu może być w takich przypadkach zaliczona do emerytury na zasadzie art. 98 lit. d) ustawy emerytalnej przy zastosowaniu wszystkich innych postanowień tego artykułu.

Koszty sprzedaży skonfiskowanego mięsa. Odnośnie źródeł, z jakich należy pokrywać koszty, związane ze sprzedażą skonfiskowanego mięsa,

Minstwo Spraw Wew. pismem okólnym z 31.III b. r. nr GB. 18/16-3 wyjaśniło, iż w tych przypadkach, gdy sprzedaż skonfiskowanych przedmiotów ma być dokonana przez władze samorządowe, poniesione w związku ze sprzedażą skonfiskowanych przedmiotów koszty pokrywają zarządy gminne z wpływów, uzyskanych ze sprzedaży, a pozostałe kwoty wpłacają na dochód Skarbu Państwa.

Koszty zaś związane ze sprzedażą skonfiskowanych przedmiotów przez powiatowe władze admin. ogólnej—powinny być pokrywane z kredytów właściwych paragrafów działu 2 części 7 budżetu. Wówczas całkowity wpływ gotówki, uzyskanej ze sprzedaży skonfiskowanych przedmiotów winien być wpłacony na dochód Skarbu Państwa.

Uzyskiwanie przez poszczególne stowarzyszenia zniżek od opłat za ogłoszenia w „Monitorze Pol." o wciągnieciu do rejestru. Naczelna Dyrekcja PAT zakomunikowała Min. Spr. Wewn., że od nowotworzących się jak i reorganizujących stowarzyszeń wpływają do agencji liczne podania o uzyskanie zniżek od ustalonych opłat za druk ogłoszeń o wciągnięciu stowarzyszeń do rejestru, przy czym podania te niejednokrotnie są popierane przez urzędy wojewódzkie.

W związku z tym Min. Spr. Wewn. pismem okólnym z 18.III b. r. Nr AA-11/63 powiadomiło władze podległe, że Agencja wyjaśniła, iż żadne zniżki od opłat poza przyznanymi już niektórym kategoriom stowarzyszeń w drodze zmian rozp. z 10.XII 1932 r. o rejestracji stowarzyszeń (Dz. U. R. P. Nr 116, poz. 963) nie mogą być przez Agencję przyznawane, ponieważ jest to niemożliwe tak ze względu na obowiązujące wydawnictwo, taryfę opłat ogłoszeniowych, zatwierdzoną przez Prez. Rady Min., jak i ze względów budżetowych.

Zatwierdzenia odznak. Ostatnio Min. Spr. Wewn. udzieliło następującym stowarzyszeniom pozwolenia na ustanowienie i używanie odznaki: Zw. Oficerów W. P. w st. sp. (Warszawa, Aleja Szucha 29), Stow. Kilińczyków i Enzeterowców (Warszawa, Al. Jerozolimskie 21 m. 26), Polskiemu Zw. Przeciwgruźliczemu (Warszawa, ul. Karowa 31).

SAMORZĄD

Działalność Związku Rewizyjnego Samorządu Terytorialnego w zakresie inspekcji miast wydzielonych w latach 1936/37. W zakresie działalności inspekcyjnej Związek Rewizyjny posługuje się przede wszystkim inspekcją ogólną, a więc tą, zadaniem której jest badanie i ocenianie wyników gospodarki z punktu widzenia finansowo-gospodarczego.

Inspekcja ogólna w zależności od tego czy obejmować będzie całość gospodarki danego związku samorządowego, czy też jej fragment, może być generalna lub częściowa.

Wreszcie inspekcją specjalną będzie ta czynność, którą przerowadza się pod specjalnym kątem widzenia, a który z reguły jest punk-

tem widzenia techniczno-gospodarczym a nie finansowo-gospodarczym. W odniesieniu do miast wydzielonych stosowano inspekcję wszystkich wymienionych typów. W okresie sprawozdawczym Z. R. dysponował ogólną liczbą 8.667 inspektoro-dni, przy czym na wyjazdy inspekcyjne i inne służbowe, związane z inspekcją, zużyto 3.721 inspektoro-dni, t. j. 43%, na prace w biurze, odnoszące się do opracowywania sprawozdań inspekcyjnych, użyto 4.102 inspektoro-dni, t. j. 47,3%, wreszcie urlopy, choroby, ćwiczenia wojskowe i t. p. zajęły 841 inspektoro-dni, t. j. 9,7%.

Z powyższych liczb na rewizje w miastach wydzielonych użyto:

a) inspekcyj generalnych	32,	inspektoro-dni	2.380
b) „ częściowych	5	„ „	40
		Razem	2.420

procentowo zatem w stosunku do innych również rewidowanych związków samorządowych 65%: a) powiatowe związki samorządowe 28,3%, b) miasta niewydzielone i gminy wiejskie 0,2%, c) wojewódzkie związki samorządowe 5,9%, d) związki międzykomunalne 0,6%.

Jeśli chodzi o poszczególne miasta w województwach, to inspekcje generalne przeprowadzono:

woj. warszawskie: Płock, Żyrardów, Włocławek;
„ łódzkie: Kalisz, Pabianice, Piotrków, Zgierz;
„ kieleckie: Będzin, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Zawiercie;
„ lubelskie: Chełm;
„ białostockie: Białystok, Łowicz, Suwałki;
„ poleskie: Brześć n/B, Pińsk;
„ wołyńskie: Równe;
„ poznańskie: Bydgoszcz, Inowrocław, Poznań;
„ pomorskie: Grudziądz;
„ krakowskie: Nowy Sącz;
„ lwowskie: Borysław, Lwów, Przemyśl i Rzeszów;
„ stanisławowskie: Kołomyja, Stanisławów, Stryj;
„ tarnopolskie: Tarnopol;

inspekcje częściowe: w Łucku, Gdyni, Kaliszu, Kielcach i Nowym Sączu.

Poza tym we wszystkich miastach wydzielonych woj. łódzkiego, poznańskiego i pomorskiego przeprowadzono inspekcję robót publicznych, finansowanych z Funduszu Pracy.

Ogólny bilans prac inspekcyjnych w miastach wydzielonych dokonanych w czasie od powstania Związku Rewizyjnego, t. j. od maja 1935 r. do lipca 1937 r., przedstawia się następująco:

	1935/36	1936/37	1 IV – 30 VI 1937	Razem
generalne	14	32	6	52
częściowe	5	5	1	11
	19	37	7	63

W tym samym czasie dokonano w powiatowych związkach samo-

rządowych 244 inspekcje, w miastach niewydzielonych i gminach wiejskich 6, w wojewódzkich związkach samorządowych 2 i w związkach międzykomunalnych 4, ogółem 319 inspekcyj.

Zatem we wszystkich miastach wydzielonych rewizje generalne przeprowadzono, przy czym trzy z nich badano dwukrotnie. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono ponadto specjalne rewizje w 49 przedsiębiorstwach miejskich, mianowicie zbadano 11 elektrowni, 8 gazowni, 19 rzeźni, 9 przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych oraz dwa przedsiębiorstwa komunikacyjne.

Ogółem od maja 1935 r. do 30.VI 1937 r. zbadano:

	1935/36	1936/37	1.IV—30 VI 1937	razem
elektrowni	8	11		19
gazowni	6	8		14
rzeźni	13	19		32
wodociągów i kanalizacyj	2	9	2	13
przedsiębiorstw komunikacyjnych	2	2	3	7
ogółem	31	49	5	85

Na podstawie materiałów z przeprowadzonych inspekcyj, Związek opracował, względnie opracowuje niektóre z dziedzin gospodarki komunalnej miast wydzielonych, a mianowicie:

a) działalność miast wydzielonych w dziedzinie oświaty i kultury,

b) działalność miast w dziedzinie pieczy nad zdrowiem publicznym w innych formach poza lecznictwem szpitalnym,

c) sprawę wydatków miast wydzielonych na zarząd ogólny.

Poza tym opracowano z punktu widzenia naukowo-badawczego tego rodzaju problemy, jak:

a) zagadnienie oczyszczania miast i wywozu śmieci w formie tez do projektu odpowiedniej ustawy przedstawionej Ministerstwu Spraw Wewnętrznych,

b) problem opodatkowania placów niezabudowanych i przyrostu wartości nieruchomości miejskich.

Budżetowanie wydatków drogowych przez powiatowe związki samorządowe województw zachodnich. Min Spr. Wewn. na zapytanie jednego z urzędów wojewódzkich wyjaśniło (SF. 20/73/1), iż wydatki na drogi wojewódzkie (dawne prowincjonalne), dokonywane przez powiatowe związki samorządowe, na obszarze województw zachodnich, powinny być eliminowane z budżetów powiatowych związków samorządowych, a to w konsekwencji stanowiska zajętego przez Min. Spr. Wew. w instrukcji budżetowej dla związków samorządowych z 19.I 1938 r. (Dz. U. M. S. Wewn. Nr 3, poz. 9) odnośnie budżetowania wydatków na drogi i mosty państwowe.

Budżetowanie wydatków powiatowych związków samorządowych na personel administracji drogowej. Min. Spr. Wew. na zapytanie jednego z urzędów wojewódzkich wyjaśniło (SF. 20/73/1), iż wydatki na utrzymanie personelu administracji drogowej, o ile składa się on z pracowników związku samorządowego, winny być obejmowane budżetem powiatowego związku samorządowego z zamieszczeniem po stronie dochodowej budżetu zwrotów od Skarbu Państwa (w woj. zachodnich od Starostwa Krajowego) z tytułu udziału w ogólnych kosztach administracji drogowej.

Zagadnienia zdrowotne Centralnego Okręgu Przemysłowego. W końcu marca z inicjatywy Min. Opieki Społecznej zwołana została konferencja w celu omówienia zagadnień służby zdrowia Centralnego Okręgu Przemysłowego. W konferencji wzięli udział delegaci Min. Skarbu, Min. Spr. Wojsk., Min. Spraw Wewn., Min. Komunikacji, Min Przemysłu i Handlu, Min. W. R. i O. P., ponadto przedstawiciele Ubezpieczalni Społecznej, przewodniczący sejmowej komisji zdrowia i opieki społecznej, naczelnicy wojew. wydz. zdrowia ze Lwowa, Krakowa, Kielc i Lublina oraz lekarze powiatowi z powiatów położonych w C. O. P. Referenci z ramienia Min. Opieki Społecznej scharakteryzowali obecny stan sanitarny wspomnianego okręgu, poza tym uwypuklili te zadania i potrzeby, jakie w dziedzinie zdrowia publicznego powinny być wykonane w czasie najbliższym. Czynności te podzielono na zadania doraźne oraz na te, których wykonanie wymaga większych zasobów finansowych oraz dłuższego czasu. Na ogół pod względem urządzeń sanitarnych C. O. P. przedstawia się dość słabo. Specjalną uwagę poświęcono zagadnieniu budowy szpitali względnie rozszerzenia już istniejących.

Przedstawiciel Zakładu Ubezpieczalni wskazał, iż pierwsze poczynania będą iść w kierunku uruchomienia sieci lekarzy domowych oraz zorganizowania w nowopowstających osiedlach drobnych infirmerii, gdzie w pierwszym rzędzie mogłyby być dokonywane wstępne zabiegi chirurgiczne. Delegat M. S. Wewn. podkreślił, iż związki samorządowe w okręgu C. O. P. należą na ogół do bardzo słabych pod względem finansowym. Dochody w tym okręgu pomimo rozbudowy przemysłu wzrastać będą niewątpliwie znacznie wolniej aniżeli wzrost potrzeb. W tego rodzaju działach gospodarki samorządowej jak opieka społeczna, drogi, budowa szkół i zdrowie publiczne strona wydatkowa w preliminarzach budżetowych ulegnie niewątpliwie znacznemu powiększeniu. Na zatamowanie dalszego wzrostu dochodów budżetowych wpłynie m. in. projektowana ustawa o ulgach podatkowych dla inwestycyj. Obecni doszli do jednozgodnego zdania, że potrzeby działu zdrowotnictwa publ. są znacznie większe aniżeli posiadane na ten cel środki finansowe tak związków samorządowych jak i ubezpieczalni społecznych.

Bez wydatnej pomocy ze strony innych czynników nie da się rozwiązać tego rodzaju zagadnienia o charakterze inwestycyjnym, jak budowa nowych i rozbudowa już istniejących szpitali. Zatem powinna na-

stąpić jak najbardziej ścisła koordynacja wspólnych wysiłków jak i posiadanych środków finansowych.

Ułatwienie uczniom szkół powszechnych stopnia I i II przechodzenia i uczęszczania do szkół wyższego stopnia lub innego typu. Min. Spr. Wewn., pismem z 25.III 1930 r. Nr SS. 53/49-33 do wojewodów, przewodniczących wydziałów powiatowych i prezydentów miast podało do wiadomości okólnik Min. W. R. i O. P. z 19.VII 1937, II P-4285/37. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podkreśliło równocześnie, że sprawy poruszone w tym okólniku uważa za szczególnie doniosłe i prosi organa związków samorządowych, jak również władze nadzorcze o ścisłą współpracę z władzami szkolnymi w kierunku realizacji wytycznych, zawartych w okólniku Ministra W. R. i O. P. W szczególności z punktu widzenia zadań związków samorządu terytorialnego w zakresie szkolnictwa doniosłe znaczenie posiada postulat, by t. zw. szkoły zbiorcze zakładane były i utrzymywane w miejscowościach, które mają najdogodniejszą komunikację i do których ludność przybywa najczęściej. Również ważna jest zasada, by każda gmina zbiorowa dążyła do posiadania przynajmniej jednej szkoły stopnia II i III, która mogłaby się stać szkołą zbiorczą.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosi również o zwrócenie należytej uwagi na zagadnienia dochodzenia, dowożenia i pobytu uczniów w miejscowościach posiadających szkoły wyższego typu oraz związane z tymi zagadnieniami sprawy komunikacyjne, jak również sprawy stypendiów i t. p. Co się tyczy sprawy douczania — organa związków samorządowych winny zarówno rozwinąć własną działalność, jak i pobudzać inicjatywę społeczną.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nadmieniło, że co się tyczy pomocy dla wybitnie zdolnych dzieci rolników — pozostają w mocy wszystkie dotychczas wydane zarządzenia i wytyczne.

Można ułatwiać młodzieży przechodzenie względnie uczęszczanie do innych szkół: przez odpowiednią organizację szkolnictwa powszechnego, przez dostosowaną do tego celu sieć szkolną, przez zorganizowaną pomoc społeczną oraz przez douczanie.

W dziale organizacji wysuwają się na plan pierwszy sposoby następujące:

1. organizowanie t. zw. szkół zbiorczych powstających w ten sposób, że dzieci zamieszkałe w rejonach szkół stopnia I lub II po ukończeniu dwu lub więcej klas w swojej szkole przechodzą do szkoły stopnia wyższego w rejonie sąsiednim i uczęszczają do niej pomimo oddalenia przekraczającego 3 km. Aby jak najwięcej dzieci z sąsiednich rejonów mogło uczęszczać do takich szkół zbiorczych należy wybierać dla tych celów miejscowości, do których komunikacja jest najdogodniejsza.

Jako pierwszy etap umożliwienia dzieciom z rejonów szkół niższych stopni uczęszczania do szkół stopnia wyższego, należy poczynić starania, aby każda gmina zbiorowa miała przynajmniej jedną szkołę stopnia III względnie II, która mogłaby stać się szkołą zbiorczą.

Wiąże się z tym sprawa pokrywania kosztów utrzymywania szkoły zbiorczej, która leżeć może często na terenie innej gminy niż obwody (rejony) szkół, z których dzieci do niej uczęszczają; dotyczy to głównie szkół miejskich, które stają się szkołami zbiorczymi dla dzieci zamieszkałych w gminach wiejskich, otaczających miasto. Sprawę tę omawia okólnik Min. Spr. Wewn. z 5.IX 1936 r. Nr SS. 53/66-1, podany do wiadomości przez Min. W. R. i O. P. pismem z 17.IX 1936 r. Nr II P-6140/36.

2. Z powstawaniem szkół zbiorczych łączy się sprawa organizacji tych szkół stopnia I lub II, z których dzieci starszych roczników przechodzą do szkoły zbiorczej, wyludniając klasy wyższe szkoły swego obwodu (rejonu). Szkoła taka staje się wówczas t. zw. szkołą kadłubową, mającą tylko klasy niższe.

3. Oprócz szkół kadłubowych, które posiadają swój rejon, mogą być utrzymywane dla dzieci najmłodszych roczników, t. zw. oddziały filialne, w których wyniki nauczania nie mogą być niższe od wyników odpowiednich klas w szkole macierzystej, tak że uczniowie starszych roczników przechodzą bez żadnych egzaminów do odpowiednio wyższych klas szkoły macierzystej.

Drugi rodzaj środków ułatwiających już nie tyle przechodzenie, ile raczej uczęszczanie do innych szkół, dotyczy: a) dochodzenia uczniów do szkół wyższych stopni, b) dowożenia uczniów oraz c) stałego lub okresowego w ciągu roku szkolnego pobytu uczniów w miejscowości, w której są szkoły o wyższym poziomie nauki.

O ile chodzi o dochodzenie, należy zwrócić baczną uwagę przede wszystkim na te wszystkie ułatwienia i skrócenia drogi dzieci do szkoły innej, które dadzą się przeprowadzić niewielkim nakładem pracy i kosztów (budowa mostków, kładek na rzeczkach i strumieniach, grobli na bagnach, zorganizowanie przewozów przez rzeki, stawy, jeziora, budowa ścieżek, obsadzanie ich drzewami i t. p.).

Sprawą dowożenia (podwożenia) dzieci do szkoły i odwożenia ich do domu rodzicielskiego należy zainteresować wszystkie wchodzące tu w grę czynniki, a więc inspektoraty szkolne, kierownictwa szkół, opieki szkolne, koła rodzicielskie, gromady, gminy, samorząd powiatowy, przedsiębiorstwa przemysłowe i t. d.

Przy organizowaniu dowożenia dzieci do szkół przez gminy, gromady, opieki szkolne, koła rodzicielskie i t. p. należy mieć na uwadze nie tylko faktyczne dowożenie (podwożenie) i odwożenie dzieci szkolnych, ale również ewentualne zapewnienie uczniom całkowitego lub częściowego opłacania biletów kolejowych, autobusowych i t. d. Wyzyskać więc należy w tym zakresie wszystkie możliwości przejazdów ulgowych. Należy też brać pod uwagę te wszystkie miejscowe środki dowożenia (podwożenia), które nie tylko dają gwarancję największej trwałości i ciągłości (np. poczta wiejska, dowożenie produktów żywnościowych do miast, mleka do spółdzielni, kolejki leśne i t. p.), ale zarazem umożliwiają powrót dzieci ze szkoły do domu.

Młodzież gromadnie dojeżdzającą do szkół i odjeżdżającą do domów rodzicielskich należy otoczyć właściwie zorganizowaną opieką.

Stały względnie okresowy pobyt młodzieży w miejscowościach, w których uczęszcza do szkół, ułatwiać należy przez wyzyskanie tych możliwości, jakie nasuwają istniejące już bursy i internaty oraz przez organizowanie nowych burs i internatów lub stancyj zbiorowych.

Środkiem ułatwiającym uczniom, istotnie zdolnym, przechodzenie do szkół innych na podstawie złożonego egzaminu jest ich douczanie.

1. Douczanie uczniów zdolnych może być indywidualne lub grupowe.

Specjalną formą douczania indywidualnego jest samouctwo uczniów, oparte przede wszystkim na radach i systematycznie udzielanych wskazówkach przez nauczycieli.

2. Douczanie może być bezpłatne jako działalność społeczna lub opłacana przez gromady, gminy, opieki szkolne lub zainteresowanych rodziców; odbywać się ono powinno z reguły w budynku szkolnym, przy korzystaniu ze środków i pomocy szkolnych oraz pod opieką władz szkolnych i szkoły.

3. Douczanie może być prowadzone bądź w ciągu całego roku szkolnego, bądź w ciągu wakacji na specjalnie zorganizowanym kursie; dla umożliwienia udziału w kursie i uczniom mieszkającym dalej od siedziby kursu należy urządzić dla kursu bursę w szkole lub przy szkole, opłacaną częściowo przez samorząd terytorialny, częściowo zaś, z reguły w naturze, przez zainteresowanych rodziców.

4. Z douczaniem wiąże się sprawa zdobycia odpowiednich podręczników i utworzenia biblioteczek do wypożyczania tych podręczników zainteresowanym uczniom. Należy dążyć do tego, by biblioteczki takie były w każdej szkole zwłaszcza stopnia I oraz w szkołach, przy których będą wakacyjne kursy douczające.

Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zmiany granic woj. zachodnich. Rada Ministrów uchwaliła 28.III r. b. rozporządzenie w sprawie wykonania ustawy z 12.VI 1937 r. o zmianie granic województw zachodnich. Rozporządzenie to reguluje między innymi następujące zagadnienia:

Uprawnienia wydziałów wojewódzkich. W województwie pomorskim na Pomorski Wydział Wojewódzki, a w województwie poznańskim — na Poznański Wydział Wojewódzki, w składzie zmniejszonym o członków wybranych z powiatów przyłączonych do województwa pomorskiego—przechodzi zakres działania sejmików wojewódzkich w okresie od 1.IV 1938 r. do dnia uprawomocnienia się wyborów nowych sejmików wojewódzkich. Na te same organa przechodzi zakres działania wydziałów wojewódzkich w okresie od 1.IV 1938 r. do dnia uprawomocnienia się wyborów nowych wydziałów wojewódzkich.

Preliminarze budżetowe na r. 1938/39. 1) Właściwe wydziały wojewódzkie uchwalą preliminarze budżetowe Pomorskiego i Poznańskiego Wojewódzkiego Związku Samorządowego na rok budżetowy 1938/39 oraz podstawę rozkładu podatku wojewódzkiego na tenże rok.

2) Preliminarze budżetowe na rok 1938/39 powiatowych związków samorządowych i miast wydzielonych z powiatowych związków samorządowych przyłączonych do obszaru województw: pomorskiego, poznańskiego i warszawskiego podlegają zatwierdzeniu przez te władze nadzorcze, które w stosunku do tych związków samorządowych będą właściwe po 1.IV 1938 r.

Wysokość norm szarwarkowych. Normy dopuszczalnego obciążenia świadczeniami w naturze, ustalone przed 1.IV 1938 r., na mocy art. 8 ustawy z 26.III 1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. U. R. P. nr 27, poz. 204) rozporządzeniami wojewodów, właściwych dla związków samorządowych, przyłączonych do województw: pomorskiego, poznańskiego i warszawskiego — nie mogą być zmienione przed 1.IV 1939 r.

Administracja dróg. 1) Administrację dróg państwowych na obszarze powiatu działdowskiego porucza się do odwołania Wydziałowi Powiatowemu w Działdowie. Przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 23.IX 1929 r. w sprawie administracji drogowej na obszarze województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, wileńskiego, poleskiego, nowogródzkiego i wołyńskiego (Dz. U. R. P. nr 72, poz. 544) mają odpowiednie zastosowanie również na obszarze powiatu działdowskiego.

2) Do poboru opłat i dopłat przewidzianych w art. 19 i w art. 23 ustawy z 10.XII 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. nr 6, poz. 32 z 1921 r.) na pokrycie kosztów budowy i utrzymania dróg wojewódzkich jest uprawniony na obszarze powiatu działdowskiego—powiatowy związek samorządowy.

3) Umowy, odnoszące się do spraw budowy i utrzymania dróg państwowych i wojewódzkich, zawarte między Poznańskim Wojewódzkim Związkiem Samorządowym i powiatowymi związkami samorządowymi oraz miastami wydzielonymi z tych związków, w powiatach przyłączonych z województwa poznańskiego do województwa pomorskiego, tracą ważność z dniem wejścia w życie rozporządzenia.

4) Sprawy budowy i utrzymania dróg państwowych i wojewódzkich przechodzą na tym obszarze na Pomorski Wojewódzki Związek Samorządowy. Związek ten poruczy powyższe czynności właściwym wydziałom powiatowym i zarządom miejskim miast wydzielonych, które będą obowiązane przejąć je i spełniać ze środków finansowych, które im będą na ten cel przekazywane.

5) Administracja dróg państwowych i powiatowych na obszarze powiatów przyłączonych z województw łódzkiego i warszawskiego do województw pomorskiego i poznańskiego będzie nadal sprawowana na zasadach określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z 1929 r. Administracja dróg wojewódzkich w tych powiatach wraz z kosztami budowy i utrzymania należy do wła-

ściwych wojewódzkich związków samorządowych. Związki te poruczą zarząd dróg wojewódzkich powiatowym związkom szmorządowym i miastom wydzielonym z powiatowych związków samorządowych, przy czym obowiązane będą do pokrycia potrzebnych na ten cel wydatków.

Nie naruszając uprawnień wojewódzkich związków samorządowych w zakresie sprawowania administracyjnego i gospodarczego nadzoru nad wykonywaniem budowy i utrzymania dróg wojewódzkich przez powiatowe związki samorządowe na obszarze powiatów, wyłączonych z woj. warszawskiego i łódzkiego, nadzór techniczny nad budową i utrzymaniem tych dróg wykonywany będzie wyłącznie przez wojewódzkie władze administracji ogólnej. Zasady współdziałania tych władz z organami wojewódzkich związków samorządowych ustali instrukcja, wydana przez ministra komunikacji w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych.

Sprawy w urzędach rozjemczych. 1) W sprawach wniesionych do wojewódzkich urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich przed 1.IV 1938 r. urzędy rozjemcze zachowują dotychczasową właściwość; jeżeli jednak urząd rozjemczy nie dokonał jeszcze w sprawie żadnej czynności, wówczas na żądanie wnioskodawcy przekaże sprawę urzędowi właściwemu po zmianie granic województw.

2) Odwołanie od orzeczeń powiatowych urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich, które przesłane zostały do sądów okręgowych przed 1.IV 1938 r. będą załatwione według dotychczasowej właściwości; odwołania nie przesłane sądom przed 1.IV 1938 r. będą załatwione według nowej właściwości.

Skład sejmików wojewódzkich w Poznaniu i Toruniu. Minister Spraw Wewnętrznych ustalił liczbę członków Sejmiku Wojewódzkiego Pomorskiego na 67 członków, a Poznańskiego na 77 członków.

Poszczególne powiatowe związki samorządowe i miasta wydzielone z powiatowych związków samorządowych wybierają do Pomorskiego Sejmiku Wojewódzkiego członków w następującej liczbie:

Powiaty: bydgoski 2, brodnicki 2, chełmiński 2, chojnicki 3, grudziądzki 2, inowrocławski 2, kartuski 2, kościerski 2, lipnowski 3, lubawski 2, morski 3, nieszawski 4, rypiński 3, sępoliński 2, starogardzki 2, szubiński 2, świecki 3, tczewski 2, toruński 2, tucholski 2, wąbrzeski 2, włocławski 3, wyrzyski 2.

Miasta: Bydgoszcz 4, Gdynia 4, Grudziądz 2, Inowrocław 2, Toruń 2. Włocławek 2.

Poszczególne powiatowe związki samorządowe i miasta wydzielone z powiatowych związków samorządowych wybierają do Poznańskiego Sejmiku Wojewódzkiego członków w następującej liczbie:

Powiaty: chodzieski 2, czarnkowski 2, gnieźnieński 2, gostyński 2,

jarociński 3, kaliski 4, kępiński 3, kolski 4, koniński 7, kościański 3, krotoszyński 3, leszczyński 2, międzychodzki 2, mogileński 2, nowotomyski 3, obornicki 2, ostrowski 3, poznański 3, rawicki 2, średzki 2, śremski 2, szamotulski 2, turecki 3, wągrowiecki 2, wolsztyński 2, wrzesiński 2, żniński 2.

Miasta: Gniezno 2, Kalisz 2, Poznań 8.

Kurs dla inspektorów samorządu gminnego — II-ga część. Min. Spr. Wewn., nawiązując do pisma okólnego z 13.VII 1937 r. (Nr SS.40/38-30) (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 19, poz. 147), zakomunikowało urzędom wojewódzkim. iż Instytut Komunalny w Warszawie przystąpił do zorganizowania drugiej części kursu dla tych inspektorów samorządu gminnego, którzy część pierwszą kursu odbyli w jesieni ub. r.

Druga część kursu odbędzie się, podobnie jak pierwsza, w trzech turnusach, które rozmieszczone będą w następujących terminach:

I	turnus	—	25.IV	— 14.V	1938 r.
II	„	—	16.V	— 4.VI	„
III	„	—	7.VI	— 28.VI	„

W związku z tym Ministerstwo prosi o skierowanie na drugą cześć kursu tych wszystkich inspektorów samorządu gminnego, którzy w ub. r. ukończyli pierwszą część kursu, przy czym należy usilnie dążyć do tego, ażeby została zachowana ta sama kolejność uczestnictwa, to znaczy, ażeby uczestnicy turnusu pierwszego z r. ub. przybyli obecnie na turnus pierwszy i t. d. Gdyby w wyjątkowych przypadkach zasady tej nie można było utrzymać, należy o tym zawczasu powiadomić Instytut Komunalny w Warszawie — ul. Aleje Jerozolimskie 85. W każdym zaś razie Instytut Komunalny należy jak najrychlej zawiadomić, którzy inspektorowie przybędą na poszczególne turnusy. Pod adresem Instytutu Komunalnego należy również kierować wszelkie zapytania w sprawie kursu.

Opłata za drugą część kursu wynosi 60 zł i winna być wniesiona przy rozpoczęciu kursu.

Zatwierdzenie herbów miast. Na podstawie art. 4 ust. 3 rozporządzenia Prezyd. Rzplitej z 13.XII 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. R. P. nr 115, poz. 980) w brzmieniu rozp. Prez. Rzplitej z 24.XI 1930 r. (Dz. U. R. P. nr 80, poz. 629) min. spraw wewn. po porozumieniu się z min. w. r. i o. p. zatwierdził herby miast następujących w następującej postaci:

1) Herb m. Wieliczki: w polu czerwonym młot dwustronny cały złoty; po jego bokach dwa niższe kilofy ostrzami na zewnątrz, również całe złote.

2) Herb m. Nowego Sącza: w polu błękitnym św. Małgorzata w całej postaci stoi na smoku, zwróconym w prawo. Paszcza i ogon smoka zwrócone ku górze. Św. Małgorzata w koronie i aureoli, odziana w tunikę i płaszcz, w prawej ręce trzyma palmę, w lewej krzyż

skierowany ukośnie ku paszczy smoka. Twarz i ręce Świętej barwy naturalnej; krzyż, korona, aureola — złote, tunika — srebrna, płaszcz — czerwony, smok — ciemnozielony.

3) Herb m. Mińska Mazowieckiego: w polu błękitnym półksiężyc, rogami do góry obrócony, w środku jego gwiazda ośmiopromienna; półksiężyc i gwiazda — złote.

4) Herb m. Chmielnika: w polu czerwonym na jednej łodydze trzy szyszki chmielu rzędem. Szyszka środkowa większa z dwoma liśćmi po bokach. Szyszki, gałązki, liście i łodyga — zielone.

5) Herb m. Międzyrzecza Podlaskiego: w polu błękitnym podkowa barkiem do góry z jednym krzyżem na barku i drugim— bez lewego ramienia — w środku; podkowa i krzyże — srebrne.

6) Herb m. Pobiedzisk: tarcza dwudzielna w słup. W polu prawym czerwonym orzeł biały bez korony, zwrócony w prawo, z dziobem i szponami złotymi, językiem srebrnym. W polu lewym srebrnym— postać ludzka klęcząca, zwrócona w prawo, z rękami złożonymi do modlitwy. Twarz i ręce barwy naturalnej, włosy jasne; suknia błękitna, na ramionach kaptur czerwony, nogawice czerwone, obuwie czarne.

7) Herb m. Słonima: w polu błękitnym wspięty w prawo lew złoty trzyma w prawej łapie strzałę srebrną dwukrotnie przekrzyżowaną, żeleźcem do góry.

8) Herb m. Woźnik: tarcza dwudzielna w słup. Oba pola błękitne. W polu prawym—pół koła złotego, w polu lewym—pół orła złotego zwróconego w lewo, z dziobem, językiem i szponami czerwonymi.

Jeden wizerunek każdego z zatwierdzonych herbów został oddany do przechowania odnośnemu zarządowi miejskiemu, drugi identyczny pozostanie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

POLICJA

Wysokość pośmiertnego w razie pozostawienia przez zmarłego majątku. Rozkazem nr 746 pkt II gosp. komendant główny P. P. podał do wiadomości i stosowania zarządzenia Ministerstwa Skarbu L. D. III 16347/3/37 z dn. 16 lutego 1938 r. o wysokości pośmiertnego w razie pozostawienia przez zmarłego majątku, zaznaczając równocześnie, że przestały obowiązywać następujące zarządzenia w sprawie pośmiertnego, jako oparte na przepisach już uchylonych: okólnik Min. Spraw Wewn. nr 105 z dn. 11 lipca 1922 r., okólnik M. S. Wewn. nr 106 z dn. 11 lipca 1922 r., okólnik M. S. Wewn. nr 64 z dn. 11 czerwca 1924 r. (okólnik K. G. nr 1041 z dn. 2 lipca 1924 r.), zarządz. Min. Skarbu nr 5523/24/WAK. z dn. 23 października 1924 r. (nr K. G. 34044 z dn. 4 listopada 1924 r.), zarządz. Min. Skarbu nr 39/DB/1 z dn. 23 stycznia 1925 r. (nr K. G. 4416 z dn. 5 lutego 1925 r.) oraz zarządzenie Kom. Gł. nr 29243 z 26 czerwca 1930 r.

„Na skutek powstałych wątpliwości w wykonywaniu przepisu art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października

1933 r. przyznaje się pośmiertne w wysokości trzymiesięcznego, ostatnio pobranego przez zmarłego uposażenia, żonie, dzieciom lub rodzicom zmarłego; innym osobom przyznaje się zwrot rzeczywiście poniesionych i udowodnionych kosztów pogrzebu do wysokości pośmiertnego, należnego rodzinie o tyle, o ile zmarły nie pozostawił majątku wystarczającego na pokrycie tych kosztów.

W tym stanie rzeczy należy — rozpatrując roszczenia „innych osób" o zwrot kosztów pogrzebu — stwierdzić przede wszystkim, czy po zmarłym pozostał majątek i w jakiej sumie. Jeśli suma majątku wystarczy całkowicie na pokrycie kosztów pogrzebu — zwrotu tych kosztów nie przyznaje się. Jeśli suma majątku jest mniejsza od wysokości kosztów pogrzebu — przyznaje się różnicę pomiędzy sumą majątku a dopuszczalną wysokością poniesionych kosztów pogrzebu, jeśli wreszcie zmarły nie pozostawił żadnego majątku — przyznaje się zwrot kosztów pogrzebu w całkowitej, ustawowo dopuszczalnej wysokości".

Otwarcie kursu kandydatów kontraktowych w szkole w Mostach Wielkich. Komendant główny P. P. rozkazem nr 746 pkt I zarządził otwarcie z dniem 2 kwietnia 1938 r. 5.miesięcznego kursu (II turnus XV kursu) zwykłego kand. kontr. w Szkole Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich. Na kurs ten przydzielono 250 kand. kontr. z poszczególnych kompanii (szwadronu) rezerwy policyjnej.

Z WOJEWÓDZTWA WARSZAWSKIEGO

Zjazd starostów. Dn. 31.III r. b. w Urzędzie Wojewódzkim warszawskim odbył się normalny zjazd starostów z aktualnymi zagadnieniami administracyjnymi na porządku dziennym.

Z WOJEWÓDZTWA KIELECKIEGO

Z działalności Rady Powiatowej w Kozienicach. 14.III b. r. odbyło się posiedzenie Rady Powiatowej w Kozienicach w obecności 39 członków pod przewodnictwem starosty Sulatyckiego. Na wstępie przewodniczący wygłosił przemówienie, w którym scharakteryzował sytuację finansową pow. związku samorządowego w r. 1937/38 i omówił budżet na r. 1938/39, oraz sprawy gospodarcze, sanitarne, szkolne, rolne, administracyjne i t. p.

Z ważniejszych uchwał Rady wymienić należy: uchwałę w sprawie udzielenia pracownikom P. Z. S. zaliczek zwrotnych na uposażenia, stworzenia etatów technika melioracyjnego i technika budowlanego, odstąpienie gm. Policzna rzeźni Powiatowego Związku Samorządowego w Garbatce, zaliczenie do kategorii dróg powiatowych odcinka drogi gminnej Sieciechów—Mozolice—Brzeźnica. Następnie po wyczerpaniu poszczególnych działów budżetu przez członków Komisji i po dyskus uchwalono prelim. budżetowy na r. 1938/39 w wysokości 503.790 zł

z tego na adm. ogólną 71.906 zł, na spłatę długów 36.939 zł, na drogi i place 197.714 zł, oświatę 6.860 zł, kulturę i sztukę 1.567 zł, cele zdrowotne 15.905 zł, opiekę społeczną 3.338 zł, popieranie rolnictwa 104.985 łz, popieranie przemysłu i handlu 2.000 łz, bezpieczeństwo publ. 12.500 zł, świadczenia na rzecz innych związków komunalnych 16.400 zł. Opłaty drogowe uchwalono podnieść do 75% państw. podatku gruntowego. Równocześnie Rada Pow. uchwaliła budżety szpitala pow. w Kozienicach, schroniska dla starców w Kozienicach, publ. szkoły przysposobienia rolniczego w Zwoleniu, ośrodka rolnego w Górze Puławskiej i rzeźni w Mniszenie. Powzięto również uchwały podatkowe. Sprawę rozpatrzenia strat K. K. O. powierzono wydziałowi powiatowemu i zatwierdzono sprawozdanie z działalności K. K. O. w Kozienicach za 1937 rok, dokonano wyboru członków komisji rewizyjnej K. K. O. i uchwalono dodatkowy preliminarz budżetowy na r. 1936/37. Członkowie Rady Pow. poruszali sprawę pożyczek K. K. O. dla kółek rolniczych, czyszczenia kominów i nadzoru nad targowicą w Głowaczowie.

Z WOJEWÓDZTWA KRAKOWSKIEGO

Zjazd starostów. W dn. 5 i 6.IV r. b. odbył się w Białymstoku normalny zjazd starostów woj. białostockiego. Porządek obrad prócz sprawozdań sytuacyjnych, spraw związanych z bezpieczeństwem obejmował cały szereg kwestyj z dziedziny gospodarczej.

Z WOJEWÓDZTWA LWOWSKIEGO

Zjazd w sprawach karno-admin. Dn. 11.IV r. b. odbył się w Urzędzie Woj. dwudniowy zjazd poświęcony zagadnieniom, związanym z sądownictwem karno-admin.

Z WOJEWÓDZTWA STANISŁAWOWSKIEGO

Praca Związku Międzykomunalnego „Karpaty Wschodnie" nad organizacją letnisk. W sali posiedzeń Wydz. Woj. w Stanisławowie odbyło się posiedzenie Rady Miedzykomunalnego Związku „Karpaty Wschodnie".

Otwierając zebranie Prezes Związku p. Piotr Typiak powitał wojewodę gen. Stefana Pasławskiego, delegata Ligi Popierania Turystyki (Lwów), Towarzystwa Przyjaciół Huculszczyzny, Związku Ziem Górskich, P. T. T. Studium Turyzmu, Izby Przemysłowo-Handlowej M. T. R. i innych organizacji, po czym omówił zagadnienie wczasów masowych, potrzebę przygotowania terenu na ich przyjęcie oraz zapewnienie min. Bobkowskiego o przystąpieniu przez L. P. T. do opracowania planów inwestycyjnych dla terenów Karpat Wschodnich i Doliny Dniestru.

Po uchwaleniu porządku obrad i przyjęciu protokółu, dyrektor Miketta zdał sprawozdanie z działalności Związku za okres od 16.X 1937 do 25.III b. r.; Związek w tym okresie współpracował z Min. Kom., L. P. T., Związkiem Ziem Górskich, Urzędem P. W. i W. F.

Dzięki subwencji Kuratorium Okr. Lwowskiego, Izby Przemysłowo-Handlowej, Min. Komunikacji, Związek prowadził 3-miesięczny kurs dla służby pensjonatowo-hotelowej w Jaremczu. W celu zaznajomienia z głównymi zagadnieniami przemysłu — pensjonatowo-hotelowego Związek zorganizował kurs w Worochcie dla prowadzących pensjonaty. Praca Propagandowa Związku została przeprowadzona przez rozkolportowanie broszury propagandowej „Zima w Karpatach Wschodnich" w nakładzie 20.000 egzemplarzy oraz przez szereg notatek podawanych do prasy. Obecnie Związek pracuje nad przygotowaniem terenu dla wczasów masowych oraz prowadzi szeroką akcję obozów letnich.

Po uchwaleniu budżetów dokonano wyboru władz Zarządu na okres 3 lat w osobach: prezes — dr Teodor Seidler, wiceprezes — burmistrz Henryk Schenk, członkowie Zarządu ks. Marcin Bosak, burmistrz Pikulski, dr Wacław Ryniewicz. Następnie odczytano wnioski członków w sprawie udogodnień komunikacyjnych dla ruchu letniskowo-turystycznego, połączeń kolejowych, zniżek 66% dla miejscowości o wybitnym charakterze letniskowym, w których to wypadkach Związek podjął się interweniować u władz. Dyr. J. Miketta wygłosił referat p. t. „Organizacja masowych wczasów wypoczynkowych".

W drugim dniu t. j. 27.III b. r. członkowie Rady Związku i zaproszeni goście wzięli udział w zakończeniu 3 miesięcznego kursu dla służby pensjonatowo-hotelowej w Jaremczu.

Z WOJEWÓDZTWA POLESKIEGO

Posiedzenie Rady Wojewódzkiej. Dnia 20.XII 1937 r. odbyło się w Brześciu n/B. posiedzenie Rady Wojewódzkiej. Wzięło w tym posiedzeniu udział 9 członków Rady, a ponadto przedstawiciele władz niezespolonych, naczelnicy wydziałów Urz. Wojewódzkiego.

Po zagajeniu posiedzenia przez wojewodę Kostka - Biernackiego i przyjęciu do wiadomości protokółu z poprzedniego posiedzenia Rady, naczelnik Sochacki zapoznał członków Rady z wykonaniem jej uchwał, powziętych poprzednio. Następnie odbyła się dyskusja nad sprawozdaniem wojewody o ogólnym stanie województwa, działalności administracji państwowej i o zamierzeniach na przyszłość. W dyskusji tej podnoszono m. in. sprawę osadników w Staniewiczach, ankiety Starostwa w Kosowie w sprawie leczenia krów gruźliczych. Uchwalono wolne wnioski w sprawie uruchomienia samodzielnego Okręgowego Zw. Rewizyjnego w Brześciu, przyśpieszenia ustawowego unormowania stosunków służbowych pracowników samorządowych, oddłużenia K. K. O., podręczników poświęconych wsi, w programach szkół powszechnych, lokalnych komisyj targowiskowych, budowy szlaku wodnego Wschód—Zachód, zapór na drogach zapobiegających wypadkom podczas przejazdu przez tory kolejowe, akcji Funduszu Pracy w dziedzinie subwencjonowania robót samorządowych, uwzględniania miast wojew. poleskiego przy wydziale kredytów budowlanych, kredytu Państw. Banku Rolnego na budowę rzeźni eksportowej w Brześciu, kosztów dokształ-

cania przedpoborowych, wysokości składek na pomoc zimową dla bezrobotnych i in.

Rada przyjęła do wiadomości sprawozdanie z wykonania budżetu Rady i Wydziału Wojew. za r. 1936/37 oraz za pierwsze półrocze 1937/38, jak również budżetu Woj. Komisji oszczędnościowo-oddłużeniowej dla samorządu. Przyjęto również preliminarz budżetowy Rady i Wydz. Wojew. na r. 1938/39 w wysokości 15.000 zł. Na zakończenie dokonano wyboru członka Rady P. Z. U. W. oraz delegatki do Wojew. Komisji do spraw kolonii letnich.

Zjazd sekretarzy wydziałów powiatowych. Dnia 15 lutego b. r. w urzędzie wojewódzkim poleskim, pod przewodnictwem wicewojewody St. Bieniewskiego odbył się zjazd sekretarzy wydz. powiatowych województwa. Na zjeździe tym omówiono zasady prowadzenia i księgowania akcji siewnej, finansowanej przez fundusze zbożowe (referat wygłosił nacz. Sochacki), sprawy budżetowe, podatkowe i rachunkowe (wątpliwości i wyjaśnienia w związku z okólnikiem Min. Spr. Wewn. Nr 4 z 19.I 1938 r.), sprawy opieki społecznej, sprawy organizacyjno-personalne i inne sprawy bieżące.

Z WOJEWÓDZTWA WILEŃSKIEGO

Posiedzenie Wydziału Wojewódzkiego w Wilnie. W dniu 28 b. m. w Urzędzie Wojewódzkim w Wilnie pod przewodnictwem p. wojewody L. Bociańskiego odbyło się posiedzenie Wileńskiego Wydziału Wojewódzkiego. Na posiedzeniu tym między innymi zatwierdzono:

1) przeniesienia kredytów w budżecie Mołodeckiego Powiatowego Związku Samorządowego na r. 1937/38, uchwały finansowe Rady Powiatowej w Mołodecznie z 17.II r. b. w sprawach: a) podwyższenia dodatku komunalnego do państwowego podatku gruntowego na r. 1938/39, b) dodatku komunalnego do opłat od patentów na wyrób i sprzedaż napojów alkoholowych, c) specjalnych opłat drogowych na r. 1938/39, d) pożyczki w kwocie 30.000 zł na budowę gimnazjum oraz preliminarz budżetowy na rok 1938/39 w kwocie 244.000 zł;

2) budżet dodatkowy i przeniesienia kredytów w budżecie na r. 1937/38 Postawskiego Powiatowego Związku Samorządowego, uchwały finansowe Rady Powiatowej w Postawach z 11.II r. b. w sprawach: a) dodatku komunalnego do opłat od patentów na wyrób i sprzedaż napojów alkoholowych, b) specjalnych opłat drogowych, c) opłat za urzędowe badanie zwierząt rzeźnych i mięsa, d) wzmocnienia na r. 1937/39 udzielonych gwarancyj oraz preliminarz budżetowy Postawskiego Powiatowego Związku Samorządowego na rok 1938/39 w kwocie 284.000 zł;

3) budżet dodatkowy Dziśnieńskiego Powiat. Związku Samorządowego na r. 1938/38, uchwały finansowe Rady Powiatowej w Głębokiem z 22.II r. b. w sprawach: a) specjalnych opłat drogowych na r. 1938/39, b) kredytowego kupna budulca w lasach państwowych oraz preliminarz budżetowy Dziśnieńskiego Powiat. Związku Samorządowego na r. 1938/39 w kwocie 643.800 zł;

4) podwyższenie podatku wyrównawczego w gminie Troki na r. 1938/39;

5) uchwały finansowe Rady Miejskiej w Wilnie z 28.II r. b. w sprawach: a) wykupu gruntów, b) zaciągnięcia pożyczek i przyjęcia dotacyj z Funduszu Pracy, c) nabycia gruntów na budowę drogi do portu wodnego;

6) uchwałę finansową Magistratu m. Wilna z 15.III r. b. w sprawie ustalenia zryczałtowanych stawek podatku od zabaw i widowisk;

7) statuty etatów stanowisk służbowych w gminach miejskich miast niewydzielonych;

8) statuty etatów stanowisk służbowych w gminach wiejskich powiatu wileńsko-trockiego.

Ponadto rozpatrzono kilka odwołań i innych spraw.

Z Rady Powiatowej w Postawach. W dniu 11.II r. b. odbyło się pod przewodnictwem starosty posiedzenie Rady Powiatowej, która m. in. uchwaliła statut etatów stanowisk służbowych, statuty podatkowe oraz opłaty za korzystanie z urządzeń. Na podkreślenie zasługuje jednomyślne podwyższenie opłat drogowych o 6%.

Preliminarz budżetowy na rok 1938/39 został uchwalony w wysokości globalnej 284 tys. zł.

Nowa rzeźnia w Postawach. Dnia 17 lutego r. b. odbyło się w obecności przedstawicieli władz poświęcenie i otwarcie nowowzniesionej rzeźni w Postawach. Ogólne koszta budowy wyniosły ok. 120 tys. złotych.

Równocześnie z rzeźnią została oddana do użytku publicznego nowa targowica zwierzęca.

W ten sposób Postawy zyskały jedno z całkowicie nowoczesnych urządzeń miejskich.

Z ZAGRANICY.

NOWA ŁOTEWSKA USTAWA PRASOWA.

Ustawa ta, ogłoszona w Nr 36 Dz. Ust. (Valdibas Vestnesis) z dn. 14 lutego 1938 r., zawiera następujące ważniejsze przepisy, które podaje się tu w streszczeniu.

Podstawowym celem prasy łotewskiej jest pobudzanie i rozwój kultury moralnej i materialnej Łotwy (art. 1).

Wolność prasy na Łotwie istnieje w granicach niniejszej ustawy (art. 2).

Za czasopisma uważa się druki ukazujące się okresowo pod tym samym tytułem w odstępach najwyżej kwartalnych (art. 4).

Redaktor administracyjny odpowiedzialny, zatwierdzony przez ministra spraw publicznych, odpowiada zarówno za treść czasopisma, jak za jego ogłoszenia.

Uwaga. Minister spraw publicznych może na żądanie wydawcy zatwierdzić redaktorów odpowiedzialnych dla poszczególnych działów czasopisma (art. 5).

Minister spraw publicznych nie może zatwierdzić redaktora głównego, administracyjnego odpowiedzialnego spośród osób:

1) nie posiadających obywatelstwa łotewskiego;
2) nie mających ukończonych lat 25-ciu;
3) ściganych za zbrodnie lub występki przeciw własności lub państwu, karane więzieniem lub karami cięższymi;
4) ukaranych którąś z kar przewidzanych wyżej;
5) nie posiadających odpowiedniego wykształcenia zawodowego;
6) posiadających siedzibę poza Łotwą;
7) nie znających języka łotewskiego (art. 6).

Redaktorem głównym, administracyjnym odpowiedzialnym lub wydawcą czasopisma w Łotwie może być tylko osoba narodowości łotewskiej z pochodzenia (art. 7).

Postanowienia pktów 1) — 4) i 6) — 7) art. 6 stosuje się również do wydawców (art. 8).

Zezwolenie ministra spraw publicznych jest wymagane do wydawania czasopisma (art. 9).

Każde czasopismo ma obowiązek przyczyniać do ustalenia zdrowej opinii publicznej, popierać dążenia narodu do jedności i zgody, utwierdzać zasady z 15 maja, podtrzymywać działalność rządu, mającą na względzie rozwój życia politycznego, ekonomicznego i kulturalnego narodu.

Dla realizacji tego celu jest obowiązkiem każdego czasopisma zamieszczanie w miarę możności artykułów odnoszących się do zagadnień życia Łotwy (art. 12).

Zakazane jest czasopismom zamieszczanie:

1. Artykułów i obrazów: a) które mają na celu pobudzanie do nieposłuszeństwa lub do działalności skierowanej przeciw ustawom, dekretom lub rozporządzeniom albo sianie nienawiści między różnymi odłamami ludności lub b) które zawierają cechy znieważania państwa, rządu, jego członków, trybunałów, siły zbrojnej, gwardii obywatelskiej czy policji; c) które mogą spowodować nieporządek albo zakłócić spokój publiczny.

2. Wiadomości, rzucających fałszywe światło lub światło tendencyjne na działalność rządu lub jego członków, względnie nie przedstawiających we właściwym świetle życia ekonomicznego, kulturalnego lub artystycznego Łotwy, wreszcie rozpowszechniających fałszywe informacje o państwie, historii, kraju lub narodzie łotewskim.

3. Wiadomości zdążających do podziału, pokrzywdzenia, zniesławienin Kościoła, religii, rodziny lub innych instytucyj legalnych.

4. Wiadomości niesprawdzonych, mogących zaszkodzić stosunkom Łotwy z innymi państwami, jak również zawierających napaści na zwierzchników państw zaprzyjaźnionych, na członków ich rządów lub ich przedstawicieli dyplomatycznych.

5. Artykułów, obrazów i komunikatów, skierowanych przeciwko poczuciu przyzwoitości lub dobrym obyczajom.

6. Artykułów gloryfikujących przestępstwa i życie przestępców lub przedstawiających je w sposób pociągający.

7. Artykułów zawierających polemikę pogardliwą lub zjadliwą z innymi czasopismami (art. 13).

Każde czasopismo powinno być zaopatrzone w numer porządkowy, tytuł, nazwę drukarni (którą należy podać także czcionkami łacińskimi). adres drukarni i redakcji po łotewsku, jak również wskazanie imienia i nazwiska redaktora administracyjnego i wydawcy lub też nazwy osoby prawnej wydawniczej (również czcionkami łacińskimi) (art. 15).

Do wydawania dzieł nie będących czasopismami wymagane jest zezwolenie ministra spraw publicznych (art. 17).

Zakazane jest wydawcom zajmowanie się wyłącznie wydawaniem dzieł literackich tłumaczonych na język łotewski. Stosunek tego rodzaju wydawnictw do innych ma być ustalany przez ministra spraw publicznych (art. 18).

Do zamieszczania ogłoszeń w wydawnictwach nie będących czasopismami wymagane jest zezwolenie ministra spraw publicznych (art. 19).

Tłumaczenia powinny posiadać na odwrotnej stronie karty tytułowej podanie tytułu oryginalnego czcionkami łacińskimi (art. 21).

Zakazuje się wydawać tłumaczenia skrócone dzieł naukowych i literackich, z wyjątkiem czynienia cytat. Wyjątki od tej zasady mogą być dopuszczone za zezwoleniem ministra spraw publicznych (art. 22).

Dzieła oryginalne wydawane w skrócie powinny zawierać wzmiankę „wydanie skrócone” (art. 23).

Pierwsze 16 egzemplarzy czasopisma i 11 pierwszych egzemplarzy innych wydawnictw powinny być natychmiast po ich ukazaniu się złożone w Rydze — w Ministerstwie spraw publicznych, gdzie indziej — u zwierzchnika policji miejscowej, który je odsyła bezzwłocznie temu ministerstwu; spośród tych egzemplarzy, uniwersytet łotewski i miasto Ryga otrzymują po jednym egzemplarzu, a Biblioteka Państwowa — sześć; złożeniu powinno towarzyszyć wskazanie ilości egzemplarzy wydanych (art. 25).

Czasopisma powinny zamieszczać bez zmian i bezpłatnie sprostowania oraz uzupełniające wyjaśnienia, pochodzące od osób lub instytucji zaczepionych przez nie, dzienniki — w ciągu 3 dni od otrzymania, inne czasopisma — w najbliższym numerze. Sprostowanie i uzupełniające wyjaśnienie może być doręczone w ciągu jednego miesiąca od daty ukazania się napastliwego artykułu i nie może być dłuższe od niego, a przy tym ma ono podawać tylko fakty. Winno być ono wydrukowane w tym samym dziale i nie mniejszymi czcionkami, niż artykuł, który spowodował sprostowanie lub wyjaśnienie (art. 27).

Portrety Prezydenta Republiki, Rady i jej członków mogą być zamieszczane w wydawnictwach nie będących czasopismami i tylko za zezwoleniem ministra spraw publicznych (art. 30).

Publikacja w prasie aktów łaski jak również decyzji rządowych i sentencji wyroków sądowych wydanych przy drzwiach zamkniętych, nie może odbywać się bez uprzedniego zezwolenia (art. 31).

W sprawach o zniesławienie, gdzie ustawa nie daje oskarżonemu możności dowodzenia prawdy swych zarzutów, może być ogłoszona tylko konkluzja wyroku sądowego; wyjaśnienia bardziej szczegółowe mogą być dozwolone przez prezesa sądu tylko na żądanie poszkodowanego (art. 32).

Zabrania się publikowania wiadomości o armii lądowej i morskiej Łotwy, o uzbrojeniu obrony wewnętrznej i zewnętrznej, z wyjątkiem wiadomości ujawnionych przez ministra wojny (art. 34).

Minister spraw publicznych ma prawo konfiskować i niszczyć wydawnictwa zagraniczne, jeżeli ich treść jest występna ze stanowiska ustaw łotewskich, zakazywać i ograniczać wwóz wydawnictw czasopiśmienniczych i innych, jeżeli ich tendencja jest szkodliwa dla interesu publicznego lub państwowego, lub gdy ich treść jest mało wartościowa, jak również z tytułu ustanowienia przepisów regulujących rozszerzanie wwóz wytworów graficznych maszynowo-powielonych.

Wolne są od konfiskaty wytwory tego rodzaju adresowane do Prezydenta Republiki i do Rady, do członków rządu, do instytucji centralnych państwa, do Biblioteki Państwowej, do uniwersytetu łotewskiego, do Biblioteki miasta Rygi, jak również jeden egzemplarz do redakcji czasopism.

Inne osoby i instytucje nie mogą otrzymywać tego rodzaju wytworów zakazanych inaczej, jak za zezwoleniem ministra spraw publicznych (art. 35).

Art. 35 stosuje się również do płyt gramofonowych; zezwolenie ministra spraw publicznych jest wymagane do ich wwozu w celu handlowym (art. 36 i 37).

Minister spraw publicznych może, o ile chodzi o wytwory graficzne maszynowo-powielane, książki, nuty, płyty gramofonowe i t. p.

1) konfiskować je, rekwirować, z wyjątkiem egzemplarzy, które przeszły w posiadanie osób trzecich do ich własnego użytku,

2) decydować o zniszczeniu zarówno druków skonfiskowanych jak przyrządów do ich wytwarzania (art. 42).

Treść płyt znajdujących się w handlu winna być zbadana przez Ministerstwo spraw publicznych do 1 stycznia 1940 r., przy czym płyty, które nie uzyskają zezwolenia Ministerstwa do 1 lipca 1940 r. powinny ulec zniszczeniu (art. 43).

Minister spraw publicznych może: wymierzyć za przekroczenie przepisów art. 13, 18, 28 redaktorowi głównemu, administracyjnemu odpowiedzialnemu i wydawcy, bądź też obu, grzywnę do 1.000 łatów lub karę aresztu do 3. miesięcy, o ile kodeks karny nie przewiduje za te wykroczenia kar wyższych, albo — zażądać zmiany redaktora głównego odpowiedzialnego, względnie cofnąć zezwolenie przewidziane w art. 9 (art. 44).

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, uchylając dawną ustawę o prasie i jej uzupełnienia.

W. Cz.

BIBLIOGRAFIA

KSIĄŻKI

Bodzianowski Feliks ks.: **Ludzkość na rozdrożach**. Przemówienia oparte na encyklikach społecznych „Rerum Nowarum", „Anadragasimo anno" i „Divini Rodemptoris". Poznań 1938 r., stron 346. Nakładem Księgarni Katolickiej.

W książce zamieścił autor wiązankę wykładów i przemówień, zawierającą zarys katolickiej nauki społecznej. Autor rozprawia się m. in. z kapitalizmem, mamonizmem i socjalizmem-komunizmem.

Chętnik Adam: **Z przeszłości i zabytków Łomży.** Zbiór wiadomości z 31 ilustracjami. Nowogród — Łomża 1937 r. stron 53. Skład główny w Księgarni Z. Marczewskiego w Łomży.

Broszura zawiera ogólny zarys historii Łomży od XV wieku począwszy oraz opis zabytków znajdujących się w tym mieście.

Daniluk Franciszek: **Ustawa o szkodnictwie leśnym i polnym.** Z komentarzami. Warszawa 1937 r., stron 23. Nakładem autora. Warszawa, Al. Ujazdowskie 5 (Urząd Wojewódzki).

Broszura zawiera tekst wymienionej w tytule ustawy wraz z uwagami.

Dyboski R., profesor in the Uniwersity of Crocow: **Ten Centuries of Poland's History**. Warsaw 1937, stron 35. Publishad by the Polich Institute for Collaboration with Foreign Countries.

„Dziewięć wieków historii Polski" ma na celu zapoznanie czytelników angielskich z najważniejszymi momentami naszych dziejów.

Góra Witold: **Bilanse**. Studia z dziedziny ekonomiki prywatnej. Wydanie II. Warszawa 1938 r., stron 348. Wydawnictwo Związku Księgowych w Polsce. Warszawa ul. Złota 6.

Całość materiału zawartego w książce podzielił autor na sześć działów. W dziale pierwszym przedstawia autor sprawę rewizji ksiąg handlowych, omawiając m. in. poszczególne rodzaje rewizji ksiąg, jak rewizję organizacyjną (wyświetlającą). W dziale drugim mówi autor o rodzajach bilansów i ich rewizji. W dziale trzecim przedstawia statystykę przedsiębiorstw zarokowych, w dziale czwartym — organizację rewizji ksiąg handlowych zagranicą i u nas. W dziale piątym mówi autor o rewizorach zawodowych, a w dziale szóstym — o analizie i krytyce bilansów. Do książki dołączył autor szereg tablic, zawierających wzory zestawień i wykresów.

Hoszowski Mieczysław T.: **Film, sztuka i etyka.** Warszawa 1938 r., stron 111. Wydawnictwo księży Jezuitów.

W poszczególnych rozdziałach mówi autor o sztuce, pseudo-sztuce i „tricku", o problemie sztuki w filmie, o filmowawiu utworów literackich, o operze, operetce i rewii w filmie, o filmie egzotycznym i historycznym, o etyce katolickiej wobec filmu, o stosunku kina do młodzieży oraz o reklamie, autokrytyce i recenzji. Poszczególne problemy przedstawia autor z punktu widzenia etyki katolickiej.

Howorka Michał, adwokat: **Nowe przepisy o ruchu pojazdów mechanicznych, obowiązujące od I stycznia 1938 r**. Poznań 1938 r., stron 61. Księgarnia Wł. Wilak.

Broszura zawiera tekst rozporządzenia z dnia 27 października 1937 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych wraz z objaśnieniami.

Niebudek Stefan: **W kraju czarnych koszul**. Częstochowa 1937 r., stron 104. Spółka wydawnicza Antoni Gmachowski i S-ka.

W broszurze opisuje autor wrażenia z podróży po Italii, kładąc specjalny nacisk na uwypuklenie zdobyczy regimu faszystowskiego.

Niećko Józef: **Na wiciowych drogach** Biblioteka „Wici". Warszawa, stron 80. Nakładem Związku Młodzieży Wiejskiej R. P.

W broszurze rozwija autor niektóre tezy programowe ruchu wiciowego, podkreślając moment słowiańskości ruchu, wkazując na obce pochodzenie szlachty, ilustrując sytuacje chłopa oraz omawiając problemy, które winno być rozwiąza-

ne przez wchodzącą w życie społeczne i polityczne młodzież chłopską.

Radwańska - Kuleszyna Zofia dr i Pawłowski Tadeusz: **Skalne drogi w Tatrach Wysokich**. (Od 1926 r. do 1938 r.), Warszawa 1938 r., stron 296. Zakłady graficzne „Nowa Książka". Warszawa, Elektoralna 25.

Wydawnictwo ma na celu opisanie możliwie wszystkich nowych przejść dokonanych w Tatrach Wysokich po roku 1925/26, t. j. po ukazaniu się przewodnika „Tatry Wysokie". W tekście zamieszczono szereg szkiców orientacyjnych.

Rühle Edward: **Zagadnienia gospodarcze Ziem Wschodnich**. 1938 r. Wydawnictwo zarządu głównego Towarzystwa Rozwoju Ziem Wschodnich.

Wydawnictwo składa się z samych kartogramów, ilustrujących gęstość zaludnienia, przyrost naturalny ludności w latach 1921—1931, rozmieszczenie ludności rolniczej, przemysłowej i rzemieślniczej, gospodarstwo wiejskie według wielkości, plony głównych ziemiopłodów, rozmieszczenie gruntów ornych i lasów i t. p. na Ziemiach Wschodnich.

Rybarski Roman: **Skarbowość Polski w dobie rozbiorów**. Kraków 1937 r. stron VI + 473. Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności. Skład główny w Księgarniach Gebethnera i Wolffa.

Przedmiotem pracy są dzieje skarbowości dawnej Rzeczypospolitej w latach 1764 — 1795. W poszczególnych rozdziałach mówi autor o centralnych władzach skarbowych, o podstawach prawnych gospodarki, budżetu i rachunkowości publicznej, o dochodach z ceł i administracji celnej, o czopowym (podatku od trunków, o podatkach od soli i uboju, o opodatkowaniu tytoniu i manipulacji tabacznej, o opłatach stemplowych i loterii, o podatkach repartycyjnych i sprawie pogłównego, o podymnym, kwarcie i różnych mniejszych podatkach w Koronie i na Litwie, o ofiarze wieczystej, o ewolucji systemu podatkowego, o dochodach z majątku i przedsiębiorstw, o długach Rzeczypospolitej, o skarbowości w czasie Insurekcji Kościuszkowskiej, o dochodach skarbu królewskiego oraz o wydatkach skarbu koronnego i litewskiego. W rozdziale końcowym daje autor ogólne ujęcie syndetycznej skarbowości Rzeczypospolitej w owym okresie czasu.

Sarnowiec Stanisław mgr. praw: **Zbiór ustaw i rozporządzeń o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi i o czasie pracy osób, zatrudnionych w przemyśle przewozowym.** Warszawa 1937 r. stron 229.

Broszura zawiera teksty obowiązujących przepisów wraz z uwagami. Broszura została zaopatrzona w przedmowę prezesa Związku Stowarzyszeń Właścicieli Przedsiębiorstw Samochodowych R. P. *Stanisława Kierszysa*.

Steinberg Mojżesz mgr.: **Gmina żydowska w Jarosławiu od jej powstania aż po dzień dzisiejszy.** (Szkic historyczny). Jarosław 1937 r., stron 80. Nakładem gminy żydowskiej w Jarosławiu.

Turowski Grzegorz: **Warunki i drogi rozwoju gospodarczego wsi polskiej.** Nakładem „Gospodarki Narodowej" spółdzielni z o. o. Skład główny: księgarnia Mariana Gintera w Warszawie.

Praca dzieli się na trzy części. W części I, traktującej o warunkach pracy i rozwoju rolnictwa polskiego, mówi autor o spuściźnie okresu zaborczego, o rynkach rolnictwa polskiego, o strukturalnych hamulcach rozwoju drobnej własności, o warunkach pracy wielkiej własności w porównaniu z drobną oraz o rozwoju produkcji rolnej w niepodległej Polsce. W części II przedstawia autor perspektywy rozwojowe rolnictwa polskiego, ilustrując kierunki produkcji i typ warsztatu rolnego oraz omawiając zagadnienia kapitału i wymiany oraz stosunki wsi do miasta z punktu widzenia potrzeb obronnych. W dziale III ustala autor wytyczne podstawowe rozwoju gospodarczego wsi polskiej.

Tychowski Eugeniusz dr i Załuski Kazimierz dr: **Hotel i prawo.** Podręcznik dla praktycznego użytku i dla wyższych szkół holenderskich. Kraków 1937 r., stron 104. Nakładem Izby Przemysłowo-Handlowej w Krakowie. Skład główny: Dom Książki Polskiej w Warszawie.

Praca dzieli się na dwie części. Część I mówi o prawie hotelowym, część II — o prawie skarbowym. W części I jest mowa m. in. o historii hetelarstwa, o pojęciu i roli hotelu, w gospodarce społecznej, o organizacji i administracji hotelu o zakładzie hotelowym w ramach prawa przemwsłowego, o wyszkoleniu zawodowym, o hotelu w ramach prawa handlowego, o stosunkach prawnych wynikających z umowy o pracę, o przepisach sanitarnych, o rozrywkach i atrakcjach dla gości i t. p. Część II omawia sprawę podatków pośrednich i bezpośrednich.

Wereszczyński Tadeusz inż.: **O nowy ustrój Państwa Polskiego.** Lwów 1937 r., stron 16. Nakładem wydawnictwa „Polska Niepodległa".

Jest to szkic dyskusyjny, w którym autor porusza zagadnienia ordynacji wyborczej, decentralizacji, wprowadzenia systemu kanclerskiego oraz proponuje utworzenie sześciu wielkich województw, a mianowicie: mazowieckiego, krakowsko-śląskiego, poznańsko-pomorskiego, wileńskiego, lubelsko-wołyńskiego, oraz sandomiersko podolskiego.

Wróblewski Bronisław: **Zjawianie się norm stanowionych.** Odbitka z II tomu Ogólnej nauki o prawie. Wilno 1938 r., stron 81. Zakłady graficzne „Znicz", Wilno, ul. Bisk Bandurskiego 4.

Jest to studium teoretyczne, mające na celu wyjaśnienie zagadnienia zjawiania się (powstawania) wszelkiego rodzaju norm, nie tylko norm prawnych. Rozprawa dzieli się na 7 rozdziałów, zatytułowanych: 1. wiadomości wstępne, 2. warunki niezbędne do zjawienia się norm stanowionych, 3. osobiste warunki sprzyjające normowaniu, 4. sytuacyjne warunki sprzyjające normowaniu, 5. osobiste warunki hamujące normowanie, 6 sytuacyjne warunki hamujące normowanie, 7. warunki dwustronnego działania przy zjawieniu się norm stanowionych.

Życki Jerzy: **Propaganda polityczna w Polsce w świetle postulatów chwili.** Warszawa 1937 r., stron 39. Skład główny: Biblioteka Polska.

W broszurze określa autor pojęcie propagandy oraz omawia warunki skuteczności oraz postulaty aktualne propagandy politycznej w Polsce.

Drugi powszechny spis ludności z dn. 9.XII 1931 r. *Mieszkania i gospodarstwa domowe. Ludność. Stosunki zawodowe.* Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 1938 r.

Zeszyt 65 Statystyki Polskiej—seria C zawiera ostateczne wyniki spisu ludności dla woj. stanisławowskiego, zeszyt 77 — dla woj. łódzkiego (bez m. Łodzi), zeszyt 78 — dla woj. tarnopolskiego.

Kodeks administracyjny. Zbiór ważniejszych ustaw dla studium polskiego prawa administracyjnego. Tom I. Wydanie drugie. Lwów 1937 r., stron 356. Nakładem Instytutu Wydawniczego Towarzystwa „Biblioteka Słuchaczów Prawa U. J. K." we Lwowie.

Wydawnictwo zawiera tekst Konstytucji oraz teksty ważniejszych ustaw administracyjuych, w szczególności organizacyjnych i proceduralnych.

Kodeks handlowy. Wydanie drugie. Kieszonkowe. Biblioteka Ustaw nr 21. Warszawa 1938 r. stron 409. Księgarnia Prawnicza Warszawa, Senatorska 8.

Broszura zawiera tekst kodeksu handlowego oraz przepisów wprowadzających. W końcu broszury zamieszczono szczegółowy skorowidz rzeczowy.

Najnowsze przepisy samochodowe obowiązujące od 1 stycznia 1938 r. Lwów 1938 r., stron 64. Skład główny: Księgarnia Centralna, Lwów, Batorego 20.

Broszura zawiera tekst rozporządzenia z dnia 27 października 1937 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych.

Narodowe biuro podróży za granicą i w Polsce. Warszawa 1938 r. stron 22. Nakładem Polskiego Biura Podróży „Orbis".

Uzasadniając tezę, że turystyka stała się zagadnieniem wybitnie gospodarczym i propagandowym i że skutkiem tego poszczególne państwa wykazują tendencje do koncentrowania i nadzorowania instytucyj zajmujących się turystyką, broszura obrazuje na tym tle działalność w kraju i za granicą Polskiego Biura Podróży „Orbis".

Postulaty pracownicze (tezy programowe) i ich uzasadnienie. Przyczynki do deklaracji programowej Zrzeszenia Pracowników Banku Polskiego. Warszawa 1937 r., stron 63. Odbitka z miesięcznika „Nasz Świat". Nakładem zarządu głównego Zrzeszenia Pracowników Banku Polskiego.

Broszura zawiera m. in. następujące artykuły programowe o charakterze ogólnym: *Jerzego Wiktora*: „O udział przedstawicieli pracowników w pracach nad sprawami personalnymi". *Marcina Rolity*: „O uwzględnienie interesów pracowniczych w polityce lokacyjnej Funduszu Emerytalnego", *Macieja Orackiego*: „O uwzględnienie pracowników przy podziale zysków instytucji" oraz *Wincentego Stewskiego*: „O jawność kwalifikacji personalnych".

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 października 1937 r. o stowarzyszeniach akademickich. Poznań 1937 r., stron 13. Drukarnia Uniwersytetu Poznańskiego pod zarządem Józefa Winiewicza.

Broszura zawiera tekst wymienionego w tytule rozporządzenia.

Ruch budowlany w miastach 1935 i 1936. Statystyka Polski, zeszyt 80, seria C. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 1938.

CZASOPISMA

Dziennik Zarządu Miejskiego w Łodzi. Łódź, miesięcznik nr 3. *Gustaw Taubenschlag*: Organ samorządu miejskiego (c. d.). *Inż. arch. Karol Kopeć*: Walka z ruderami w Łodzi. *Stefan Rogowicz, nacz. wydz.*: Rozwój i realizacja ogrodów działkowych.

Front Zachodni. Warszawa, miesięcznik nr 4. Przygranicze pancerzem Rzeczypospolitej *Z. Szłapczyński*: Przed nowym powszechnym spisem ludności w Niemczech. Oświadczenie Kanclerza Hitlera a Polacy w Niemczech.

Handel zagraniczny Rzplitej Polskiej i w. m. Gdańska. Dane za luty 1938 r.

Nasza przyszłość. Warszawa, miesięcznik nr LIX. W przygotowaniu do wielkich wydarzeń. Ustawa anty-agenturowa.

Polska Gospodarcza. Warszawa, tygodnik nr 12. *L. B.*: Stan przemysłu filmowego.

Pracownik samorządowy. Warszawa, dwutygodnik nr 1. *Br. J.*: Sprawy personalne w gminach wiejskich. *jb.*: Harmonia i dysonanse w zespołach pracowniczych. *Juliusz M. Zagórski*: Pracownicy samorządowi w Bułgarii. Nr 7. Kongres pracowniczy w Kielcach. *R. T*: W sprawie skasowania skróconego egzaminu praktycznego.

Przegląd budowlany. Warszawa, miesięcznik nr 3. *Prof. dr Żenczykowski*: Katastrofy budowlane i wypływające z nich zagadnienia konstrukcyjne.

Przegląd samorządowy. Kraków, miesięcznik nr 3. *Ludwik Osiecki*: Kasy bezprocentowego kredytu jako środek gospodarczego podniesienia wsi. *Mgr. Marian Kramarski*: Zagadnienie ruchu i porządku ulicznego.

Samorząd. Warszswa, tygodnik nr 12. *Wl. Kałuba*: O sprawną organizację służby drogowej. nr 13 *Dioniza Wierciochowa*: Organizacja pracy wśród kobiet wiejskich.

Sprawy narodowościowe. Warszawa, dwumiesięcznik nr 6. *Dr Alfons Krysiński*: Ludność ukraińska (ruska) w Polsce w świetle spisu 1931 r. *Zdzisław Stieber*: Skład etniczny Słowacji.

Wiadomości geograficzne. Kraków, miesięcznik nr 1. *Wanda Rewieńska*: Zaostrowiecze, nowe miasteczko w województwie nowogródzkim.

Wiedza i życie. Warszawa, miesięcznik nr 3. *Bolesław Wścieklica*: Kwestia mieszkaniowa. *Karol Czerski*: Niemiecki plan czteroletni (dok.).

Współczesna myśl prawnicza. Warszawa, miesięcznik nr 3. *Wacław Szyszkowski*: Ordynacje chłopskie jako problem chwili. *Tadeusz Rolicki*: Stanowisko konstytucyjne Prezesa Rady Ministrów.

Wychodźca. Warszawa, dwutygodnik nr 5. *H. Sukiennicki*: Problem migracji osadniczej w Genewie.

Beton und Eisen. Berlin, dwutygodnik nr 6. *Dr Ing. K. Kammüller*: Gegenwartsaufgaben des Beton und Eisenbetonbaues.

Deutsche Bauzeitung. Berlin, tygodnik nr 12 *Dr. H. F. Geiler*: Bauwirtschaft im grossdeutschen Raum.

Der Gemeindetag. Berlin, miesięcznik nr 5. *Dr. Kneller*: Die Idee im Städtebau.

Reichsverwaltugsblatt. Berlin, tygodnik Nr 12. *Dr. Georg H. I. Erler*: Die bedeutung der Parteldisziplin für die dienstliche Tätigkeit des Beamten. *Dr Leschke*: Preisbildung durch die Preisstellen der Stadt und Landkreise.

Zeitschrift für öffentliche Wirtschaft. Berlin, dwutygodnik nr 3. *Dr Apfelstedt*: Öffentliche Wirtschaft muss sein.

Zeitschrift für Osteuropäisches Recht. Berlin, miesięcznik nr 8. *Dr Rudolf Thiele*: Die Volksschutzgesetzanträge der Sudetendeutschen Partei vom Standpunkt der Verfassungsgrundsätze der Tschechoslowakei. *Prof. dr v. Csekey*: Die verfassungsrechtlichen Reformen in Ungarn.

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.